Sfântul Nicodim Aghioritul

Războiul Nevăzut

Precuvantare

Titlul luat de aceasta carte preafolositoare de suflet este, totodata, cel mai potrivit si adevarat. Fiindca, daca multe din sfintele si dumnezeiestile Carti inspirate ale Vechiului si Noului Testament si-au primit numele direct de la materia lor speciala pe care o invata, (ex. Facerea lui Moise, Crearea Universului din nimic, Esirea povesteste iesirea Fiilor lui Israel din Egipt; Leviticul numit astfel fiindca cuprinde scrierile sfinte ale clasei levitice; cele patru carti ale Regilor cuprind faptele si vietile Regilor si cele patru Evanghelii, fiindca cuprind vestea cea buna care a adusa mantuirea omului), cine nu poate intelege ca aceasta carte s-a intitulat Razboiul nevazut, direct din adevaratul material si lucruri cu care se ocupa ?

Intr-adevar cartea aceasta invata nu despre o lupta sensibila si vazuta; nu despre lucruri trupesti si trecatoare; ci despre razboiul spiritual si nevazut, in care intra fiecare crestin intra din ceasul botezului si fagaduintei sale in fata lui Dumnezeu de a se lupta in acest razboi si a muri pentru numele Lui dumnezeesc. Razboiul a fost descris in chip alegoric si in Numerii: "Pentru aceea se vorbeste in cartea razboiului Domnului" (XXI, 14) .

Insa cartea aceasta se ocupa de dusmanii netrupesti si nevazuti, care sunt diferitele pasiuni si dorinti ale carnii, pacatului si demonului si care zi si noapte nu inceteaza a lupta impotriva ta.

Dupa cum spune dumenzeescul Pavel: " Lupta noastra nu este impotriva carnii si sangelui, ci impotriva capeteniilor, impotriva puterilor, impotriva stapanilor intunerecului acestui veac si impotriva duhurilor rautatii de sub cer" (Efes, VI, 12) .

Si ea mai spune ca ostasii care au sa se arunce in aceasta lupta sunt toti crestinii. Conducatorul lor este Domnul nostru Iisus Hristos, insotit de toti coloneii si capitanii Sai, adica de toate cetele ingerilor si sfintilor. Campul de bataie si terenul in mijlocul caruia are loc acest razboi este inima noastra si toata natura launtrica a omului.

Durata razboiului este toata viata noastra.

Si care-i armamentul acestui razboi nevazut ? Ascultati: adapostul si apararea luptatorilor este completa neincredere in sine; scutul este increderea si ferma nadejde in Dumnezeu; povatuitorul lor este meditarea suferintelor Dumnului; incingatoarea lor este abtinerea de la pasiunile trupesti; incaltamintea lor, umilinta si cunoasterea propriei lor neputinti; pavaza lo, lupta in ispite; sabia ce tin in mana lor este sfanta rugaciune atat mintala cat si orala precum si ceea ce vine prin meditare; sulita ce o au in cealalta mana este neinvoirea cu patimile care lupta impotriva lor, ci respingerea lor cu indignare; portiile si hrana cu care se intaresc impotriva inamiciilor sunt continua participare la dumnezeiasca impartasire, atat impartasirea sacramentala la altar cat si comuniunea spirituala; iar ochianul cu care sa poata vedea pe inamic din departare este continua formare a mintii a recunoaste faptele in chip just si deprinderea continua a vointii de a dori sa fie bineplacuta lui Dumnezeu; precum si pacea si linistea deplina a inimii.

Acesta-i razboiul nevazut, ori mai bine, in acest razboi al Domnului, soldatii lui Hristos mestesugesc lupta, strategiile si artele pe care imaginatia perceptibila a inamicilor le intrebuiteaza impotriva lor, prin simturi, prim imaginatie, prin pierderea cucerniciei, si mai ales prin atacurile aduse in vremea mortii, a pierderii credintei, as zice deznadejdea si transformarea lor in ingeri ai luminii.

De aceea se intelege cat este de necesara lupta impotriva acestor intentii ale vrajmasului.

Aici, luptatorii sunt instruiti in ce linie si dupa care tactica sa se conduca si cum sa se razboiasca mai eroic.

In scurt, din aceasta carte orice om care-si doreste mantuirea, poate invata cum sa infranga dusmanul lui nevazut, sa-si agoniseasca supusi si bogatii, adiva virtutii reale si sfinte, si sa-si dobandeasca o coroana care nu se vestejeste, care este unirea cu Dumnezeu in lumea aceasta si in cea viitoare.

Deci primiti aceasta carte cititorilor iubitori de Hristos cu bucurie. Deprindeti din ea arta razboiului nevazut. Studiati-o nu numai sa stiti a lupta, dar si sa luptati dupa lege si cu foloase, incat sa fiti incoronati. Fiindca Sf. Apostol Pavel spune: "chiar daca un om lupta, el nu primeste coroana, daca n-a luptat dupa lege" (I. Tim.) .

Inarmati-va cu armatura care va invata ca sa mortificati gandul vostru lovit de dusmanii nevazuti, care-s patimile distrugatoare de suflet si demonii cei ce provoaca patimile. "Luati toate armele lui Dumnezeu ca sa puteti sta impotriva mestesugurilor diavolului" (Efes. VI, 11) .

Iubite frate, aduti aminte ca la Sf. Botez ai fagaduit sa renunti la tine, la faptele tale, sa lupti impotriva lui satan, impotriva lucrurilor, lucrarilor, ingerilor si pompelor lor, care sunt: iubirea

de placeri, de marire, de argint si alte pofte. De aceea, cat iti este cu putinta lupta sa-l infrangi, sa-l supui pe deplin.

Si care-i rasplata ce o vei primi pentru aceasta victorie ?

Nu-i numai una, ci sunt mai multe si mari.

Auzi-le, cuvant cu cuvant, de la Dumenzeu, din gura Lui, fagaduite tie in Sf. Apocalipsa: "Celui ce va birui ii voi da sa manance din pomul vietii care este in mijlocul Raiului lui Dumnezeu" (II,7) ; "nu va fi rapit de a doua moarte" (II,11) , "el va manca din mana cea ascunsa, si-i voi da piatra alba si-n piatra nume nou scris, pe care nimeni nu-l stie, ci numai cel ce-l ia" (II,17) , "si putere peste neamuri si-i voi da steaua de diminieata" (II, 26,28) , "sa sada cu mine in scaunul meu" (III,21) , "si va vedea cer nou si pamant nou" (XXI,1) .

Vezi dregatoriile ? Vezi cinstirile si onorurile ? Vezi coroanele nevestejite pregatite pentru tine ? Frate, nu te lasa, ci invinge pe cel rau.

Studiaza aceste indemnari de lupta si nu fii zabavnic ca altul sa-ti ia coroana (Apoc, III,11). Tu cel ce lupti cu dusmanii dinauntru si din afara trebuie sa fii temperat in toate. Ce ce lupta cu dusmanii din afara dobandesc numai o coroana trecatoare de flori si frunze salbatice, o ramura, cateva frunze, un laur ori alte plante, dar tu cel ce ai sa obtii o coroana incoruptibila trebuie sa-ti traiesti viata in condamnare si indiferenta.

Sf. Pavel sa te incredinteze in cuvintele lui: "Nu stiti oare, in alergari toti alearga, dar numai unul ia premiul. Alergati si voi va sa-l luati. Oricine vrea sa lupte sa se abtina de la orice: aceia pentru o coroana trecatoare, noi pentru una nevestejita" (I Cor. III, 24-25). Si cand te vei bucura de astfel de izbanda, incoronat fiind, adu-ti aminte, frate si roaga-te Domnului si pentru iertarea pacatelor celui ce a fost colaboratorul tau prin publicarea acestei carti. Dar intai de toate amiteste-ti, ridica mintea sus, deschide ochii si multumeste si slaveste pe primul autor si pe adevaratul autor al acestor victorii, Dumnezeu si Comandantul tau Sef Iisus Hristos si repeta-ti acest cuvant al lui Zorababel: "De la Tine vine victoria... si a Ta este marirea si eu sunt slujitorul Tau" (Ezdra IV. 59) si cel al proorocului David: "A Ta este marirea, puterea, lauda, biruinta si taria, ca tu stapanesti toate cele din cer si de pe pamant" (I Cron. XXIX, 11) , - acum si pururea si-n vecii vecilor. Amin!

Daca Doresti un prieten pentru perfectiunea garantata;

Daca doresti sa vezi pe Dumnezeu si sa fii unit cu El;

Daca doresti, din tot sufletul tau sa obtii cununa Cerurilor; poarta orice razboi cu curaj impotriva inamicilor;

Lupta-te, razboieste-te si cucereste cu un scop clar. Ca soldat al lui Hristos si atlet indemanatic lupta impotriva diavolului, carnii, lumii si tuturor pasiunilor, impotriva poftelor

ispitelor si dorintelor tale. Invata din aceasta carte mestesugul luptei si va izbandi binecuvantarea, si triumful in mantuire.

Cap. I. Perfectiunea crestina; obtinerea ei; cele patru lucruri necesare in acest razboi.

Cea mai mare si mai perfecta realizare spre care poate aspitra omul este a se apropia de Dumnezeu si a se uni cu El.

Deci, daca tu, iubite cititor in Hristos, voiesti sa citesti aceste taine, intai trebuie sa stii in ce consta viata spirituala a desavarsirii crestine 1[1]

Fiindca sunt multi care zic, ca viata de desavarsire consta in postiri, privegheri, metanii, dormiri pe pamant, si alte asprimi de acestea ale corpului. Altii cred ca-i in progres si-n multe mosteniri. Si multi altii socot, ca perfectiunea este in rugaciunile mintale, in sihastrie, retragere, tacere si viata de indrumare, de formare, adica a trai dupa o lege a cumpatarii si a masurii.

Dar numai aceste virtuti nu sunt desavarsirea crestina pe care o cautam noi, ci uneori ele-s numai mijloace si instrumente folosite de om, harul Duhului Sfant, iar uneori sunt roada Sfantului Duh. Ele sunt instrumente puternice de dobandirea harului Sfantului Duh. Nu-i nici cea mai mica indoiala, fiindca vedem pe multi oameni virtuosi ca le intrebuinteaza ca sa castige forte si putere impotriva pacatelor si vanitatii, ca sa fie fortificati in contra ispitelor, sa infranga pe dusmanul cel rau, adica, poftele obisnuite: cartea, lumea si pe cel pierzator. Ei uzeaza de aceste arme spre a se inarma cu ajutoare duhovnicesti necesare tuturor slujitorilor lui Dumnezeu si-ndeosebi novicilor, incepatorilor, celor simpli, incat sa fie capabili a primi Darurile Sfantului Duh: "Duhul adevaratei cunoasteri, spiritul sfatului si puterii, duhul intelepciunii si al intelegerii, duhul temerii de Dumnezeu" cum le numeste profetul Isaia (XI,2).

Dar este tot atat de sigur, ca aceleasi acte sunt si o roada a Domnului si produc "Bucurie, Dragoste, Credinta, Cumpatare" , cum spune Sf. Apostol Pavel.

1[1] Desavarsirea crestina este recomandata ca o porunca in Noul Testament, fiindca Domnul zice: "Fiti desavarsiti"... (Mat. V,48) , iar Sf. Pavel: "Fiti oameni deplini" (1 Cor. XIV, 20) iar in alta parte: "Staruiti a implini exact si cu toate convingerea tot ceea ce Dumnezeu voieste" (Colos. IV, 12) .

Aceasta a fost proclamata ca o porunca si in Vechiul Testament, fiindca Dumnezeu zice Evreilor in Deuteronom: "Tu vei fi intreg cu Dumnezeu, fiul meu, Domnul sa fie cu tine ca tu sa prosperi..." (I Cron. XXII, 12) . Deci este evident ca Dumnezeu cere tuturor crestinilor lucrarea si pregatirea perfectiunii, adica Dumnezeu cere ca noi sa devenim desavarsiti in toate faptele bune.

Fiindca oamenii duhovnicesti pedepsesc corpul cu astfel de asprimi pentru ca el se razvrateste impotriva Facatorului sau2[2] si sa-l tina totdeauna umilit si supus slujirii lui Dumnezeu.

Ei sunt in tacere si solitudine ca totdeauna sa scape de cea mai mica blasfemie a lui Dumnezeu, se roaga si iau parte la slujbele Domnului si la faptele de cucernicie ca sa dobandeasca cetatenia Cerurilor, mediteaza viata si patimile Domnului, nu pentru alt motiv, ci ca sa cunoasca mai bine slabiciunile si pacatele lor si Bunatatea lui Dumnezeu, urneaza lui Iisus Hristos prin lepadarea de altii, de ai lor si de ei insisi ca in dragostea lui Dumnezeu sa poata fi mai aprinsi si mai puternici in ura de ei insisi. Chiar si aceste virtuti enumerate pot produce in unii rautati nai nari decat pacatele vadite, nu din cauza lor insile (fiindca sunt cele mai sfinte in sine), ci din cauza celor ce cauta sa urmeze propriile indemnuri si dorinti. Ei vazand cum au plecat pe calea adevarata, nu lupta numai cu bucurie in aceste lupte ale corpului, ci merg dupa planul lor desert, chiar dupa placerile paradisului. De aceeea acesti oameni cred ca au fost ridicati pana in cetele Ingerilor si ca au vazut pe Dumnezeu in mijlocul lor. Uneori fiind cufundati intr-un fel de meditatii si reflectii ciudate, cred c-au parasit complet lumea si au fost ridicati la al treilea cer. Dar in ce mari erori sunt si cat de departe sunt de adevarata perfectiune oricine poate intelege din viata si caracterul lor. Doresc a fi preferati in toate afacerilor lor, dar examineaza cu grija toate cuvintele si faptele celorlalti, iar daca cineva se apropie putin de dansii cu o cinstire desarta pe care socotesc c-o au, sunt foarte multumiti. Ori daca cineva le reprosaza aceste devotiuni si marturii ce le practica, (oprite de Dumnezeu) deodata se supara si devin cu totul alti oameni. Si daca Dumnezeu, dorind a-i aduce la cunostinta si necunoasterea de ei insisi si la adevarata cale a desavarsirii, le trimite necazuri si suferinte, ori ingaduie a veni peste dansii persecutii, atunci isi arata tainitele inimii lor complet corupte de mandrie.

Fiindca in orice imprejurare grea ce vine nu doresc a fi supusi vointii lui Dumnezeu. Evita orice greutate si nu urmeaza exemplul Fiului lui Dumnezeu care a fost umilit si a suferit. Domnul nostru Iisus Hristos s-a smerit mai mult decat toate creaturile si a suferit persecutii pentru prietenii Sai iubiti. Prigonitorii au devenit astfel un instrument al bunatatii divine si colaboratori la mantuirea celor prigoniti.

De aici se vede clar ca acesti oameni sunt in mare pericol. Fiindca avand interiorul lor, adica cugetul intunecat se privesc prin acest cuget si cred ca au atins perfectiunea. In acest fel, plini de mandrie osandesc pe altii.

2[2] Noteaza ca, dupa teologi, orice pacat este numit ofensa lui Dumnezeu numai fiindca ocaraste si se opune lui Dumnezeu. Pacatele ofenseaza si se opun existentii lui Dumnezeu: aici e raul; pacatul loveste in bunatatea lui Dumnezeu, in puterea si in intelepciunea Lui.

Si nu numai pentru aceasta este numit imperfectiune si nedesavarsire, fiindca ofenseaza si huleste desavarsirea lui Dumnezeu; si in aceasta consta pacatul si nelegiuirea fiindca calca si distruge poruncile lui Dumnezeu si dupa cum orice cuvant spus impotriva lui Dumnezeu este numit hula fiindca loveste in Dumnezeu, tot asa orice pacat este numit lovirea lui Dumnezeu nu numai fiindca in sine este opus binelui, dar si fiindca aceasta venind de la creatura da a intelege ca facatorul este hulit deoarece El insusi este rau in Sine.

De aceea nu-i posibil ca vreun om sa-i converteasca pe atare oameni, decat numai cu ajutorul lui Dumnezeu. Fiindca oamenii pacatosi la aratare sunt mai usor de intors la calea cea bina decat cei ce pacatuiesc in scuns, acoperiti cu masca virtutilor aparente.

Deci acum ai vazut foarte clar ca viata si desavarsirea duhovniceasca nu consta in orice alte lucruri3[3], ci in acestea: cunoasterea bunatatii si maririi lui Dumnezeu, a nimicniciei si inclinarii noastre la orice rau; in iubirea de Dumnezeu si ura de noi insine, in supunerea nu numai lui Dumnezeu, dar si tutoror creaturilor pentru dragostea de Dumnezeu, in respingerea oricarei vointi a noastra, in perfecta ascultare de vointa divina si in legatura cu acestea ca noi sa dorim si sa facem toate aceste lucruri numai pentru marirea lui Dumnezeu4[4], pentru placerea Lui, fiindca si El voieste astfel si pentru ca-i bine ca noi s iubin si sa-l sluijim.

Aceasta este legea dragostei scrisa de voia lui Dumnezeu Insusi in inimile dreptcredinciosilor Lui slujitori. E lepadarea de noi insine pe care o cere Dumnezeu de la noi. Este jugul dulce si sarcina usoara a lui Iisus. Este supunerea fata de vointa dumnezeiasca la care ne indeamna Rascumparatorul si invatatorul nostru cu propriul lui exemplu si cu glaul Lui5[5].

Deci tu, frate, daca doresti s-ajungi la inaltimea acestei perfectiuni, trebuie sa practici o continua supraveghere si violenta asupra-ti ca sa fii pretutindeni cuceritor si sa-ti poti infrana toate poftele mari si mici, fiindca este nevoie a fi pregatit cu toata ravna sufletului tau pentru aceasta lupta, (fiindca coroana nu-i data cuiva daca nu se arata luptator). Acest razboi pe cat e mai greu decat oricare altul, (pentru ca luptam impotriva noastra insine si totodata luptam impotriva celor ai noastrii), pe atat victoria, ce-o castigam intr-insul va fi mai mareata decat oricare alta si mai placuta lui Dumnezeu.

Daca esti atent si cu grija a distruge toate poftele dezordonate, toate placerile si dorintele tale, vei fi mai bineplacut lui Dumnezeu si-L vei sluji mai bine decat torturandu-ti corpul si postind mai mult decat vechii eremiti; mai bine chir decat a converti mii de suflete, ele insile fiind framantate de patimi6[6].

3[3] Vezi, iubitul, cat de buna este ordinea si metoda folosite de aceasta carte. Pentru ca fiecare conditie e specificata potrivit axiomei filozifice si tinteste la intrumarea cugetului fiindca inceputurile sunt cauzele actiunii si sfortarilor in orice. De aceea si aceasta carte, inainte de orice pune inainte tema ca inceputul, desavarsirea, sa poate fi realizate. Aceasta avand-o in vedere toti cei ce trebuie sa lupte sa nu treaca de la un lucru la altul, ci inspre aceasta ca la un semn sa poata dirija toate faptele lor.

4[4] Acelasi lucru il spune Ava Isac (Log.23, p.136) unde zice: "E mai bine de tine sa te liberezi de legatura pacatului, decat sa pui in libertate robi din robie"; si multe alte lucruri de acord cu cele gandite citeste si Cuvantul sau al 56-lea (Logos, p.334).

5[5] De aceea si Sf. Apostol se bucura, ca noi sa facem, in genere, toate faptele noastre numai spre slava lui Dumnezeu, zicand: "Ori de mancati, ori de beti, ori altceva de faceti, toate sa le faceti numai spre slava lui Dumnezeu"(Cor.)

6[6] Si intr-adevar trebuie sa fim supusi vointii lui Dumnezeu totdeauna si sa o perfectionam intr-a noastra. Asa ne invata si Cuvantul lui Iisus: "Fie voia Ta precum in cer asa si pe pamant" , si exemplul Lui. Chiar de la inceputul vietii Sale, indata ce a intrat in lume, a cautat a face voia lui Dumnezeu. Tot astfel in evanghelia Sf. Ioan, Domnul spune: "M-am coborat din cer, nu ca sa fac voia Mea, ci voia

Pentru ca desi Dumnezeu iubeste mai mult intoarcerea sufletelor decat omorarea unei mici pofte, totusi tu frate, aceasta nu insemneaza ca tu sa doresti ori sa faci ceva mult mai esential decat ceea ce Dumnezeu cere si doreste mai mult de la tine. Pentru El este mult mai bine placut ca sa lupti si sa-ti mortifici pasiunile, decat sa-I slujesti intr-un mod sau altul, chiar de-i mare si important, neglijandu-ti patimile si poftele.

Acum deci, stii in ce consta desavarsirea crestina si cum s-o castigi. E necesar ca sa duci un vesnic si foarte veghetor razboi impotriva ta. Trebuie sa fi inarmat cu patru lucruri foarte necesare ca sa fii victorios in acest razboi nevazut si sa primesti coroana. Ele sunt:

1. Sa nu te increzi niciodata in tine insuti;

2. Sa te increzi totdeauna in puterea si ajutorul lui Dumnezeu;

3. Sa lupti totdeauna. Si acum vreau sa-ti vorbesc despre ajutorul lui Dumnezeu;

4. Sa te rogi.

Cap. II. Ceea ce nu trebuie. Sa nu ne bizuim pe noi insine.

Iubite frate, este asa de necesar a nu te increde in tine insuti, in acest razboi, ca fara aceasta, fii sigura ca nu numai nu vei izbuti a castiga victoria dorita, dar nici nu poti rezista catva timp. Aceasta sa se intipareasca in mintea ta7[7]. Fiindca de la Adam avem o mare conceptie despre noi insine. Totdeauna credem ca suntem ceva mai mult si credem ca ar fi o mare gresala sa ne socotim ca nu suntem nimic. Suntem ceva8[8]. E o prezumtie. E un

---

Tatalui Celui ce m-a trimis" (Ioan VI, 38) , iar la sfarsitul vietii se ruga: "Parinte, de voiesti, sa treaca paharul acesta de la Mine!... Dar nu voia Mea, si a Ta sa se faca !" (Luca XXII, 42) .

7[7] Profetul Ieremia numeste apostat de la Dumnezeu oe cek ce e increzator si nadajduieste in sine insusi, zicand: "Astfel zice Domnul: blestemat sa fie omul care se increde in om" (Ierem. XVII, 5). Sf. Vasile cel Mare, interpretand aceste cuvinte spune ca prin "cel ce se increde in om", proorocul reveleaza ca noi sa nu nadajduim intr-altul. Iar prin cuvintele: "care face din placere bratele lui", vrea sa spuna ca noi sa nu ne incredem in noi insine. Ambele lucruri sunt numite apostazie de la Dumnezeu. Aceasta expresie fiind interpretata si intr-alt fel, duce la concluzia ca cel ce se increde in sine este un om apostat. Fiindca zice: ca cel ce nadajduieste intr-un om este apostat de la Dumnezeu. Vezi cat de minunata-i aceasta carte din calea ce o urmeaza ea: ea face razboi dragostei egoiste care-i prima cauza, sursa si inceputul tuturor patimilor si viciilor.

8[8] Socotinta ca suntem ceva se numeste prezumtie. E o patima nascuta din iubirea de sine si devine izvorul, inceputul si cauza celorlalte pasiuni, dar atat de subtila si tainica e aceasta mandrie, incat cei ce o au n-o simt. E un rau tot atat de mare pe cat e de subtil si tainic. Aceste patimi inchid prima usa a mintii prin care Harul lui Dumnezeu voieste a intra, nu-l lasa sa intre si Harul se retrage. Caci cum poate veni Harul sa lumineze pe cineva care se socoteste a fi ceva mare; ca-i intelept si ca n-are nevoie de alt ajutor, Domnul vine sa vindece aceste boli si patimi luciferice. Cei ce-si aroga acest drept sunt nenoriciti, cum spune Profetul: " Vai de cei ce se socotesc intelepti in ochii proprii" (Isaia V,21) si

defect greu de recunoscut, si care nu-i placut lui Dumnezeu Caruia ii place o patrunzatoare cunostinta de aceasta, cele mai sigure incredintari. Adica sa cunoastem ca orice har si virtuti vin numai de la El. El este "vistierul tuturor bunatatilor" si de la noi nu poate veni nimic placut, nici vreun lucru care sa-I placa, chiar daca acest adevar foarte necesar este lucrul dumnezeiestilor Lui maini pe care doreste sa-l dea iubitilor Lui prieteni, uneori cu inspiratie si iluminare, alteori cu lupte grele, amaraciuni, uneori cu ispita violenta de neinvins, alteori cu alte mijloace pe care nu le intelegem.

Pentru acest motiv, draga frate, iti voi indica acele cai, prin care, cu ajutorul lui Dumnezeu, sa dobandesti aceasta renuntare la tine si ca sa nu ai mandrie si incredere in tine.

1. Primul lucru este ca trebuie sa recunosti nimicnicia ta9[9] si sa-ti dai seama perfect ca numai prin tine insuti nu poti face ceva bun, prin care sa devii cetatean al Imparatiei cerurilor.

2. Al doilea este ca tu trebuie sa ceri adesea acest ajutor de la Dumnezeu cu caldura si rugaciuni smerite. Daca doresti sa-l obtii, intai e necesar sa-l pretuiesti si sa nu te increzi, nu numai in cunoasterea de tine insuti, ci in orice putere a ta. Dumnezeu te va incorona numai atunci cand se va vedea ca esti convins ca numai prin puterile tale nu poti dobandi coroana.

3. Al treilea drum este ca se te obisnuiesti a fi totdeauna ingrozit. A fi ingrozit de dusmanii nenumarati impotriva carora tu, prin tine insuti nu le poti opune nici o mica rezistenta. Sa fii inspaimantat de indelunga lor indemanare de lupta, de strategiile lor, de transformarile lor in ingeri, de nenumaratelel piedici pe care le pun in taina in adevarata cale a virtutii.

4. A patra cale este atunci, cand cazi in vreo slabiciune. Atunci sa te intorci cu mai multa putere la Dumnezeu. El te lasa liber ca sa-ti cunosti mai bine neputinta10[10], incat sa inveti nu numai a nu te increde tu insuti in tine ca

---

Apostolul: "Nu va socotiti intelepti" (Rom. XII, 16) si Solomon: "Nu socotiti ca sunteti ceva" (Proverbe III,7).

9[9] De aceea Sf. Ioan Gura de Aur zice ca "oricine se considera pe sine a nu fi nimic, acela se cunoaste pe sine mai bine decat toti. Acel om se cunoaste pe sine care se considera a nu fi nimic". Sf. Maxim Marturisitorul da o definitie a virtutii ca: "unirea neputintei omenesti in cunoasterea cu puterea dumnezeiasca" (Filocalia, p.403); iar Petru Damaschin spune: "Nimic nu-i mai bine decat recunoasterea proprie-ti tale neputinti si nestiinti" (Filocalia, p.611).

10[10] Nu numai cand cineva cade in vreo patima, ci si cand cade in diferite greutati, imprejurari, amaraciuni, necazuri, stramtori si mai ales in lungi suferinti trupesti, boli, trebuie sa recunoasca in aceastea smerenia de sine si incapacitatea si sa fie plecat. Si ce sa mai spun ? Oricine doreste sa ajunga la cunoasterea nimicniciei sale in mod practic, sa-si observe gandurile, cuvintele si faptele nu mult timp, ci numai o singura zi, si va vedea ca cele mai multe din gandurile, cuvintele si faptele lui sunt neintelepte si rele. Din acestea se va vedea ca se poate intelege pe sine. Cat de slab este el insusi; iar din aceasta cunoastere si dreapta intelegere de sine se va smeri. Pe viitor nu se va mai increde intr-insul. Cand vom gandi ca fiinta noastra nu-i nimic, atunci ajungem la recunoasterea nimicniciei noastre.

fiind foarte nevrednic dar si sa doresti a fi socotit de altii ca slab. Fiindca, fara aceasta dorinta nu poate veni aceasta neincredere virtuoasa in tine insuti.

De aceea, din acest punct de vedere se vede clar cat e de necesar celui ce doreste a fi impreunat cu Lumina Cereasca ca sa se cunoasca pe sine. Aceasta cunoastere de sine nu-l mai lasa sa cada in unele defecte, fiindca niciodata nu se mai bizuie in puterile lui.

Dumnezeu nu intrebuinteaza mijloace de constrangere, de smerenie decat cand omul incepe a se increde in sine. Atunci il aduce la cunoasterea de sine. Uneori Dumnezeu ingaduie ca omul sa cada in erori, mai mari sau mai mici, in proportie cu aprecierea ce o are despre sine, mai mare ori mai mica. Dar unde nu-i nici o socotinta de sine, cum a fost in sufletul Sf. Fecioare Maria, acolo nu-i nici un pericol de cadere.

Deci, de se intampla sa cazi, alearga indata cu gandul la umila cunoastere de tine insuti si cu rugaciuni fierbinti cere de la Dumnezeu sa-ti trimita adevarata Lumina ca sa-ti cunosti nimicnicia ta si sa te increzi in Dumnezeu

Cap. III. Nadejdea si increderea in Dumnezeu.

Desi e atat de necesar pentru acest razboi sa nu ne incredem in noi insine, cum am spus, totusi, daca disperam, adica daca n-avem nici cea mai mica incredere in noi insine, e sigur ca ori vom dezerta din lupta, ori vom fi invinsi de vrajmasi. De aceea, in legatura cu completa renuntare la noi insine, e necesar sa avem si o perfecta nadejde si incredere in Dumnezeu, sperand sa primim numai de la El orice lucru bun, orice ajutor si orice izbanda. Fiindca, dupa cum de la noi, care nu suntem nimic, nu asteptam nimic, din care cauza nu ne incredem deloc in noi, tot astfel ne vom bucura fara frica fata de Dumnezeu pentru orice victorie, indata ce am inarmat inima noastra cu o nadejde vie intr-Insul, ca sa primim ajutorul Lui, dupa cuvantul psalmistului: "Nu intoarce fata Ta de la mine si nu lepada cu manie pe sluga Ta, Tu esti ajutorul meu, nu ma lasa si nu ma parasi, Dumnezeul mantuirii mele" (Ps. XXVII - 9 (XXVIII, 9)).

Dar aceasta nadejde si acest ajutor pot fi dobandite in chip hotarat. Patru sunt motivele:

- Fiindca le cerem de la un Dumnezeu, Care fiind atotputemic, ne poate da orice doreste El si deci ne poate ajuta oricand.

- Pentru ca le cerem de la un Dumnezeu cu intelepciunea si stiinta nemasurata. Care cunoaste toate, fie si cele ale celei mai inalte desavarsiri si prin urmare stie ceea ce este necesar mantuirii noastre.

- Fiindca cerem acest ajutor de la un Dumnezeu nemasurat de bun, cu o dragoste negraita, totdeauna gata a ne ajuta din ceas in ceas si din moment in moment, pentru victoria duhovniceasca si deplina asupra noastra indata ce alergam in bratele Lui cu nadejde tare si neclintita.

Si cum e posibil ca, Bunul nostru Pastor, Cel ce treizeci si trei de ani a alergat cautand oaia pierduta, cu o asa de mare perseverenta, Cel ce a batut drumurile cu atata oboseala, Cel ce Si-a varsat tot Sangele Sau si Si-a dat viata, - cum e posibil, zic acum, ca oaia insasi sa-l

urmeze si sa strige cu mare dorinta dupa El s-o mantuiasca, iar El sa nu-si intoarca ochii la ea? Cum sa n-o ia si sa n-o puna pe dumnezeestii Sai umeri, facand un ospat cu toti ingerii din Ceruri?

Dar daca Dumnezeu neincetat cauta si asteapta cu mare grija si dragoste, sa gaseasca, ca pe drahma din Evanghelie, pe cel orb si pacatos, s-ar putea ca El sa uite pe cel ce-i ca o oaie pierduta? Si cel ce crede totdeauna ca Dumnezeu cunoaste inima omului dorind sa intre intr-insa11[11] si sa cineze, cum spune Sf. Apocalipsa, dandu-i harurile Lui, acela totdeauna isi pune nadejdea in Domnul. E cu putinta oare ca omul sa-si deschida inima catre Dansul, sa-L cheme intr-insul, iar El sa nu vrea sa intre?

- A patra cale de a agonisi aceasta nadejde in Dumnezeu si-n ajutorul Lui, e sa ne ducem cu gandul la istorisirile sfintelor Scripturi, unde sunt multe fapte expuse, ca oricine nadajduieste in Dumnezeu nu ramane niciodata rusinat si neajutat12[12].

Inarmeaza-te, frate, cu aceste patru arme, incepe lucrul si lupta ca sa biruiesti. Fii sigur ca atunci vei dobandi nu numai toata nadejdea in Dumnezeu, ci si neincrederea in tine.

Nu voi inceta a-ti aminti despre neincrederea in tine, fiindca-ti este foarte folositor sa stii aceasta, ca bizuirea in sine este un dusman foarte inversunat al oamenilor. Ea e ceva foarte subtil in noi. Uneori traieste in modul cel mai tainic in inimile noastre, chiar atunci cand ni se pare, ca nu ne incredem in noi si ca nadajduim in Dumnezeu. Deci, ca sa poti fugi cat mai departe de aceasta slava desarta si sa poti lucra neincrezandu-te in tine si cu nadejdea in Dumnezeu, trebuie ca, consideratia de incapacitatea ta sa treaca inainte de consideratia atotputerniciei lui Dumnezeu, iar aceste doua consideratii sa premearga oricaror fapte ale tale.

Cap. IV. Neincrederea de sine si speranta in Dumnezeu.

Cum poate cineva sa stie ca lucreaza cu neincrederea de sine ori cu perfecta speranta in Dumnezeu?

Deseori unii cred ca n-au nici-o incredere intr-insii si ca toata nadejdea lor este numai in Dumnezeu. Totusi, in realitate nu-i asa. Ei sunt siguri de biruintele lor. Dar daca se intampla esecuri in treburile lor, se intristeaza de declin, exaspereaza. Dar nu se opresc aici ci socot ca in viitor vor fi in stare sa faca ceva mai bun. Acesta-i un indiciu sigur ca inainte de declinul lor au fost increzatori intr-insii iar nu in Dumnezeu.

11[11] Cuvintele Apocalipsei sunt: "Iata stau la usa si bat: de va auzi cineva glasul Meu si va deschide usa, voi intra la el si voi pranzi cu dansul si el cu Mine" (Apoc. III, 20).

12[12] De aceea si regele Abgar ridicand o statuie Domnului nostru la portile orasului Edesa, a scris deasupra aceste cuvinte: "Hristoase Dumnezeule, cel ce nadajduieste in Tine niciodata nu piere" (in Sinaxarul din 16 August).

Iar daca supararea si necazul lor este mare e evident ca s-au increzut intr-insii si foarte putin in Dumnezeu. Fiindca cel ce nu are incredere in sine si nadajduieste in Dumnezeu, cand se intampla de nu izbuteste in ceva, nu-i tare surprins nici intristat asa de mult. El intelege ca acest insucces vine peste dansul din cauza incapacitatii lui si a putinei nadejdi ce are in Dumnezeu. Mai ales nu se mai increde in sine si sporeste nadejdea in Dum- nezeu. Nu mai asculta de pasiunile care sunt cauza caderii lui. Sunt oameni care par virtuosi si duhovnicesti, dar cand cad in vreo nenorocire nu sunt in stare sa-si redobandeasca pacea. Daca, dorind sa scape de marile nenorociri venite asupra lor din cauza iubirii de ei insisi, alearga la Parintii duhovnicesti, au gasit leacul. De la dansii ei primesc mare putere sa lupte si sa sfarame stancile pacatului. Ei primesc forta impotriva lor insisi cu prea sfanta taina a Marturisirii si a Pocaintei.

Cap. V. Frica si virtutea

Multi gresesc socotind timiditatea virtute. Ei nu pricep ca aceasta vine dintr-o aroganta tainica si din prezumtie, fondate pe nadejdea si increderea ce o au intr-insii si in puterile lor. Fiindca, ei socotindu-se a fi ceva se incred mult in calitatile lor. Dar in esecuri, vazand ca nu sunt nimic, ca n-au nici o putere, sunt tulburati si mirati, ca la ceva nou, cad in mare groaza si frica, fiindca vad pravalirea temeliei pe care isi ridicase increderea si nadejdea.

Dar nu se intampla asa cu cel smerit. Acesta totdeauna si-a pus increderea si nadejdea numai in Dumnezeu, fara sa aiba vreo nadejde in sine. De aceea, cand cade in vreo greutate, simte frica si amaraciune, totusi nu-i tulburat or mirat. Fiindca intelege ca toate aceste cauze vin asupra lui din cauza propriei lui neputinti si slabiciuni. Aici vede foarte bine lipsa credintii.

Cap.VI. Mijloace de dobandirea neincrederii in noi si increderii si certitudinii in Dumnezeu

Daca toate puterile, prin care vrajmasii nostri ne biruiesc, se nasc din neincrederea in sufletele noastre si-n ajutorul lui Dumnezeu, apoi iubite frate trebuie sa cunosti anumite mestesuguri de dobandirea acestei puteri in contra vrajmasului - ajutorul lui Dumnezeu. Afla atunci ca nici talentele naturale ori dobandite, nici toate darurile primite voluntar ori involuntar, nici cunoasterea sfintelor Scripturi, nici lungimea timpului si multimea anilor cat am slujit lui Dumnezeu si care ne-a adus o obisnuinta in aceasta slujire, nu ne desavarsesc a implini vointa Lui dumnezeeasca, daca nu ne vom sili a placea lui Dumnezeu in orice lucru bun ce-l avem de facut, daca in orice pericol de care fugim, in orice fapta savarsita conform vointei Lui, zic daca nu exalta inimile noastre un ajutor special al lui Dumnezeu, daca nu ne imputerniceste spre desavarsirea oricarui lucru bun, cum a zis Domnul: "Fara de Mine nu puteti face nimic" (Ioan XV, 5).

De aceea trebuie in toata viata noastra, in toate zilele, ceasurile si minutele s-avem aceasta convingere decisiva ca niciodata si nicaieri nu trebuie sa ne incredem, sa nadajduim in noi insine.

Dar despre nadejdea in Dumnezeu, pe langa cele ce ti-am spus in capitolul al treilea, sa stii ca nu-i alta cale la Dumnezeu, atunci cand ti se cere sa birui pe inamici: putini ori multi, batrani ori curajosi, tineri ori fricosi, decat cea a completei increderi in Dumnezeu.

Deci, un suflet, fie el ars de pacat, doborat de toate putreziciunile lumii, pangarit cum nici nu se poate inchipui, cautand in toate felurile si prin toate mijloacele a se libera de pacat, nu poate dobandi nici o putere cat de mica impotriva raului, nici sa se smulga din ghearele raului, daca nu si-a pus nadejdea in Dumnezeu. Biruinta lui consta in ferma incredere in ajutorul lui Dumnezeu. Uneori se intampla sa nu vada imediat izbanda, desi este ajutat de Dumnezeu, totusi cand nu se asteapta vrajmasii sunt nimiciti.

Cap. VII. Cum sa ne ordonam gandirea ca s-o ferim de ignoranta

Daca ramanem numai cu suspiciunea de noi si nadejdea in Dumnezeu, asa de necesare in acest razboi, nu numai ca nu vom invinge, dar vom si cadea in multe rele. Deci, pe langa acestea mai e nevoie si de formarea si de instruirea noastra, cum am spus la inceput. Acesta-i al treilea lucru. Ea se adreseaza mintii si vointii. Trebuie sa ferim mintea de nestiinta. Ignoranta este un mare dusman al mintii. O intuneca, si o opreste de la orice cunoastere a adevarului, obiectul ei de preferinta.

De aceea trebuie s-o educam in asa fel, incat sa fie in stare a discerne desavarsit, binele necesar noua pentru curatirea sufletului nostru de patimi si sa-l impodobim cu virtuti.

Doua sunt caile de curatirea si luminarea mintii: prima si cea mai importanta este calea rugaciunii . Cu rugaciunea ajungem la Sfantul Duh si-L induplecam sa se indure a revarsa peste noi si in sufletele noastre dumnezeeasca Lui Lumina. Iar El va face aceasta daca cerem cu nadejde de la Dumnezeu, numai de la El, daca facem voia Lui cea sfanta si daca supunem tot ce avem parerii, experientei si sfatului Parintilor nostri spirituali.

A doua cale este cea a unui continuu exercitiu de atenta reflectie si contemplatie a acelor lucruri incat s-ajungem a recunoaste clar ce-i bun si ce-i rau; nu dupa simturi si dupa conceptia lumii, ci dupa drepta judecata si adevarul Duhului Sfant. Adica, adevarul Scripturilor inspirate de Dumnezeu, al Sf. Duh Cel ce a insuflat pe sf. Parinti si Dascali ai Bisericii noastre. Fiindca atunci cand aceasta reflectie si contemplatie este dreapta si sanatoasa, ne da putinta sa vedem limpede ceea ce este lucru de nimic, desert, fals; toate aceste lucruri pe care lumea oarba si corupta le iubeste si alearga dupa ele pe toate caile.

Adica, placerile si bunurile lumii nu sunt altceva decat vanitatea si moartea sufletului, insultele ce ni le aduce lumea ne produc adevarata marire; necazurile ne fac bucurie; iar faptul ca iertam dusmanilor nostri si le facem bine este o marinimie de suflet si dovada cea mai mare de asemanare cu Dumnezeu.

Este mai de pret ca cineva sa se supuna lumii decat sa fie stapanul intregii lumi. Este lucru mai marinimos si mai nobil ca cineva sa asculte de buna voie decat sa supuna si sa comande marilor Imparati. Cunostinta smerita de noi insine trebuie cautata mai mult decat cea mai inalta dintre toate stiintele. A birui, a taia poftele si vointa noastra, oricat de puternice ar parea, este lucrul mai de pret decat a cuceri multe redute si intarituri ale cine stie caror armate puternice si decat a face ca mortii sa invie.

Cap. VIII. Dreapta si falsa judecata

De ce nu putem face dreapta distinctie intre lucruri si prin ce mijloace sa le recunoastem?

Nu rationam bine in aceste lucruri si in multe altele fiindca nu cautam sa le patrundem mai adanc, ci le uram ori le iubim numai privindu-le din afara. De aceea iubirea ori ura lor prejudiciaza si intuneca mintea noastra. Din aceasta cauza ea nu poate discerne adevarul in natura lui intima13[13].

Deci, tu frate, daca voiesti sa nu intre in mintea ta aceasta eroare, ia seama bine si oricand vezi cu ochii ori meditezi cu gandul ceva, controleaza-ti vointa atat cat poti, n-o lasa sa lucreze, sa iubeasca ori sa urasca acel lucru, ci mediteaza-L numai cu mintea.

Si intai de toate, sa recunosti ca daca acest lucru este neplacut si contrar pornirilor tale naturale, ura te amageste sa-l detesti, dar daca iti face placere esti impins de iubire sa-l dorcsti.

Atunci cand mintea nu-i intunecata de patimi, ci-i libera si curata, poate vedea adevarul si patrunde pana in adancimile lucrului, vede unde este raul, ascuns in placerile josnice ori unde este binele acoperit de rau.

Dar cand se intampla ca vointa sa fie prejudiciata sa iubeasca ori sa urasca ceva, nici mintea nu mai poate zice altfel; ea nu-l mai poate cunoaste decat asa cum porunceste vointa. Aceasta dispozitie ori, mai bine zis, aceasta pasiune se ridica in mijlocul functiunilor psihologice ca un zid intunecos. Intuneca mintea care vede lucrul altfel decat este in realitate si asa trece la aprecierea vointei.

Cu cat vointa merge dupa gustul ei urand ori iubind un lucru oarecare, cu atat mintea e mai intunecata. Iar intunecata complet primeste orice ca placut si frumos. Deci, daca nu-i pazita legea, foarte necesara pentru aceasta formare, adica, sa-ti restrangi vointa de la ura si dragostea grabita, aceste doua puteri ale sufletului, adica gandirea si vointa, totdeauna lucreaza rau, ca intr-un cerc, de la intuneric la un intuneric mai mare, de la o eroare mica la alta mare.

De aceea, iubitule, supravegheaza-te, cu toata luarea aminte, de iubirea ori ura emotiva in orice imprejurare pe care n-ai prevazut-o in prealabil bine; intai cu lumina gandirii si a dreptei judecati, apoi cu lumina dumnezeestilor Scripturi, cu lumina harului si a rugaciunii, si cu judecata parintilor tai duhovnicesti. Atunci nu gresesti, nu socotesti adevaratul lucru bun de rau, si adevaratul rau de bun.

Cap. IX. Pazirea mintii de curiozitate

Dupa cum e necesar a ne pazi mintea de ignoranta, cum am spus, tot atat de necesar este s-o pazim de curiozitatea nemasurata, opusa ignorantei. Fiindca odata ce am incarcat-o cu multe ganduri si cugete desarte, dezordonate si neingaduite, o facem incapabila. Nu mai e in stare a dobandi ceea ce-i necesar adevaratei noastre mortificari si perfectiuni. De aceea, trebuie sa te ocupi numai de acele lucruri care sunt necesare, chiar daca ti-ar mai fi permise

---

13[13] De aceea si sf. Grigorie Teologul spune ca prin dragoste ori ura adevarul risca si ramane necunoscut. "Nimic nu-i mai placut oamenilor decat cand inving pe demon prin bunavointa ori prin ura."

si altele. Aduna-ti atat cat poti in tine gandirea. Totdeauna. Informeaz-o despre lume, de cele ce se petrec in Univers. Informatiile, noutatile proaspete si toate prefacerile si schimbarile mici si mari ale lumii si ale Tarii tale sa fie pentru tine ca si cand nu s-ar fi mtamplat nimic14[14]. Dar chiar daca-ti sunt aduse de altii, respinge-le, departeaza-le de la inima si imaginatia ta. Fii un culegator harnic al lucrurilor duhovnicesti si ceresti. Nu cauta sa cunosti altceva in lume decat pe Cel Rastignit; Viata si Moartea Lui. Acestea cer luarea aminte a ta. Astfel vei fi mult bineplacut lui Dumnezeu, Cel ce socoteste alesii si iubitii Lui pe cei ce-L iubesc si-nvata a face voia Lui.

Orice alta chestiune, orice alta informatie si intrebare este egoism si mandrie. Prin aceste unelte diavolul cauta sa castige vointa celor ce dau atentie vietii duhovnicesti. El lupta din toate puterile si se sileste a invinge mintea lor cu curiozitati de acest fel. El vrea sa cucereasca prin aceste mijloace ambele, mintea si vointa.

Prin urmare, cauta adesea a da oamenilor notiuni, fie ele chiar inalte, subtile si curioase, mai ales celor ce vor sa le pastreze in minte si celor ce repede se ataseaza lor.

Stapaniti de placeri, de discutii asupra acestor notiuni inalte, prin care ei gresit socotesc a placea lui Dumnezeu, uita a-si curati inimile, a se gandi la slaba lor cunoastere, la adevarata mortificare si la taierea vointei. Sunt cuprinsi de patima mandriei si devin ei insisi idolii cugetarii lor. De aceea, incet-incet, pe nesimtite, fara a-si da seama, ajung a crede ca nu mai au nevoie de sfatul altora. Atunci se obisnuiesc, in orice trebuinta, sa alerge la propria lor judecata. E un lucru foarte periculos si greu de indreptat, fiindca aroganta gandirii e mai periculoasa decat cea a vointei. Cand aroganta vointei, manifestata in minte, e mai usor a fi remediata, supunandu-se celei ce-i urmeaza. Dar cand mintea are o opinie gresita, ca judecata ei este mai buna decat a celorlaiti, cum si prin ce poate fi corijata? Si cum poate un om sa se supuna rationamentului celorlaiti cata vreme il considera nu asa de bun ca al sau?

Daca-i asa, ca ochiul sufletului, care-i mintea, prin care e capabil omul a recunoaste si a curati aroganta vointei, este asa de slab, orb si plin de mandrie, cine-l poate vindeca? Si daca lumina-i intuneric si adevarul logic eroare, cum poate ilumina ori corecta pe celelalte? Pentru acest motiv sa rezisti pe cat iti este cu putinta acestei arogante periculoase a mintii, inainte ca ea sa patrunda in simtirile tale; si rezistand curata-ti gandirea in toate adancimile si unghierele ei si supune opinia ta parerii altora. Fii nebun, neintelept pentru iubirea lui Dumnezeu si atunci vei fi mai intelept decat Solomon. "De socoate cineva din voi sa fie intelept in veacul acesta, sa se faca nebun ca sa ajunga intelept. Pentru ca intelepciunea lumii acestea este nebunie inaintea lui Dumnezeu" (I Cor. m, 18-19).

Cap. X. Cum sa formam vointa ca in toate actiunile noastre interne si externe, in ultimul ei scop sa doreasca numai a placea lui Dumnezeu

Pe langa formarea mintii, trebuie sa conducem si vointa noastra. S-o indrumam in asa fel incat sa nu putem inclina spre poftele ei. Ea sa devina una cu vointa lui Dumnezeu! Trebuie, iubite frate, sa nu crezi ca toate ale tale sunt suficiente, ci sa voiesti sa cauti acele lucruri care sunt placute lui Dumnezeu. Dar in legatura cu aceasta, sa-ti orientezi astfel vointa ca si

---

14[14] De aceea Sf. Vasile cel Mare sfatuieste ca toate istorisirile lumii sa fi pentru noi ca o experienta amara: "Vestile lumii sa-ti fie o experienta amara iar cele ale oamenilor Sfinti un vas de miere"

cand ar fi miscata de Dumnezeu, ca sa-I placi Lui. Acesta-i scopul final. Pentru acest scop final avem a duce o lupta mai mare, cu natura noastra, decat cu oricare alt lucru. Natura noastra inclina in dorintele ei asa de mult incat in toate domeniile, uneori chiar si in domeniul nostru spiritual, ea cere raspunsul si placerea ei. Si atunci se simte hranita de aceste pofte ca de o adevarata hrana.

Din aceasta cauza cand lucrurile spirituale ne sunt oferite atunci cand le dorim si le cautam, dar nu ca fiind introduse de vointa lui Dumnezeu, ori numai in vederea faptului ca noi sa placem lui Dumnezeu, ci pentru acea placere si bucurie care se naste din dorirea acelor lucruri pe care Dumnezeu le doreste. Aceasta greseala e mult mai condamnabila decat dorinta in sine.

De aceea nu-i deajuns a dori acele lucruri placute lui Dumnezeu, ci si a le dori pentru aceleasi motive pentru care plac lui, Dumnezeu 16 15[15]

Cand nu urmam vointei lui Dumnezeu, intampinam multe deceptii din cauza iubirii de noi insine. Trebuie sa urmam voii Lui, numai pentru Marirea Lui, nu din interesul nostru. Numai pentru acest motiv sa-L dorim, sa-L ascultam, cum am spus mai sus.

Deci, iubite frate, ca sa te poti pazi de aceste curse, care nimicesc orice cale a desavarsirii si sa poti progresa a dori si a face orice act numai pentru Vointa, Slava si buna placere a lui Dumnezeu, ca sa-I poti sluji numai Lui (Cel ce in toate actiunile si gandurile noastre doreste a fi El Insusi inceputui si sfarsitui) - foloseste aceasta metoda.

Cand vrei sa-ncepi vreo actiune care-i placuta lui Dumnezeu ori care, in genere, este buna, nu apleca indata vointa ta s-o doreasca. Intai ridica-ti mintea la Dumnezeu si vezi daca El doreste aceasta si daca prin aceasta tu ii vei placea numai Lui. Daca iti dai seama ca propria-ti inclinatie este miscata de vointa divina, atunci trebuie sa doresti acest act si sa-l intreprinzi, fiindca Dumnezeu il doreste. Este numai pentru placerea si Marirea Lui.

Tot astfel, cand vrei sa refuzi ceea ce nu-i place nici lui Dumnezeu, adica, raul, nu-l refuza indata. Ridica intai privirea mintii la Vointa Lui cea dumnezeiasca. Numai dupa aceea sa refuzi. Asa vei fi placut lui Dumnezeu daca refuzi ceva. Coruptiunea naturii este foarte subtila si de aceea putini o cunosc. Putini pricep amagirea ei. Totdeauna ea cauta in mod tainic ale ei. Deseori pare ca scopul ei este ca noi sa placem numai lui Dumnezeu. Totusi in realitate nu-i asa.

Singurul mijloc prin care putem scapa de aceasta amagire este curatenia inimii. Puritatea inimii consta in nimicirea omului vechi si ridicarea celui nou. Pe aceasta linie si la acest scop se misca si tinteste tot razboiul nevazut.

De vrei sa te-nvat mestesugul acestei lupte, asculta:

15[15] De aceea si Apostolul ne indeamna sa cercetam ceea ce-i conform vointei lui Dumnezeu nu numai "bunul", ci si acceptabilul si oportunul in orice imprejurare: "Nu va potriviti veacului acestuia, ci va prefaceti prin innoirea mintii voastre, ca sa cunoasteti ce este voia lui Dumnezeu cea placuta si desavarsita" (Rom. XII, 2).

La-nceputui oricarei actiuni trebuie sa lupti, cat poti, impotriva oricarei vointe private, si sa nu doresti, nici sa refuzi ceva, pana ce n-ai inteles ca tu esti purtat numai de Vointa lui Dumnezeu. Dar daca in toate celelalte actiuni ale tale si fara-ndoiala in lucrarea interioara a sufletului, nu poti sti daca esti miscat de Dumnezeu, de bunavoirea Lui 17 , totusi multumeste-I ca cel putin virtual ai totdeauna de partea ta o buna intentie a place lui Dumnezeu in orice fapta.

In faptele care cer oarecare timp, nu numai la inceput, e bine sa actionezi nu numai dupa vointa Atotputemicului ci si catre scopul la care te vei gandi necontenit16[16], fiindca daca nu-ti amintesti mereu cazi in pericolul a fi in legatura iubirii naturale de tine. Atunci inclini mai mult spre tine decat spre Dumnezeu! De aceea nu te lasa furat de timp, ci hotaraste de la inceput.

Prin urmare, oricine nu da atentie acestui lucru, incepe adesea a face o fapta cu un scop care-i bine placut lui Dumnezeu; dar mai tarziu, incet, incet, pe nesimtite merge numai dupa bunaplacerea voii sale. Atunci uita dumnezeiasca Vointa. Este atat de dominat de placerea acelei fapte, incat daca Dumnezeu Insusi cere acest lucru ori il cearta, cu vreo boala, ispitire ori cu alte mijioace, el se tulbura, e vexat si uneori blameaza pe unul ori pe altui, ca l-au sfatuit, ba uneori murmura, si impotriva lui Dumnezeu. Acesta-i un indiciu sigur ca gandul si fapta lui nu sunt ale lui Dumnezeu ci ele au iesit dintr-o radacina periculoasa si corupta - iubirea de sine.

Fiindca cel purtat numai de vointa si buna placere a lui Dumnezeu nu doreste a face altceva mai mult decat altul, chiar daca-i ceva inalt si mare iar altceva jos si foarte mic. El le doreste deopotriva potrivit cu ceea ce-i placut lui Dumnezeu, fiindca numai El cunoaste timpul, felurile lucrarilor si alte imprejurari.

Acest om, fie ca pune mana a face ceva mai important si mai mare, fie ceva mai de jos si mai mic, ramane acelasi pasnic si statornic, fiindca oricum isi ajunge scopul si tinta lui care nu-i altceva decat a placea lui Dumnezeu in toate faptele, fie in viata fie dupa moarte.

Deci, iubitule, ia seama totdeauna si ai in vedere a dirija faptele tale catre acest scop perfect. Iar daca uneori esti manat de dispozitia sufletului tau a face ceva bine sa scapi de pedeapsa iadului ori sa te poti bucura de Rai sa-ti dai seama ca atunci ai a face cu buna placere si vointa lui Dumnezeu Cel ce doreste ca tu sa intri in Imparatia Cerurilor, nu in iad.

A face ceva neinsemnat, fie chiar cel din urma lucru, ceva trecator, totusi daca e ceva care-i place numai lui Dumnezeu, potrivit Maririi Lui, atunci depaseste cu mult ori lucrare inalta, de cinste, slavita si foarte mare.

Deci, la Dumnezeu numai un ban dat omului sarac in numele Lui e mai bine primit, daca vrei sa placi dumnezeestii lui Mariri, decat sa fii incarcat de multe averi, cand vrei sa faci aceasta cu alt scop, chiar daca faci aceasta ca sa te poti bucura de bunurile ceresti, care nu-s numai bune, ci si de dorit.

16[16] De aceea st. Grigore Sinaitul scrie: "Aveti in vedere totdeauna si scopul" (Filocalia XII, p. 916).

Aceasta formare pe care trebuie s-o pui in practica in orice fapta, adica, sa urmaresti o unica tinta, numai a placea lui Dumnezeu, aceasta exercitare poate parea grea la inceput, dar mai tarziu ti se pare usoara pe masura ce dai totdeauna atentie dorintii lui Dumnezeu si nadajduiesti catre El, cu o vie dispozitie a inimii tale.

In masura recunoasterii Nemarginitului Dumnezeu vei fi mai fervent si mai dispretuitor al vointii tale. Si astfel mai usor si mai repede dobandim obisnuinta a face orice fapta a noastra numai pentru iubirea si buna placerea acestui Stapan, care singur se cuvine a fi iubit.

In sfarsit, daca vrei sa te convingi daca Dumnezeu te poarta spre vreo actiune, cere aceasta de la Dumnezeu cu rugaciune fierbinte. Roaga-te Lui s-adauge si Harul Sau pe langa celelalte nenumarate binefaceri si haruri pregatite si date tie. Totdeauna te va ajuta.

Cap. XI. Consideratiuni care indupleca vointa omului a dori ceea ce-i bineplacut lui Dumnezeu

In legatura cu acestea, ca sa poti misca vointa cu cea mai mare atentie, a dori in toate lucrurile bineplacerea si slava lui Dumnezeu, adu-ti aminte adesea: ca El te-a onorat in diferite chipuri si te-a iubit: te-a creat din nimic dupa chipul si asemanarea Lui si a facut toate celelalte creaturi pentru slujirea ta; El te-a regenerat din imparatia si puterea celui rau, trimitand nu un inger, ci pe singurul Sau Fiu sa te rascumpere; nu cu pret de aur si argint trecator, ci cu prea pretiosul Lui Sange si prin moartea cea mai dureroasa si mai infama. Apoi, dupa aceasta, aminteste-ti ca-n orice ora si-n orice clipa te pazeste de vrajmasi; cu Darul Sau dumnezeesc El lupta pentru tine. E gata a te hrani si a te intari. El este de-a pururi in Sf. Taine.

Acesta-i un semn de onoare exceptionala si de dragoste nemarginita ce ti-o poarta Dumnezeu. E o cinste asa de mare incat e greu de inteles cum de ne-a acordat-o noua celor nemernici Imparatul Imparatilor. Iar pe de alta parte ce onoare, ce reverenta ne-a dat ca sa ne putem ruga Maririi Lui, Cel ce ne-a facut lucruri asa de mari si minunate?!

Daca regii pamantesti cand sunt cinstiti chiar si de oamenii cei mai nevrednici si de jos, sunt datori a nu refuza cinstirea, cu cat mai mult nu suntem noi auziti de marele imparat, Domnul tuturor, care ne-a cinstit si ne-a iubit asa de mult? Pe langa acestea, cum am spus, s-avem totdeauna in minte mai mult decat orice ca Dumnezeeasca Majestate in Sine este infinit mai vrednica a fi cinstita si servita de toti dupa buna Ei placere.

Cap. XII. Multe dorinti si pofte care sunt in om. Lupta dintre ele.

Afla ca-n acest razboi sunt doua vointi in noi, una contrara alteia. Una a partii rationale si de aceea se numeste Rationalul si vointa superioara. Cealalta a simturilor si de aceea este numita sensibila , vointa inferioara. Ultima de obicei mai este numita vointa irationala , vointa poftelor si a pasiunilor corporale.

Cu vointa superioara, rationala, dorim numai lucrurile bune, iar cu cea inferioara, irationala, dorim numai lucrurile rele.

Deci, cand dorim ceva numai cu simturile, atat timp cat nu consimtim la aceasta cu vointa superioara si rationala, nu stim daca-i adevarat ceea ce dorim. In aceasta, adica in vointa superioara, consta tot razboiul nevazut. In vointa superioara.

Fiindca vointa rationala care-i intre vointa lui Dumnezeu si cea a simturilor se lupta fie cu una fie cu alta. Fiecare din acestea cauta s-o castige si s-o supuna17[17].

De aceea cei ce doresc sa schimbe viata lor trupeasca si sa o puna in slujba lui Dumnezeu, atunci, mai ales la inceput intampina mari tulburari, dureri si amaraciuni. Mai ales cand raul a devenit obisnuinta. Fiindca opozitia pe care vointa rationala o primeste de la vointa lui Dumnezeu si de la cea a vointii simturilor care stau de o parte si de alta si lupta impotriva ei, este asa de puternica cand biruinta ei se castiga cu multe sudori. Antagonismul lor e greu de inteles celui ce si-a facut obisnuinta a trai fie in virtuti, fie in vicii, care se multumeste a trai fie in unele, fie in altele. Pentru ca virtuosul se supune usor vointii lui Dumnezeu, iar cel vicios inclina spre vointa simturilor, fara nici o opozitie18[18] nu poate izbuti. Deci cel ce doreste sa obtina virtuti crestine si sa slujeasca lui Dumnezeu, daca nu se leapada nu numai de placerile mai mari ci si de cele mai mici, de care este legat cu dragoste pamanteasca, se intampla ca foarte putini ajung la desavarsire19[19].

Fiindca atunci cand au izbutit, prin mari sfortari, sa stapaneasca placerile mai-mari, nu mai vor sa se sileasca a supune si poftele lor mai mici si mai nebagate in seama. Acestea-i domina in tot ceasul.

De pilda: sunt unii care, desigur, nu se gandesc la situatia si lucrurile ce apartin altora, totusi iubesc pana la exces pe ale lor; altii nu cauta cinste, totusi n-o refuza daca le este data, ba chiar o doresc pe ascuns si uneori o cauta prin diferite mijioace. Iar altii tind cu statornicie posturile hotarate, dupa datoria lor, totusi sunt stapaniti de lacomie si mananca mai mult decat trebuie. Altii traiesc in austeritate, abtineri si nevointi, totusi nu se despart de unele tovarasii care le plac; desi acestea constituie o mare piedica a vietii spirituale si a unirii cu Dumnezeu. Mai ales, acele tovarasii facute cu persoanele tinere si devotate.

Din cele spuse rezulta ca cei ce traiesc astfel infaptuiesc lucrurile bune in mod imperfect, cu mai putina cinste, fiindca ei cauta maririle lumii.

17[17] Sf. Ap. Pavel mai numeste aceste vointi "legi" (Rom. VII): Vointa rationala, legea mintii; cea irationala, legea care se gaseste in trupul meu si cea care lupta impotriva legii mintii, - a vointii lui Dumnezeu, legea spirituala; si legea lui Dumnezeu, in care Legea si cugetarea se bucura. El adauga si o a patra lege; cea a pacatului, pe care a interpretat-o minunat Sf. Ioan Damaschin (Cartea a IV-a, Teolog, 409).

18[18] Cum spune Solomon: "Cand vine cel rau, vine si dispretul, iar cu rusinea vine si ocara" (Prov. XVIII, 3).

19[19] Fiindca desavarsirea este un lucru asa de inalt si subtil, unirea cu Dumnezeu este asa de mare, incat un obstacol cat de mic ne poate priva de ea si poate opri unirea Lui Dumnezeu, dupa cum spune Simeon Noul Teolog. (Cuv. LVII, p. 305) "Daca, prin neglijenta noastra avem vreo mica ezitare, indoiala sufleteasca ori alta patima si pornire rea nu ne vom invrednici sa salasluim in noi, in sufletele noastre, pe Dumnezeu".

De aici rezulta ca ei nu progreseaza in calea mantuirii ci dau inapoi si cad in rautatile dinainte. Nu iubesc adevarata virtute, nici nu se arata recunoscatori lui Dumnezeu, Care i-a rascumparat din tirania si robia celui rau. De aceea totdeauna sunt ignoranti si orbi incat nu vad pericolul in care se gasesc, pe cand ei se considera mantuiti si in afara de orice pericol.

Aici este o greseala mult mai mare decat se crede de obicei. Sunt multi din cei ce duc o viata duhovniceasca, totusi se iubesc mai mult decat le este ingaduit. Fiindca sunt legati de poftele lor si nu se impaca cu altii care sunt opusi inclinatiilor lor naturale si unor pofte stranii. Impotriva acestora ei declara razboi si lupta din rasputeri. De aceea, iubite frate in Domnul, te sfatuiesc sa fugi totdeauna de dificultatea si tulburarea adusa de acest razboi, chiar daca ti s-ar parea ca uneori esti biruitor, fiindca Intelepciunea lui Sirah zice: "Nu ura lucrurile grele" (VH, 15).

Aici este tot greul. Cu cat iubesti mai mult greutatea faptei bune cu atat ajungi biruitor mai repede. Ce zic? Daca doresti mai mult razboiul tulburator decat unele virtuti si victorii, desigur mai repede vei dobandi tot binele.

Cap. XIII. Cum sa luptam impotriva vointii irationale si impotriva actelor voluntare pentru a dobandi obisnuinta virtutilor ?

Ori de cate ori vointa irationala a simturilor deoparte si cea a lui Dumnezeu de alta lupta cu vointa ta rationala si fiecare urmareste biruinta ei, trebuie sa incerci in toate felurile, ca vointa lui Dumnezeu s-ajunga deplin biruitoare. Si:

a) Cand esti atacat de imboldurile unei vointi irationale a simturilor, rezista cu barbatie ca vointa superioara sa nu cedeze celei inferioare;

b) Cand ele au incetat reinarmeaza-te duhovniceste spre a le supune, urmareste-le de la distanta cu o putere mai mare si mai impetuoasa;

c) In sfarsit declara-le o a treia campanie, in care sa te deprinzi a le ura din tot sufletui tau si a le dezaproba si detesta din toata inima ta20[20].

Aceste trei faze ale razboiului nevazut au totdeauna loc cand e vorba de orice pofta neprevazuta, (in afara de patimile trupesti despre care va fi vorba la locul potrivit).

In fine, trebuie sa activezi impotriva oricarei patimi tulburatoare.

De pilda, daca cineva te-a ofensat si se produc ganduri de razbunare prin imboldurile rele, ia seama bine si vei vedea ca aceste imbolduri se razboiesc totdeauna impotriva vointii rationale si cauta s-o supuna si s-o umileasca. Deci, intra in lupta fara aceste imbolduri irationale, aduna-ti toate puterile. Nu te supune lor cu nici un pret. Nu ceda vointii irationale si

---

20[20] Multi au inaintat la aceasta practica, fiind sloboziti de orice opinie falsa si irationala. Ei au obtinut dreapta cugetare cu ajutorul contemplatiei adevaratei lumi duhovnicesti care se gaseste in sf. Scripturi ca si om Creatiuni. Ele sunt puternice. Pot duce lupta cu mare combatere. Tot astfel Domnul a folosit sf. Scripturi ca armele in lupta din pustie. Cu acestea intreprinde si tu lupta.

niciodata nu parasi aceasta lupta pana ce nu vei vedea pe dusmanul tau supus si legat in lanturi. Dar cu mare luare aminte, flindca vrajmasul cand vede ca suntem purtati la lupta numai de imboldurile unor patimi, nu numai ca le arunca asupra noastra ca o plasa grea, ci chiar de se intampla a le birui sufera vazand ca ele nu se mai pot asalta si nu pot pune complet stapanire pe noi. Atunci mai face o sfortare pentru a ne arunca in Slava desarta, vanitate, mandrie punandu-se in situatia a ne considera osteni biruitori care au rapus repede pe inamic. Vrajmasul se preface mort ca multe din animalele viclene.

Daca ai mers bine pan-aici, apoi, iubite frate, treci intr-al doilea razboi, adica ridica-te cu gandul la toate cauzele impotrivirii si razvratirii tale. Da-ti toate silintele a-ti vedea metehnele, lipsurile, scaderile, insuficientele si toate cauzele care ar duce la esecul tau.

Fa dese eforturi; da-ti mai multa silinta decat la inceput a indeparta relele imboldiri, zicand cu David: "Ii zdrobesc de nu se mai pot ridicia; ei cad sub picioarele mele" (Ps. XVII, 42).

Dar nu-i de-ajuns numai a indeparta pe vrajmasii nostri. Trebuie sa-i si uram din suflet, pentru a nu mai fi robiti lor altadata.

De aceea, in al treilea razboi, trebuie sa te impotrivesti cu toata inversunarea gandurilor tale.

In fine pentru a-ti desavarsi sufletul trebuie sa starui in obisnuinta practicarii virtutilor21[21]. Savarseste anumite lucrari interioare incat sa te poti opune oricand neputintelor razboinice, dupa cuvintele Psalmistului: "Departeaza-te de rau si fa binele" (Ps.33,14).

De exemplu: de doresti a dobandi rabdare desavarsita, nu-i deajuns numai a te resemna, a te cerceta si a te forma, ci trebuie sa iubesti ocara primita de la cel ce te-a dezonorat ori te-a insultat si sa doresti a fi si in viitor ofensat pentru aceleasi motive, fiind pregatit din vreme a suporta necinstiri si insulte, fiindca prin acestea ne desavarsim.

Altfel, oricat de multe si mari ar fi celelalte fapte nu-s suficiente a ne scoate din vicii. De aceea e necesar, cand viciile au patruns si s-au inradacinat in sufletul nostru, sa fie scoase si-n locul lor sa fie plantate si crescute virtutile contrarii22[22]. Deci, daca nu ne deprindem cu multe si dese acte de iubirea ocarii si nu ne bucuram de ea, pe care-i plantata si creste virtutea rabdarii, niciodata nu vom fi eliberati de viciul nesupunerii care-i asezat pe ura de ocara. Prin urmare radacina viciului ramane. Uneori creste si se simuleaza a fi virtute. Alteori se confunda. Iar cand vine vreo imprejurare, se arata si ne intoarce la caderile si ticalosiile de mai inainte. Ne-arunca iar in prapastia viciului.

E sigur deci, ca fara actiunile contrare de care vorbiram nu este posibil a obtine adevarata deprindere a virtutilor.

21[21] Este acel habitus dobandit printr-o lunga serie de bune intreprinderi (morale) repetate cu ajutorul caruia cineva poate deveni virtuos. Nu se poate improviza, ci se castiga dupa multi ani de incordate exercitii si practici ale virtutii.

22[22] Acest adevar e minunat De aceea, ca un argument, Avva Isac zice: "E mai usor a cuceri si a stapani viciile cu aducerea aminte de virtutii constrangandu-le si supunandu-le lor, decat a le rezista"

Mai afla ca aceste fapte trebuie sa fie asa de dese si asa de multe incat sa poata nimici deprinderea viciului, care dupa cum s-a implinit, s-a inradacinat si a pus stapanire pe inima noastra prin multe fapte rele si trebuie sa-l smulgem, sa-l distrugem prin multe fapte bune si atunci sa plantam in inima noastra obisnuinta virtutilor. As zice chiar ca faptele bune cer a fi mult mai numeroase decat cele rele, pentru a dobandi virtutea; fiindca actiunile bune nu sunt ca actiunile rele ajutate de natura, care-i corupta de pacat

Si iti mai spun ceva. Daca, de exemplu, vrei sa-ti agonisesti rabdare, nu trebuie numai sa iubesti din inima pe cel ce te-a dezonorat ori ofensat intr-un fel ori altui, ci trebuie sa-i si spui cuvinte de dragoste si de smerenie.

Ba, de poti, pune-le si-n practica, infaptuieste-le, smereste-te si pocaieste-te inaintea lui23[23]. Prin aceste actiuni interne sa te arati slab si neputincios la pricepere, nesemet si nerezistent raului ce ti-l fac.

Ia seama si aduna-te in tine insuti spre a putea lupta nu numai cu poftele mari si active, ci mai ales cu cele mici si usoare ale pasiunilor tale, fiindca din radacina mica iese planta mare. Din grija putina ce o dau unii poftelor mici ale inimii lor se intampla adesea ca ajung a fi stapaniti de pofte mari ale acelorasi patimi si apoi ajung a fi robiti de dusmanul lor cu o putere si cu o forta nimicitoare mai mare decat la inceput. Amintesc acestea fiindca tu trebuie

---

23[23] Sf. Ioan Gura de Aur, Om. 14 in sf. Mat. 5, spune ca Domnul, in locul citat din sf. Evanghelie, ne invata marirea la care se ridica un crestin prin Sfintele Lui porunci, adica:

1. Crestinul trebuie sa nu faca rau cuiva;
2. Sa nu raspunda cu razbunare;
3. Sa nu intoarca raul primit ci sa-l rabde si sa fie linistit;
4. Se cuvine nu numai a fi in pace ci si a se oferi a suferi de buna voie cele rele;
5. Sa se dea suferintii mai mult decat s-asteapta si doreste cel ce-i face rau;
6. Sa nu urasca pe cel ce-i face rau;
7. Ba chiar sa-l iubeasca din toata inima sa;
8. Sa-i faca bine;
9. Sa binecuvanteze pe Dumnezeu pentru aceasta consideratie si atentie ca l-a pus la incercare.

Simeon Noul Teolog, in opera lui despre netulburarea de suferinte, adauga la aceasta ca nu-i deajuns numai sa ne rugam pentru cei ce ne fac rau, ci a-i si intipari in memoria si-n imaginatia noastra. Sa-i sarutam cu lacrimi de bucurie si dragoste ca pe niste prieteni: sa le pastram inima noastra neschimbata chiar in clipa cand ne fac rau. Un om trebuie sa ierte complet once rau intalnit in viata lui.

sa inaintezi si sa-ti mortifici poftele si dorintele, atat in lucrurile ce ne sunt permise cat si-n cele ce nu ne sunt absolut necesare (ex. casatoria, avaritia, hrana abundenta s. a.).

Din aceasta multe lucruri bune iti pot veni.

Renuntarile si lepadarile de pofte te pregatesc mai bine si mai usor a te birui si-n celelalte lucruri. Fiindca in lupta cu ispita devii mai putemic.

Deci, daca tu, iubite frate, vei merge pe calea ce ti-am aratat in aceste sfinte exercitii, fii incredintat ca-n scurt timp vei face un mare progres si vei ajunge un adevarat om, realmente spiritual, nu fals ori numai cu numele.

Daca incerci altfel, prin alte mijloace, oricat de mult ti s-ar parea ca esti unit cu Dumnezeu si ca vorbesti cu El, afla ca-i imposibil a dobandi Harul Sfantului Duh, ori vreo virtute; fiindca Harul Duhului vine din suferintele si durerile prin care trece omul. Prin ele se transfigureaza. Prin ele castiga obisnuinta si virtutile evanghelice si se uneste cu Facatorul lui Cel Rastignit.

Mai afla ca, dupa cum obiceiurile celui rau se nasc din actiunile frecvente ale vointii rationale, iar acestea ne da poftele irationale ale simturilor, tot astfel obisnuintele, virtutile evanghelice sunt dobandite prin acte frecvente, prin repetate oferiri de sine lui Dumnezeu, prin care uneori suntem ridicati la o virtute, alteori la alta.

Fiindca dupa cum vointa noastra irationala nu poate fi rea niciodata, oricat de mult ne-ar asalta vointa irationala a carnii, in afara de cazul cand ea nu cedeaza si nu se supune celei inferioare, de buna voie, tot astfel cineva nu poate fi virtuos si unit cu Dumnezeu, nici socotit in bunaplacere a Harului Sau daca nu se da complet, daca nu se supune in chip desavarsit Vointii si Harului Lui, atat cu fapte dinlauntru, cat si cu cele dinafara.

Cap. XIV. Ce se intampla cand vointa superioara rationala e cucerita de cea irationala, inferioara si de inamici

Daca vreodata observi ca vointa ta rationala nu poate rezista in mod satisfacator poftelor irationale si vrajmasilor care se lupta cu tine, chiar de nu-ti dai seama ca poti avea un zel viu impotriva lor, totusi ramai pe pozitie statornic si nu parasi lupta, fiindca poti fi socotit cuceritor intru atat incat nu te vezi clar cuceritor. Caci, precum vointa noastra superioara n-are nevoie de poftele inferioare ca sa duca la infaptuirile ei, tot astfel, daca ea nu lupta, nu te biruie si nu te supune complet.

Dumnezeu a inzestrat voia noastra cu o perfectiune asa de mare si o putere asa de covarsitoare incat, chiar de s-ar inarma impotriva ei toate simturile, toti demonii si toata lumea, si ar lupta in contra ei cu putere, totusi vointa noastra poate cu toata libertatea sa le dispretuiasca.

Iar daca uneori mintea nascocitoare a vrajmasilor si pofta ta irationala te asediaza cu asa putere incat ti se pare ca nu esti in stare sa faci nici o lucrare spirituals impotriva lor, ca sa iesi la biruinta, te sfatuiesc, nu te teme. Nu te descuraja in astfel de imprejurari si nu lepada armele, ci intreprinde aceasta expeditie curajoasa impotriva lor si zi vrajmasilor (nu ma retrag

din lupta, nu parasesc batalia), ca "Domnul este lumina si mantuirea mea, de cine sa ma tem?"

Si Domnul este puterea vietii mele, de cine ma voi infricosa?" (Ps. 26, 1).

Deci, daca cineva care are vrajmasi care-l apasa si, nefiind in stare a-l lovi de-a dreptui, Il ataca pe la spate ori dintr-o parte ca sa poata fi capabil a-l lovi si din fata, tot asa fa si tu: aduna-ti gandurile si recunoaste ca nu esti nimic si ca nu poti nimic; si tu alergand catre Dumnezeu Cel atotputemic, cheama-L cu nadejde tare si cu lacrimi fierbinti, impotriva patimilor care se lupta cu tine, zicand: "Doamne ajuta-mi, Dumnezeul meu, fii mie ajutor, Iisus al meu, ajuta-mi; lupta Tu cu cei ce se lupta cu mine. Ia pavaza si scutul si scoala-te sa-mi ajuti. Invarte sulita si sageata. impotriva prigonitorilor mei!" (Ps. 34, 1-3). "Binecuvantata Nascatoare de Dumnezeu, ajuta-mi a nu fi robit de vrajmasi".

Dar daca inamicul iti da timp, poti sa intaresti slabiciunea vointei tale in contra patimilor cu aceste ganduri si meditatii.

De exemplu, de cazi in vreo nenorocire ori in vreo tulburare si vointa ta nu-i in stare s-o suporte, ajut-o cu acestea:

A. - Considera ca aceasta torturare ce suferi iti foloseste s-o induri fiindca-ti da prilejul de verificare a rabdarii tale si ca acest necaz ti l-ai facut tu insuti cu mana ta.

B. - Daca nu esti vinovat cu nimic in aceasta nenorocire, intoarce-ti gandul la alte privilegii multe si mari si recunoaste ca pentru ele Dumnezeu nu ti-a dat cele ce-ai cerut Dumnezeu ti-a trimis numai o nenorocire temporala, trecatoare ca sa nu fii complet torturat.

C. - Intelege ca chiar daca intr-adevar ai facut mai inainte destula pocainta pentru pacatele tale, prin care ai cinstit slava lui Dumnezeu, (de care nu recunosti nici o rascumparare), considera totusi ca in Imparatia cerurilor nimeni nu poate intra altfel decat prin usa cea stramta a necazurilor si supararilor. "Prin multe suferinte ni se cade noua sa intram in imparatia lui Dumnezeu" (Fapt. Ap. 14, 22).

D. - Da-ti seama ca chiar daca poti intra in aceasta imparatie, pe alta cale, adica a iubirii de Dumnezeu, totusi adu-ti aminte ca Fiul lui Dumnezeu, cu toti prietenii Lui a intrat intr-nsa pe calea suferintelor si a crucii.

E. - Socoteste ca aceasta suferinta ce-o suferi este dupa voia lui Dumnezeu (pe care trebuie s-o ai in vedere la inceputui oricarei actiuni, oricarei amaraciuni ce se abate asupra ta, cum ti-am spus mai sus in Cap. X si XI ; adica, trebuie sa doresti ca in orice actiune si in orice imprejurare sa se faca voia lui Dumnezeu).

Mantuitorul, Cel ce din iubirea ce-o are fata de tine, se bucura cand te vede suferind ca un devotat luptator al Lui.

Deci, raspunde tot ca si El, acestei mari iubiri ce-o are pentru tine si lupta cu multumiri si binecuvantari.

Facand astfel, mi se pare ca primesti cu bucurie orice cruce, iubesti, chiar in nenorocirile cele mai mari si orice lucru amarat iti va parea dulce si orice lucru ne la locul lui iti va parea ordonat si asezat dupa legea cea mai perfecta.

Cap. XV. Razboiul trebuie dus neintrerupt, cu curaj si pe tot frontul

De voiesti a birui pe inamicii tai mai repede, e nevoie sa lupti, frate, curajos cu toate patimile tale: mai ales in contra egoismului, obisnuindu-te a intalni ca pe niste prieteni necazurile ce ti le poate face lumea. Cand un om nu recunoaste absoluta necesitate a acestui razboi de sine, si cand il socoteste lucru de nimic, s-a intamplat si intotdeauna se intampla ca biruintele sunt grele, rare, nedepline si nestatomice.

De aceea, acest razboi trebuie dus fara incetare ori slabire, pana in vremea mortii si cu toata barbatia sufletului, pe care usor o dobandesti daca o ceri de la Dumnezeu.

Mai cugeta la un fapt. Neputinta si ura continua ce ti-o poarta demonii si marea multime de rataciri si dezorientari puse inaintea ta, nu pot nimic in fata puterii nemarginite a lui Dumnezeu si a dragostei ce o are pentru tine, a ingerilor din ceruri si a rugaciunilor tuturor sfintilor care lupta de partea ta, cum este scris despre Amalec: "Pentru ca si-a ridicat mana impotriva scaunului de domnie al Domnului, Domnul va purta razboi impotriva lui Amalec, din neam in neam" (Esirea, 17, 16).

Deci tot prin aceste cuvinte au fost purtate asa de multe femei si asa de multi oameni. Gandurile acestea au stapanit si au miscat toata lumea si a inviorat intelepciunea lumii.

De aceea sa ramai curajos, chiar de ti s-ar parea ca lupta inamicilor te-ar nimici si te-ar pierde, ca ea poate continua toata viata si ca te-ar arunca in cine stie ce prapastie. Pentru ca toata puterea si cunoasterea vrajmasilor este pusa in mainile dumnezeescului Comandant, Sefului Suprem, Iisus Hristos, pentru cinstea Caruia tu lupti.

Domnul nu numai ca nu va lasa pe dusmani sa te piarda, (fiindca aceasta ar fi si necinstirea Lui), ci va si lupta in locul tau pana ce-i va da prinsi in mainile tale dupa buna Lui placere; cum e scris: "Caci Domnul Dumnezeui tau merge in mijlocul taberei tale, ca sa te ocroteasca si sa-ti dea in mana pe vrajmasii tai dinaintea ta; tabara ta va trebui sa fie sfanta, pentru ca Domnul sa nu vada la tine nimic necurat si sa nu se abata de la tine" (Deut. 23, 14).

Chiar daca El amana biruinta pana in ultima zi a vietii tale24[24] aceasta-ti va fi de mare folos. Un castig mai mare. Nu lepada armele, nici nu fugi.

24[24] Dupa cum Dumnezeu n-a distrus toate neamurile pentru Pamantul Fagaduintii ci le-a aruncat in focul Filistenilor si Sidonienilor, dupa cum a incredintat pe Evrei daca vor pazi poruncile Lui si se vor crede nestramutat in El. Si, de alta parte, i-a invatat totdeauna a lupta dupa cum este scris: "Neamurile acestea au slujit ca sa puna pe Israel la incercare, pentru ca Domnul sa vada daca vor asculta de poruncile pe care Ie daduse parintilor lor prin Moise" (Judecat. 3, 4). Tot astfel El nu distruge toate pasiunile din noi, ci lasa pe unele a lupta impotriva noastra pana la moarte, nu din slabiciune ori ca nu le-ar putea scoate, ci din cauza noastra, dupa cum interpretam:

In fine, ca sa poti fi manat la razboi cu curaj, trebuie sa stii ca acestui razboi nu-i scapa nici un om nici in viata nici in moarte, si ca cel ce nu si-a invins patimile si inamicii lui, n-ajunge la biruinta finala, ci cade rob lor si moare.

Se cuvine a lupta curajos si neincetat, fiindca avem a face cu inamici care ne urasc asa de mult, incat nu-i posibil a nadajdui, nici in vreo pace sau armistitiu, nici in vreo slabire si incetare a razboiului.

Fiindca ar fi fost bine daca de la inceput nu deschideam poarta si nu lasam sa intre vrajmasii si patimile in sufletul nostru si in inima noastra. Dar din moment ce i-am lasat sa intre, prin pacatul stramosesc, nu mai putem fi fara grija, ci se cuvine sa luptam si sa-i scoatem afara, fiindca ei sunt nerusinati si obraznici si nu mai vor sa iasa altfel decat cu razboi.

Cap. XVI. Cum sa se scoale dimineata soldatii lui Hristos si cum sa iasa pe campul de lupta ?

Cand te scoli dimineata si te-ai rugat putina vreme, zicand: "Doamne Iisuse Hristoase Fiul lui Dumnezeu, miluieste-ma" , primul lucru de care trebuie sa-ti dai seama este acesta, ca tu esti intr-un loc, numit stadion25[25], care nu-i altceva decat inima ta si tot omul dinauntru. Ai in vedere ca in fata sta inamicul, pofta ta cea rea in contra careia te-ai hotarat a lupta. Fii gata de atac si netemut de moarte daca voiesti a birui. Cugeta ca in partea dreapta a arenei vezi chiar pe Comandantul tau biruitor, Domnul nostru Iisus Hristos, cu Prea Sfanta Maica Sa

---

1. ca sa nu cadem in condamnare, ci sa fim veghetori si atenti;
2. ca sa alergam totdeauna la Dumnezeu si sa-i cerem mai des ajutorul;
3. pentru a nu ne umple de mandrie, ci a avea cugete umilite;
4. pentru a uri din inima pasiunile si vrajmasii care lupta asa de putemic impotriva noastra;
5. ca sa fim pusi la incercare, de undo sa se vada de tinem pana la urma cinstirea si iubirea lui Dumnezeu;
6. ca sa fim miscati a tine mai strict toate poruncile Lui si a nu le calca, fie oricat de mici;
7. ca sa invatam a disceme care-i adevarata virtute si prin urmare sa n-o parasim si sa nu cadem in pacat;
8. ca razboiul continuu sa devina un motiv de o coroana mai mare;
9. ca noi sa slavim pe Dumnezeu, sa nu ne rusinam de cel rau si de pacat, sa nu slabim cu duhul si rabdarea pana la sfarsit;
10. pentru ca fiind dusi la lupta sa ne deprindem a nu ne teme de lovituri mai mari ce vor veni peste noi in ceasul mortii.

25[25] Stadion insemneaza locul unde se dau luptele atletice.

si cu multe osti de ingeri, sfinti si indeosebi cu Arhanghelul Mihail; iar la stanga, vezi raul inferal cu demonii lui, aromandu-ti si indulcindu-ti pasiunile si poftele rele.

Arunca-te in lupta, supune pe demon cu semnul crucii, fiindca ai un glas de la ingerul tau pazitor care graieste astfel: "Azi ai de luptat impotriva acestei pasiuni, a celorlaiti inamici ai tai, nu Iasa inima a-ti slabi; nu fugi din lupta, fiindca de fata-i Domnul nostru si Comandantui Suprem, Iisus Hristos, msotit de toti coloneii si capitanii. Adica cu toata oastea Lui glorioasa, gata a lupta unpotriva tuturor inamicilor tai. Nu-i va Iasa sa te oprime, ori sa te ia prins. "Domnul, s-a zis, va lupta pentru noi". (Esirea XIV, 14).

Deci, stai ferm, supravegheaza-te, sileste-te de suporta "necazul" ce-l simti uneori; striga din adancul inimii tale cat de des: "Nu ma lasa in mainile vrajmasilor mei" (Ps. XXVI, 14). Striga catre Domnul, catre Sf. Fecioara si catre toti sfintii, barbati si femei si totdeauna vei fi biruitor. Fiindca este scris: "Scris-am voua, parintilor, fiindca ati cunoscut ce este de la inceput. Scris-am voua, tinerilor, caci sunteti tari si cuvantul lui Dumnezeu ramane intru voi si ati biruit pe cel viclean" (I Ioan II, 14).

Si daca esti slab, neobisnuit, stangaci si vrajmasii tai sunt puternici si multi, cu atat mai mare va fi ajutorul Celui ce te-a facut si te-a rascumparat. Dumnezeu este neasemanat mai putemic in acest razboi; caci este scris: "Cine este acest Imparat al Slavei? Domnul cel tare si puternic, Domnul cel viteaz in lupte" (Ps. XXIV, 8) . El are mai multa dorinta a te salva decat vrajmasul a te nimici.

De aceea lupta si nu te mahni de oboseala. Fiindca din aceasta se naste biruinta si marele tezaur adus de Imparatia cerurilor si sufletul este unit in veci cu Dumnezeu.

Deci incepe in numele lui Dumnezeu a lupta. Ia arma cu aceasta speranta. Cu incredere in Dumnezeu, cu rugaciuni, exercitii si mai ales cu arma rugaciunii din inima si cuget care este: "Doamne Iisuse Hristoase, miluieste-ma" ; un nume asa de infricosat, ca o sabie cu doua taisuri, intorcandu-se in inima ta si arunca jos biciuind demonii si pasiunile.

De aceea spune si Ioan Scararul: "Cu numele lui Iisus biciuiesc pe vrajmasi". Chibzuieste la inamicul pe care te-ai hotarat a-l supune.

Metodele difera dupa imprejurari, cum ti-am spus in <u>Cap. XIII </u>: uneori trebuie sa rezisti, alteori sa-l ranesti mortal. Fa ce-i placut lui Dumnezeu. Cu toata Biserica biruitoare, el sta in ceruri si vede lupta ta. Sa nu crezi ca-ti slujesti tie, ci lui Dumnezeu.

De alta parte, trebuinta ce avem a lupta, cum am spus mai inainte, este evidenta si de netagaduit

Fiindca, daca dezertam din acest razboi, orice am face mergem la moarte.

Deci chiar de te retragi din aceasta lupta pentru o ora, esti socotit, dupa planul lui Dumnezeu, un dezertor, razvratit, rebel, dat lumii, tuturor placerilor si pasiunilor carnii.

Aceasta chiar in cazul cel bun cand ai voi sa te pregatesti iar de lupta.

Deci, nu fi neintelept, doreste a lupta cu timp si fara timp. Fii om intelept. Rabda loviturile, lupta-te, ca sa poti dobandi coroana nevestejita a marilor biruitori si sa fii unit cu Dumnezeu. Aceasta n-o poti dobandi de nu vei lua seama la acest sfat: "Adu-ti aminte de Facatorul tau in zilele tineretii tale, pana nu vin zilele cele rele si pana nu se apropie anii, cand vei zice: 'Nu gasesc nici o placere in ei'" (Eccl. XII, 1) .

Cap. XVII. Cum sa luptam impotriva patimilor

Te incredintez, frate, ca trebuie sa cunosti si randuiala ce se cuvine a o pastra ca sa lupti cum se cuvine; iar nu cu nepricepere si la intamplare cum fac cei ce pierd lupta.

Aceasta este ordinea razboiului contra vrajmasilor si poftelor rele: intra in inima ta si cerceteaz-o cu de-amanuntul. Vezi ce ganduri, ce dispozitii si ce porniri o stapanesc. Ia seama ce pasiune o ataca mai mult si ce patima o terorizeaza. Ia armele intai impotriva acelor patimi. Lupta. Iar de se intampla a fi ispitit si de alte patimi, lupta totdeauna cu patima cea mai apropiata care te ataca de-a dreptui si cu putere.

Apoi intoarce-te cu razboi asupra a ceea ce te stapaneste mai mult.

Cap. XVIII. Razboiul impotriva pornirilor napraznice ale pasiunilor

Apoi, daca nu esti obisnuit, iubite, a lupta cu miscarile ascunse, cu navala ocarilor ori cu alte nenorociri ce s-ar abate peste tine, te sfatuiesc sa procedezi totdeauna astfel.

Obisnuieste-te a cugeta totdeauna, sezand in casa, ca ti se vor intampla nenorociri, necinstiri si uneori chiar loviri ori alte impotriviri. In felul acesta, vei fi gata oricand a intampina orice nenorocire, fara a te supara, ci a suporta cu multumire si liniste. Premediteaza astfel inainte de a iesi din casa ta si inainte de a merge undeva. Dar mai cu seama cand ai a face si a vorbi cu oameni repede aprinzatori la manie.

Fiindca o astfel de premeditare si pregatire nu ia in seama si nu se sfieste nici chiar de intamplarile cele mai infricosate si mai napraznice. Ea stinge la vreme potrivita orice aprindere a mandriei. De aceea zice Psalmistul: "M-am pregatit si nu m-am tulburat" (119,60)26[26]

Pe langa premeditare si pregatire, mai foloseste si acest mijloc.

De ti se intampla a fi insultat pe neasteptate, cand te ocareste cineva, te loveste, ori, in fine, iti face alta necinste, opreste-te o clipa, aduna-ti toate gandurile in inima, da toata atentia si toata vigilenta mintii tale a se feri de tulburare. Inima sa nu ti se tulbure nicidecum de patima mandriei.

26[26] Cu multa intelepciune si dreptate ne invata aici: Pregatirea si premeditarea alcatuiesc arma puternica si pazitoare de toate pornirile naprasnice ale patimilor. Dupa cum ruperile de nori si valurile marii ameninta cu rasturnarea corabiilor pe mare, cand se produc, si deznadajduiesc pe cei mai iscusiti corabieri, tot astfel si aceste intamplari napraznice si toata pornirea patimilor, opreste mintea in loc, face a-si pierde cumpatul pana si oamenii cei mai desavarsiti in fapta buna.

Dar daca n-ai putut-o opri la vreme si s-a tulburat, oricum nu lasa patima sa iasa afara si sa te faca a raspunde cu ocari si insulte, fiindca Psalmistui ne marturiseste: "Intru mine s-a tulburat inima mea" (Ps. 142, 4)27[27].

Apoi sarguieste a-ti inalta mintea la Dumnezeu, gandindu-te la nemarginita lui dragoste ce are pentru tine, fiindca ti-a trimis aceasta ispita neasteptata, nu sa te piarda, ci sa te curate mai bine si sa te uneasca cu El mai repede.

Avand acestea in vedere, intoarce-te, zic, si cearta-te zicand: "0, ticalosule si mizerabile! De ce nu voiesti a imbratisa aceasta Cruce si acest necaz trimis nu de altcineva, ci de Insusi Tatal ceresc?"

Apoi, intoarce-te la Cruce, imbratiseaz-o in gandul tau cu cea mai mare bucurie posibila si zi: 0, Cruce, tu ceea ce esti zidita prin Providenta lui Dumnezeu mai inainte de a fi eu! 0, Cruce, ce te-ai indulcit cu dulceata dragostei Celui Rastignit, intareste-ma, pune-ma pe tine, primeste-ma cu toata taria, incat sa ma pot uni desavarsit cu Cel ce m-a mantuit murind pe tine!"

Chiar de ti-a luat inainte patima maniei, ti s-a impotrivit si nu te-a lasat de la inceput a-ti inalta mintea la Dumnezeu; grabeste a o ridica cat mai repede posibil, pana ce nu te cuprinde tulburarea. Astfel vei fi ajutat

Leacul cel mai bun si mai prielnic al patimilor de tot felul e sa stingem pricinile din care ies aceste porniri.

In scurt, acestea sunt doua: dragostea si ura .

De aceea, iubite frate, daca te-a cuprins dragostea patimasa fata de vreo persoana ori vreun lucru, mai mare ori mai mic, incat, indata ce l-ai vedea ori ti l-ar rapi s-ar tulbura grozav inima ta, - atunci trebuie sa lupti ca sa scoti din inima ta acea dragoste rea ce-o ai pentru dansul. Fiindca cu cat aceasta este mai mare ori mai mica, cu atat mai mare ori mai mica este si pornirea patimii neasteptata.

Dar daca, dimpotriva, urasti vreo persoana ori vreun lucru si daca, din aceasta pricina, cand il vezi ori auzi vreo fapta a lui ca-i laudata, te tulburi si te ingretosezi, se cuvine a-ti constrange vointa, iar aceasta inima, a-l iubi.

Aceasta nu numai fiindca si el este o faptura a lui Dumnezeu ca si tine, alcatuit dupa chipul si asemanarea Lui, de preainalta mana lui Dumnezeu; nu numai pentru ca el, ca si tine, este zidit a doua oara cu sangele cel prea scump al lui Hristos; nu numai fiindca-i fratele si

---

27[27] Adica tulburarea si patima maniei n-a iesit afara, ci dupa cum valul ingrozitor al marii nu iese din hotarul lui, ci se sfarma de tarmul ei, si se imprastie intr-o panza alba de spume, tot astfel se pierde si se duce mania. Sf. Vasile cel Mare talcuieste astfel acest psalm: "Intru mine s-a tulburat inima mea" , adica patima nu s-a vadit celor din afara, ci asemenea unui val, s-a asternut, sfaramandu-se complet de tarmurile rezistente. (Cuvant despre cei ce se manie).

madularul tau, dar te incredintez ca nu se cade a-l ura nici cu mintea, nici cu cugetul, cum este scris: "Nu vei ura pe fratele tau cu mintea ta" (Levit 14, 17)28[28]

Chiar de am admite ca acea persoana e rea si vrednica de ura, totusi tu iubind-o, te asemeni lui Dumnezeu, Care iubeste toate fapturile si nu uraste pe nici una, cum zice Solomon: "Tu iubesti toate cele ce sunt si nu te scarbesti de nici una din cele facute de Tine, fiindca n-ai facut ceva care sa-ti displaca" (Intelep. 11.25) . Dar mai ales nu uita niciodata ca Dumnezeu trece cu vederea rautatile oamenilor: "El face sa rasara soarele peste cei rai si peste cei buni, si trimite ploaie peste cei drepti si peste cei nedrepti" (Mat. 5, 45) .

Cap. XIX. Cum sa luptam impotriva patimilor trupesti

Frate! Impotriva patimilor trupesti ai a duce o lupta deosebita de toate celelalte. Iar ca sa stii a lupta dupa randuiala, trebuie sa deosebesti trei momente si trei atacuri: inainte de ispita, in timpul ispitei si dupa ispita.

Razboiul dinainte de ispita este, de obicei, impotriva cauzelor care produc aceasta ispita. Adica trebuie sa lupti astfel impotriva acestei patimi, nu standu-i impotriva cum te-am invatat la celelalte patimi, ci fugind cu toata puterea de orice prilej care te poate ademeni. Si daca vreodata e neaparata nevoie a vorbi cu cineva, vorbeste scurt, cu fata respectuoasa, linistita si serioasa. Da mai bine cuvintelor tale putina asprime iar nu dulceata.

"Nu da crezare vrajmasului tau in veacul veacului" , zice Sirah (12, 12). Nu te increde nici in tine. Fiindca, dupa cum arama (bronzul) naste dintr-insa rugina, tot astfel firea ta cea stricata naste dintr-insa rautatea. "Fiindca dupa cum arama rugineste, asa si rautatea lui" (Ibid).

Inca odata, nu te increde in tine insuti, chiar de am zice ca nu simti si n-ai simtit atatia ani aceste imboldiri ale trupului. Caci acest viciu condamnabil face intr-o ora ceea ce n-a putut face in multi ani, si adeseori are lucrarile lui tainice si ascunse. Cu cat se face mai prietenos, cu atat musca mai mortal29[29].

De aceea e mai bine a se teme cineva (cum a aratat si arata experienta) de persoanele cu care se insoteste decat a avea o tovarasie nechibzuita, fie pentru motivul ca i-ar fi rude, fie pentru ca sunt cucernice si bogate, ori pentru ca a primit o binefacere de la ele si se crede totdeauna indatorat a le purta respectul si a le multumi30[30]. Cu o astfel de tovarasie

---

28[28] Iar Sfantul Ioan cel iubit zice: "Cine nu iubeste pe fratele sau ramane intru moarte" (1 Ioan 3,14) si indata: "0ricine uraste pe fratele sau este ucigator de oameni" (l Ioan 3, 15).

29[29] De aceea si marele Nil a zis: "Chiar de ti s-ar parea ca esti cu Dumnezeu, pazeste-te de dracul curviei. E foarte amagitor si invidios. Vrea sa te tranteasca la pamant, inainte ca mintea-ti sa fie trezita". lar pricina pentru care ne supara pofta trupeasca, este ca, dupa cum, fiecare, in chip firesc se iubeste pe sine, tot astfel doreste a-si castiga partasi la pacat si semeni in ticalosie. De aceea, dupa cum totdeauna iubirea de sine ne amageste, tot astfel si pofta trupeasca ne incatuseaza greu, si anevoie scapam de ea, daca nu ne-am pus in paza la vreme.

30[30] Multi de multe ori au fost amagiti de astfel de fete imbunatatite si evlavioase, femeiesti ori barbatesti, de neam rau, si locuind impreuna cu ele, ori chiar din neatentie intovarasindu-se cu dansele,

nechibzuita se amesteca placerile otravitoare ale simturilor, incat fara a ne da seama, incet-incet, strabat pana la maduva sufletului adevarat, intunecand ratiunea in asa fel ca ei incep a crede ca nu-i nimic, oricat de monstruoase si periculoase ar fi cauzele pacatelor, adica: privirile dragastoase, cuvintele dulci ale unei parti si ale alteia, semnele si miscarile necuviincioase, strangerea mainilor s.a. Apoi ajung sa cada, fie in pacatui cel mare, fie in pasiunile diabolice, din care cu greu se pot libera,

De aceea, frate, fugi de foc fiindca esti calt. Nu zice niciodata ca esti calt udat ori imbibat cu apa. Nu te bizui pe o vointa puternica. Nu! Considera-te calt uscat si indata ce vei mirosi focul, esti nimicit, cum este scris de Samson: "A rupt vinele cum ar rupe cineva o ata de calti care ar atinge-o focul" (Judec. 17,9).

Nu te bizui nici pe hotararea ta. Oricat de ferma ti s-ar parea si oricat de sarguitor te-ai socoti. Mai bine sa mori decat sa lovesti pe Dumezeu cu pacatul. Fiindca, chiar de am presupune ca esti calt ud, totusi printr-un neintrerupt contact de tovarasie, focul cu fierbinteala lui, incet-incet, usuca apa voii tale cei buna si pe nesimtite atat te vei lipi de diavolescul dor, incat nu te vei rusina de oameni, nu vei pazi rudenie ori prietenie, nu te vei teme de Dumnezeu, nici nu vei recunoaste viata, nici toate pedepsele iadului si ale muncii, ci vei savarsi pacatuL

De aceea, fugi, fugi cat poti.

a) Intai de tovarasia persoanelor care sunt piatra de scandal, daca intr-adevar nu vrei sa fii prins de pacat si sa mori31[31].

b) Fugi de lene si trandavie. Stai destept si treaz cu gandurile si cu faptele ce se potrivesc starii tale.

c) Nu asculta vreodata de tine, ci supune-te cu lesnire superiorilor si Parintilor tai duhovnicesti, facand cu ravna si fara intarziere cele poruncite. Mai ales cele ce te smeresc si sunt impotriva voii si pornirilor tale firesti.

---

au cazut in patimile necurateniei, fiind furati de calitatile bune ale acestora: fapta buna, cucernicia si evlavia. lar noi adaugam aici ca nu numai din acestea prinde cineva patima si dragoste, ci si daca ele sunt persoane din parinti bogati, de neam bun, mesteri la cuvant, cu voce aleasa, frumoase la fata, inteligente, indemanatece la lucrul de mana si mestesuguri, ori cu alte daruri de acest fel. Toate acestea cresc pasiunea si dragostea. De aceea trebuie sa ne pazim si sa fim cu bagare de seama.

31[31] De aceea Solomon numeste intelept pe cel ce se teme si fuge de cauzele relelor, iar pe cel ce se bizuie pe sine si nu fuge de ele il numeste nebun. "Inteleptul temandu-se se abate de la rau, iar cel nebun nadajduindu-se intr-insul se amesteca cu pacatul" (Prov. 14,16) . Intelept a fost si preafrumosul losif si de aceea lasandu-si haina si fugind de pacat, a scapat de el. Ca de n-ar fi fugit, negresit ar fi cazut cu stapana sa, dupa cum socotesc multi dascali. Iar cum scrie ava Macarie, nebun a fost acel ucenic al lui Hristos, care dupa ce a suferit multe munci pentru Hristos, fiind in inchisoare, ispitit de o calugarita a cazut in preacurvie, fiindca s-a bizuit pe el si nu s-a ferit de fata ei care-l smintea.

d) Nu judeca niciodata si nu osandi cu obraznicie pe aproapele tau. Adica nu-l condamna; mai ales pentru acest pacat trupesc de care vorbim, chiar de s-ar vadi intr-insul. Totdeauna sa ai ingaduinta fata de el. Nu te intarata asupra lui, nici nu-l ocari. Ci din pilda lui smereste-te si recunoaste ca esti slab, praf si cenusa, zicand: el a cazut azi, eu pot cadea maine.

Fiindca daca te vei grabi a judeca si a defaima pe ceilaiti, Dumnezeu te va pedepsi grozav de aspru, lasandu-te sa cazi in aceeasi gresala. Domnul zice: "Nu judecati ca sa nu fiti judecati" (Mat. 7, I).

Smereste-te ca sa-ti poti cunoaste mandria ta. Altfel din cadere si mandrie iti vei cunoaste smerenia ta. Cauta tamaduire pentru amandoua: pentru mandria si pentru curvia ta. Desi de te va pazi Domnul si nu vei cadea, nici nu-ti vei schimba gandul, totusi nu te bizui in tine, ci indoieste-te de tine si teme-te totdeauna de starea ta.

e) Ia bine seama daca vei castiga vreun dar dumnezeesc ori vei fi in vreo buna stare sa nu iei in sine-ti vreo idee desarta ori vreo nalucire ca ai fi ceva si ca vrajmasii tai nu te vor ataca, fiindca te arati ca-i urasti si te intorci de la ei.

Gandind astfel usor cazi.

Acestea sunt cele ce trebuie sa le tii si sa le pazesti inainte de ispita patimii trupesti. Iar in timpul ispitei, gandeste de unde vine acest razboi: din cauze externe ori interne. Pricinile din afara sunt: pofta si curiozitatea ochilor, cuvintele si sunetele dulci, moliciunea si impodobirea cu haine scumpe, parfumurile cele ales mirositoare, convorbirile, semnele, strangerile de maini si pipairile care indeamna la acest pacat.

Iar doctoria acestor intampinari este: cucemicia, smerenia si modestia hainelor.

Sa nu voiesti a asculta, a mirosi, a vedea, a vorbi ori a pipai toate cele ce ne indeamna la aceasta rautate.

Dar, mai presus de toate, fugi de tovarasi, cum am spus mai spus.

Iar pricinile dinauntru provin din: bunul trai al trupului, gandirile mintii care vin din relele noastre deprinderi si patimi ori din indemnul diavolului.

Bunul trai al trupului poate fi moderat cu postul, priveghieri, dormitui pe jos si mai ales cu metanii si cu alte multe practici, cum sfatuieste si invatatura Sfintilor Parinti. Iar doctoriile gandurilor, ori de unde ar veni, sunt: citirea sfintelor carti, mai ales sf. Efrem Sirul, Ioan Scararul, Everghetinosului si a Filocaliei, s.a.

Cugetarea si rugaciunea fa-o astfel. Cand va incepe a te supara vreun gand al curviei, indata inalta-ti gandul la Cel Rastignit si zi din adancul sufletului: "Iisuse al meu, prea dulcele meu Iisus, ajuta-mi degrab sa nu cad rob acestui vrajmas". Si uneori, imbratisand, in gand ori in realitate, Crucea pe care-i rastignit Domnul tau, saruta-i ranile de multe ori, zicand cu dragoste: "..Prea frumoase rani, rani prea sfinte, rani prea curate, raniti aceasta ticaloasa si necurata inima a mea si opriti-ma a va vatama".

Cand se inmultesc gandurile dulceturilor trupesti, sa nu se ridice cugetarea ta drept impotriva lor, desi unele carti indeamna astfel (Ex: socotirea amaraciunei produsa de dulceata trupeasca, mustrarea cugetului produsa de relele facute, primejdiile, stricaciunea vietii si pierderea feciorei tale, prihanirea cinstei s.a).

Gandirea ta sa nu se indrepte la aceste lucruri, fiindca o astfel de cugetare nu-i totdeauna asa de puternica si intemeiata ca sa te poata elibera de ispitele trupului.

Mai lesne iti aduce vatamare. Caci desi mintea ar lepada gandurile deodata, cu astfel de cugetare, totusi ea-i neputincioasa si patimasa, cand cugeta aceste lucruri si mai lesne isi imagineaza placerea si dulceata si atunci cedeaza.

De aceea, adevarata doctorie a dulcetilor trupesti este, sa fugi totdeauna nu numai de ele, ci si de orice alt lucru, chiar daca acel ceva ar fi opus lor si ne-ar aduce aminte de ele,

Adica intelepciunea cea mare e sa ne ducem cu mintea la viata si patimile Domnului nostru Iisus Hristos Cel rastignit , la ceasul infricosat al mortii, la ziua grozava a judecatii si la feluritele munci vesnice.

Iar desi aceste ganduri trupesti te framanta mai mult decat de obicei, cum deseori se intampla, nu te ingrozi nici nu lasa cugetarea celor mai de sus si sa te intorci la ele ca sa le stai impotriva. Nu! Urmeaza cat mai cu luare aminte aceste cugetari.

Fiindca nu-i mai bine a sta impotriva acestor ganduri, desi te-ar ataca neincetat, sa te faci ca nu le iei in seama. In sfarsit sa termini cugetarea-ti cu aceasta rugaciune:

"Slobozeste-ma, Ziditorul si Izbavitorul meu, de vrajmasii mei pentru patima Ta cea sfanta si dupa negraita Ta bunatate".

Nu-ti intoarce mintea la aceasta trupeasca rautate. Pentru ca-i primejdios a-ti aduce aminte de dansa chiar singur. Nu sta si te tangui cu aceasta ispita si nu te iscodi daca ai ajuns la invoire cu dansa ori nu.

Aceasta iscodire, desi pare buna, totusi, in realitate este o amagire a diavolului, ori o masinatie ca sa te supere si sa te faca a deznadajdui, a scadea cu duhul, ori a te tine totdeauna impleticit in ganduri de acest fel.

De aceea, la aceasta ispita, cand n-ai cedat inca, ti-e destul a marturisi aceasta pe scurt la duhovnicul tau, ramanand cu cugetul curat, fara a mai gandi ceva, si fara a-i arata orice gand al tau, fara a mai fi stapanit de vreo sfiala or rusine.

Caci daca ne trebuie puterea smereniei ca sa-i biruim pe toti vrajmasii nostri, cu atat mai vartos avem nevoie de puterea ei in acest razboi trupesc. Infrangerea in aceasta lupta este mai totdeauna consecinta si pedeapsa lipsei de smerenie. In fine, dupa ce va trece ispita,

aceasta-i ce-ti ramane de facut: Desi ti s-ar parea32[32] ca esti slobod de cele trupesti, totusi stai cu gandul departe de acele persoane si fete pricinuitoare de tulburare.

Sa nu socotesti ca-i bine a te intovarasi cu ele, caci iti sunt rudenii, imbunatatite ori binefacatoare.

Si aceasta este o amagire a firii tale celei rele si o cursa a vicleanului nostru vrajmas - diavolul, care se preface in ingerul luminii ca sa ne arunce intuneric (2 Cor. 16, 14).

Cap. XX. Cum se cuvine a lupta cu lenea

Ca sa nu cazi in ticalosul viciu al lenevirii, care-ti astupa calea desavarsirii si te-arunca in mainile vrajmasilor, trebuie sa fugi de orice curiozitate, de orice atasare pamanteasca si de orice afacere nepotrivita starii tale. Apoi, se cade a te sili sa asculti repede de orice povatuire buna si de orice porunca a superiorilor si parintilor tai duhovnicesti; facand orice lucru la timpul cerut si asa cum le place lor.

Orice ai avea sa faci, nu intarzia, fiindca intarzierea oricat de mica la inceput aduce dupa sine pe a doua, a treia si celelalte. La acestea simtirea inclina mai usor decat la prima. Ea este aplecata spre cedare din cauza ca-i robita dulcetei incercata in a doua, a treia si celelalte intarzieri. Atunci si actiunea, ori incepe foarte tarziu, ori adesea este complet parasita, ca suparatoare. Si astfel incet-incet se dobandeste deprinderea lenii, care ajunge in asa masura, incat nu mai e de recunoscut, decat cand ne vom da la lucruri serioase si sarguitoare. Caci din aceasta lipsita sarguinta recunoastem ca pana atunci am stat in trandavie si ne dam seama cu rusine si paguba de atatea fapte bune ce puteam face33[33].

Aceasta lene alearga pretutindeni si cu otrava ei otraveste nu numai vointa, facand-o a lasa orice lucru din maini si orice osteneala si nevointa duhovniceasca.

Dar ea orbeste si mintea sa nu observe pe ce gand irational si rau se intemeiaza astfel de vointa, ca nu cumva din acest fel de privire sa indemne vointa a se grabi sa savarseasca indata o fapta la care suntem datori. Lenea nu voieste a ne lasa sa indeplinim acea fapta, ori, cel putin ne sileste s-o amanam.

Fiindca nu-i de ajuns numai a face lucrul ce-l ai de facut, ci se cuvine a-l face la vremea lui si cu toata sarguinta cuviincioasa ceruta de calitatea si natura lui esentiala, ca sa fie facut cu

---

32[32] Sf. Ioan Scararul zice: "Cine a cazut in curvie ori in alt pacat trupesc acela dinainte avea mandria. A cazut pentru a fi smerit. Unde-i caderea, acolo n-a fost smerenie, ci mandrie". Ori, "Certarea mandrului este caderea" (Cuv. 22).

33[33] De aceea maiele Marcu pustnicul cu Petre Damaschin zice: "Cat se sileste cineva a face ceva bun intr-o zi, tot atat este de dator in toate zilele vietii. (Filocalie) daca, adica, ar fi puterea si osardia lui

toata desavarsirea, dupa cum este scris: "Blestemat este cel ce face lucrurile Domnului cu lenevire" (Ierem 48, 10).

Si tot acest rau se intampla fiindca nu-ti dai seama de puterea acelui lucru bun, sa-l faci la vremea lui si cu gand hotarator sa biruiesti osteneala si greutatea adusa de lene noilor osteni.

Deci, socoteste adesea ca o singura inaltare a mintii la Dumnezeu si o umilita metanie cu plecare de genunchi la pamant spre cinstirea lui Dunmezeu sunt mai scumpe decat toate comorile lumii. Si ca, totdeauna, cand vom lasa lenea si ne vom sili la lucruri sarguitoare, ingerii duc la imparatia lui Dumnezeu o cununa de glorioasa biruinta. Iar, dimpotriva, lenesilor nu numai ca nu le da coroane, ci El, incet-incet ia de la dansii darurile date, dezmostenindu-i din Imparatia cereasca. Pentru ca este scris, ca cei chemati la nunta cereasca, nebagand seama s-au dus, unul la tarina sa, altul la afacerile lui (Mat 22, 6).

Dumnezeu insa, celor sarguitori si silitori le inmulteste darurile, si-i face sa intre in Imparatia Lui: "Caci Imparatia cerurilor se ia cu navala si navalitorii pun mana pe ea" (Mat 11, 12).

Daca gandul cel rau, luptand sa te arunce in lene, iti spune ca pentru a dobandi o fapta buna dorita, o sa treci prin grele incercari si in zile indelungate si ca dusmanii tai sunt multi si puternici, iar tu esti unul singur slab, si ca trebuie sa faci multe si mari fapte ca s-o dobandesti, daca, zic acestea ti le-ar pune inainte gandul lenevirii, nu-l asculta, ci pune-ti inainte fapte, ca si cum ai avea sa intampini prea putina osteneala sa lupti numai cu un vrajmas, ca si cand n-ai avea alti potrivnici, si cu o astfel de nadejde, ca si cum ai fi (dupa cum si esti) ajutat de Dumnezeu, mai puternic decat orice impotrivire. Caci, facand astfel, lenea incepe a slabi, tu te asezi ca sa intre in sufletul tau putin cate putin virtutea opusa, sarguinta.

Tot astfel fa si pentru rugaciune. Adica: daca vremea ar cere sa faci o ora de rugaciune si aceasta apasa greu asupra lenevirii tale, incepi rugaciunea ca si cum ai avea a te ruga numai un sfert de ora. Apoi lesne vei trece la o jumatate de ora si de la aceasta la alta, etc.

Iar de simti uneori rezistenta si impotrivirea foarte violenta a lenii, lasa pentru moment rugaciunea, ca sa nu te dezgusti si dupa o mica intrerupere reia mgaciunea lasata. Aceeasi metoda se cuvine s-o folosesti si in lucrul mainilor ori in slujba, cand s-ar intampla sa ai a face lucruri ce par multe si grele lenevirii tale si vei fi tulburat

De aceea, incepe cu inima ta de la una ca si cum n-ai avea a face alta.

Procedand astfel cu sarguinta, toate le vei face cu o osteneala mai mica si de mai scurta durata decat cea aratata de lenea ta.

Fiindca nefacand astfel si neobisnuindu-te a da piept cu osteneala si greutatile ce ti le arata vrajmasul, la fiecare fapta buna se intareste lenea ta, castiga teren, te infrange. Osteneala si greutatea te vor intrista chiar nefiind de fata. Inainte a da piept cu ele te vei ingrozi la gandul ca vei avea totdeauna osteneli, greutati. Astfel totdeauna vei fi ispitit de vrajmasi.

De aceea chiar odihnindu-te, gandurile tale vor fi tulburate.

Cunoaste, fiule, ca patima trandaviei cu ascunsa ei otrava, putin cate putin putrezeste nu numai radacinile cele dintai si mici care vor sa odrasleasca deprinderile faptelor bune, ci si radacinile deprinderilor bune mai mainte castigate. Dupa cum viermele roade lemnul, asa merge si aceasta patima. Ea mananca totul pe nesimtite si sfredeleste maduva vietii duhovnicesti.

Prin mijiocirea acestei patimi diavolul stie a intinde curse fiecarui om. Dar mai ales sufletelor duhovnicesti, stiind ca tot cel nebucuros si lenes, lesne cade in patimi, dupa cum este scris: "Cel ce nu lucreaza este totdeauna in pofte" (Prov. 13, 41).

Deci priveghiaza totdeauna rugandu-te si sarguindu-te bine ca un viteaz luptator, fiindca: "Mainile color harnici sunt in sarguinta" (Prov. 13,4).

Nu intarzia a-ti tese haina de mire cand trebuie sa mergi acolo impodobit ca sa intampini pe Mirele Hristos. Adu-ti aminte in fiecare zi ca cea de azi este a ta, cea de maine este in mana lui Dumnezeu si ca Cel ce ti-a dat dimineata nu ti-a fagaduit ca-ti da seara.

De aceea n-asculta pe diavol care-ti cere sa dai lui ziua de azi; iar pe cea de maine s-o dai lui Dumnezeu. Nu! Ci intrebuinteaza toate momentele vietii tale cum place lui Dumnezeu, ori ca si cum n-ar avea sa-ti mai dea alta vreme. Si gandeste ca pentru fiecare minut vei da seama cu de-amanuntul; fiindca intr-adevar scumpa este vremea ce-o ai in maini si va veni ceasul cand o vei cauta, dar n-o vei gasi.

Considera ticaloasa acea zi (desi ai facut multe lucruri), in care n-ai castigat multe biruinti impotriva placerilor si voilor tale rele si in care n-ai multumit lui Dumnezeu nu numai pentru binefacerile primite, ci pentru patima lui cea nemuritoare suferita pentru tine. Multumeste-I mai ales pentru parinteasca pedepsire si cercetare, a necazurilor ce s-ar intampla a-ti trimite vreodata.

Sfarsesc si te sfatui: "Nevoieste-te totdeauna cu nevointa cea buna" (1 Tim. 6, 12).

Caci de multe ori numai un ceas al sarguintii a castigat raiul si un ceas al trandaviei l-a pierdut.

Fii sarguitor daca voiesti sa fie intemeiata nadejdea catre Dumnezeu a mantuirii tale. "Cine a nadajduit spre Domnul, cu sarguinta va fi" (Prov. 28, 25)34[34].

34[34] Dupa Sf. Isaac sunt doua feluri de nadejdi: una adevarata si prea inteleapta, iar alta mincinoasa si fara de socoteala. Si cati s-au incredintat cu desavarsire lui Dumnezeu si nu se ingrijesc de nici un lucru lumesc, caci unt cu totul dati numai grijii de a face fapte bune, acestia intr-adevar nadajduiesc in Dumnezeu sa-i mantuiasca de tot raul, in viata de acum si in cea viitoare. Iar cei ce-si duc viata in trandavire si nu se ingrijesc de faptele bune, desi zic ca nadajduesc in Dumnezeu, dar cu minciuna nadajduiesc si speranta lor e desarta. Inainte povatuitoare, zice, este osteneala cea pentru Dumnezeu, si sudoarea cea intru lucrarea lui, a nadejdei cei spre Dansul, ca si cum ar fi zis ca se cuvine cineva intai sa semene lucruri bune, si fapte placute lui Dumnezeu, apoi sa nadajduiasca a secera si a lua plata, mantuirea sufletului.

Cap. XXI. Despre indreptarea simturilor naturale. Trecerea de la ele la privirea si preamarirea lui Dumnezeu

Mare chibzuinta si continua supraveghere ne trebuie sa carmuim si sa indreptam bine cele cinci simturi dinafara, adica: vederea, auzul, mirosul, gustul si pipaitul. Caci concupiscenta irationala a inimii, care-i ca un comandant al naturii noastre stricata de pacat, inclina a afla totdeauna dulcetile si odihnele. Dar neputand ea insasi a le afla, unelteste si manuieste simturile trupului ca niste ostasi si organe firesti ca s-apuce pe cele din afara ale simturilor, adica lucrurile cele simtite, al caror chip si nalucire dulce luand, le trage catre el si le tipareste in suflet. Din aceasta provine placerea, care din cauza legaturii intre trup si suflet se imprastie intre toate partile simturilor capabile de astfel de placeri.

Iar din aceasta se intampla (vai!) in suflet moartea cea fara de moarte. Atunci se implineste cele scrise: "s-a suit moartea prin ferestre", adica prin simturi care sunt ca niste ferestre ale sufletului ca sa apuce pe cele simtite.

Frate; vezi marea paguba ce ti-o aduc simturile? De aceea ia seama s-o tamaduiesti. Adica, nu permite simturilor sa mearga unde voiesc ele, nici nu le lasa sa unelteasca numai pentru dobandirea dulceturilor sensibile, ori pentru vreun alt sfarsit bun, folos ori nevoie.

Si daca pana acum, fara sa-ti dai seama, aceste simturi au fost date poftelor trupesti, de acum inainte sileste-te din toate puterile a le trage inapoi si a le carmui atat de bine, incat, de unde mai inainte erau robite dulcetilor desarte si pierzatoare de suflet, acum sa castige de la orice creatura si obiect sensibil intelegeri ajutatoare de suflet si sa le aduca in suflet. Prin aceasta sufletul se poate aduna intr-insul si, cu aripile nevazutelor lui puteri, se poate ridica la contemplarea si preamarirea lui Dumnezeu35[35]. Astfel si tu poti face aceasta.

De pilda, cand inaintea vreunei simtiri exterioare ar sta vreo simtita impotrivire, vazuta, auzita, mirosita, gustata ori pipaita, desparte cu gandul tau ceea ce-i material de ce-i imaterial, spiritual, adica lucrarea Sfantului Duh, care se afla intr-insa. Recunoaste apoi ca ea, prin sine nu are existenta. Nu poate avea nimic din cate se afla intr-insa. Ci toata existenta ei este opera lui Dumnezeu care cu Duhul Sau nevazut i-a dat acea existenta, bunatate, frumusete, putere, intelepciune si orice bine dintr-insa.

De aceea, aici sa se bucure inima ta ca numai Dumnezeul tau este inceputui atator lucruri mari, minunate si frumoase.

35[35] De aceea marele Augustin zice: "Cate zidiri se afla in lume vorbesc cu barbatii cei imbunatatiti cu o limba muta intr-adevar si tacuta, dar foarte lucratoare, care usor se aude si se intelege si-i indeamna indeosebi la dragostea lui Dumnezeu. Si din toate cele ce sunt afla prilej a lua cugete bune si evlavioase". Si Grigorie Teologul zice: "Toate fapturile lauda pe Dumnezeu si-L slavesc cu glasuri negraite. Ca pentru toate se multumeste prin mine Dumnezeu. Si astfel lauda lor se face lauda noastra, de la care iau si eu lauda mea". (Cuvant la Dumineca noua).

De aceea si cei trei Tineri au luat pricina de la toate zidirile a preamari pe Ziditorul in cantarea lor.

Bucura-te ca El, cu plinatate le cuprinde toate intr-Insul; aceste savarsiri ale tuturor zidirilor sensibile nu sunt altceva decat o prea mica treapta ori umbra a dumnezeestilor Lui nemarginite covarsiri si infaptuiri.

De aceea cand te vei obisnui a vedea creaturile vazute si nu vei ramane numai la partea dinafara, ci vei patrunde cu mintea la cea ascunsa, dinauntru, la toata podoaba lor (fiindca cele simtite sunt chipurile celor gandite dupa Dionisie Areopagitul), atunci frumusetea dinafara, materiala nu va mai avea mare importanta pentru tine, o vei defaima si n-o vei lua in seama, ci iti vei fixa mintea la puterea si activitatea Sf. Duh, marind pe Domnul.

Astfel, vazand cele patru elemente, focul, aerul, apa si pamantul si considerand fiinta (esenta), puterea si activitatea lor, cu mare dulceata vei zice catre nemarginitul Creator, astfel: 0, dumnezeeasca fiinta!, o, nemarginita putere si lucrare! o, suprema dorinta! Cat ma bucur si ma veselesc ca numai Tu esti inceput si cauza oricarei fiinte zidita din cele ce sunt si a oricarei lucrari si puteri!36[36].

Astfel cand vezi corpurile ceresti si luminoase, soarele si luna si stelele si cand gandesti ca-si iau lumina, de la care s-a creat orice lumina imateriala si materiala! 0, lumina minunata, prima cauza a bucuriei Ingerilor si indulcirea celor fericiti de a carei neabatuta privire se inspaimanta ochii Heruvimilor.

Fata de puterea ei toate luminile vazute sunt adanc intuneric. Te prea maresc si prea inalt, o, Lumina adevarata ce luminezi pe orice om venit in lume (Ioan, 1). Invredniceste-ma a te vedea cu mintea ca deplin sa se bucure inima mea"!

Tot astfel cand vezi copacii, iarba si multe alte plante. Cugetand cum traiesc, se hranesc, cresc, se inmultesc si cum nu-si au viata prin ele insile, ci de la Duhul Sfant, pe care nu-l vezi, singurul datator de viata, atunci poti zice: "Iata aici adevarata viata din care, in care si prin care, traiesc, se hranesc si cresc toate cele ce sunt. O, tamaduire vie a inimii mele"!

Asemenea si la vederea animalelor necuvantatoare. Inalta-ti mintea la Dumnezeu, datatorul simtirii si miscarii lor din loc in loc, zicand: "O, prima Miscare care misca toate desi in Sine-Ti esti nemiscat! O, cat ma bucur si ma veselesc de nemiscarea si taria Ta"!

Si privindu-te pe tine insuti ori si pe ceilaiti oameni, si cugetand ca numai Tu ai dreapta tinuta si vorbire articulata, intre celelalte fapturi vii si ca esti o unire, o legatura intre fapturile materiale si imateriale, purcede la doxologie si multumire catre ziditorul tau, zicand: "O, Treime mai presus de fiinta, Parinte, Fiule si Duhule Sfinte: fi slavit in veci! Cat sunt dator totdeauna a-ti multumi, nu numai pentru ca m-ai zidit din pamant si m-ai facut regele tuturor

---

36[36] Sf. Maxim socoteste ca fiinta celor ce sunt are chipul Tatalui, puterea Fiului si lucrarea Sf. Duh. Incat tot ce exista arata pe Dumnezeu facatorul, nu numai ca El este unul, ci si ca sunt trei Fete dumnezeesti.

creaturilor pamantesti, nu numai fiindca mai cinstit dupa fire, cu Chipul Tau cu minte, Cuvant si cu Duhul datator de viata37[37].

Dar si pentru ca m-ai inzestrat cu puterea discernamantului faptelor bune, dupa asemanarea Ta, ca prin aceasta sa Te pot dobandi in veci".

Acum vin la fiecare din cele cinci simturi si-ti spun:

Daca te bucuri, frate, de frumusetea si podoaba creaturilor vazute de ochii tai, desparte cu gandul ceea ce vezi, de Duhul ce nu-l vezi.

Ia seama ca toata placuta podoaba ce se vede dinafara este numai a nevazutului si prea frumosului Duh. Dintr-Insul provine acea frumusete.

Bucura-te si zi cu voiosie: "Iata raurile necreatului Izvor!" Iata picaturile infinitului Ocean de bunatate! Cat ma bucur in adancul inimii mele gandind la vesnica si nemarginita frumusete a Ziditorului meu, inceputul si cauza oricarei frumuseti creata! 0, cat ma indulcesc cugetand la negraita, tainica si prea frumoasa podoaba a lui Dumnezeu, originea oricarei frumuseti"! Iar cand vei auzi vreun glas dulce, armonios, placut, ori cantari frumoase, intoarce-ti mintea la Dumnezeu, si zi: "0, Armonia armoniilor, Doamne! Cat ma bucura nemarginitele tale Desavarsiri, fiindca toate impreuna Iti ridica ca intr-o cantare armonia supracereasca si fiind unite cu Ingerii in Ceruri si cu toate creaturile, fac o mare simfonie. Doamne, cand auzi in inima mea glasul Tau cel dulce, sa-mi zici: "Pacea mea dau tie; Pacea patimilor; fiindca glasul Tau este dulce, dupa Cantarea Cantarilor " (2, 14).

Cand mirosi vreo floare treci de la mirosul placut dinafara la Mireasma negraita a Sfantului Duh si zi: "Iata miresmele florii binemirositoare si nesecatului Mir, revarsat peste toate fapturile lui, dupa Cantarea Cantarilor "Eu sunt o floare a campului si un crin al vailor", (2,1) ori "Numele Tau este mir varsat" (1,3). Iata revarsarea mirosului ales care sufla puterea lui dumnezeeasca, de la Ingerii de sus foarte curati pana la cele mai mici creaturi cum zice Dionisie Areopagitul (Ierarhia bisericeasca cap. 4).

Despre aceasta buna mirosire a zis Isaac fiului sau Iacov: "Mirosul fiului meu este ca un miros de tarina plina, blagoslovita de Domnul" (Fac. 27, 27).

Cand mananci ori bei, gandeste ca Dumnezeu da gustul tuturor bucatelor. Numai intr-Insul sa te indulcesti si sa zici: "Bucura-te sufletul meu, ca dupa cum fara Dumnezeul tau nu gasesti odihna, tot astfel fara El nu-i nici-o dulceata ori gust. De aceea numai intr-Insul poti sa te indulcesti de orice lucru". Tot astfel te indeamna si David : "Gustati si vedeti ca bun este Domnul" (Ps. 33,8); iar Solomon te asigura cu desavarsire zicand: "Fructul lui era dulce in gura mea" (C. Cant. 2, 3).

37[37] Vezi la Filocalie cap. 38, p. 794, la "Cele naturale si teologice" al marelui Grigorie al Tesalonicului, unde acea dumnezeeasca minte zice ca, acest duh datatorul de viata al trupului este un dor ganditor, din minte si din cuvant. El are intr-innsul cuvantul si mintea. Din acest Duh, sufletul ganditor si cuvantator e mai mare decat ingerii dupa chipul lui Dumnezeu. Ei n-au acest Duh facator de viata, fiindca n-au trup facut cu viata.

Iar cand vei pune mana a face ceva socoteste ca prima cauza a acelui lucru este Dumnezeu si ca tu nu esti altceva decat un viu instrument al Lui. Inalta-ti gandul la El si zi: "Cat de mare bucurie simt, Preainalte Dumnezeule al tuturor! Fiindca fara tine nu pot face nici un lucru, ci Tu esti primul si principalul autor al oricarui lucru".

Iar cand vezi la altii bunatate, intelepciune, dreptate si alte virtuti, desparte cu mintea ta intre ele si zi Dumnezeului tau: "0, prea bogat Tezaur al virtutilor, mare-i bucuria mea! Caci de la Tine si prin Tine vine tot binele si fiindca orice bine, comparat cu Dumnezeeasca Ta desavarsire, nu inseamna nimic. Iti multumesc Dumnezeule pentru aceasta si pentru orice bine facut aproapelui meu. Adu-ti aminte Doamne de saracia mea si de marea trebuinta ce am pentru fapta buna".

Si in general vorbind, de cate ori vei vedea la creaturi vreun lucru placut, atragator, nu te opri aici, ci treci cu gandul la Dumnezeu si zi: "0, Dumnezeul meu, daca fapturile Tale sunt asa de frumoase, veselitoare si placute cu cat mai frumos, veselitor, si prea dulce esti Tu Ziditorul tuturor acestor lucruri".

Iubite, daca vei face astfel poti dobandi pe Dumnezeu prin cele cinci simtiri ale tale si totdeauna poti sui de la creatura la Creator, incat tot ce-i creat devine pentru tine o Teologie.

Si fiind inca in aceasta lume ce cade sub simturi, te poti desfata in cea inteligibila. Pentru ca toata lumea si toata firea nu-i altceva decat o lege, o unealta, un instrument sub care nevazut si tainic sta Ziditorul si Mesterul, lucrand si aratandu-si mestesugul Sau, prin cele vazute, materiale, punand inainte pe cele nevazute, imateriale38[38].

Cap. XXII. Lucrurile sensibile sunt mijloace si unelte de corijarea simturilor; daca trecem de la ele la meditarea Cuvantului Intrupat si la tainele vietii si Patimii Lui.

Ti-am aratat mai sus ca de la lucrurile sensibile putem ridica mintea la privirea lui Dumnezeu.

Acum invata si altfel de ridicare a mintii la gandirea Cuvantului Intrupat, meditand la preasfintele Taine si patimi ale Lui.

Toate lucrurile sensibile din univers pot folosi acestei meditatii si contemplari, daca vei privi in ele cum ti-am spus, pe nemarginitul Dumnezeu, prima si singura cauza Care le-a dat toata puterea existentei, frumusetea si orice alta desavarsire ce o au.

38[38] De aceea Solomon zice: "Din marimea si frumusetea creaturilor se vede Creatorul" (Intelept. 13,5), iar despre cele imateriale zice sf. Pavel: "Cele vazute ale Lui, puterea Lui cea vesnica si a Lui dumnezeire se vad prin cugetare de la inceput lumii, in fapturile Lui ca ei sa fie fara cuvant de aparare" (Rom. 1, 20). Si mai adaugam ca pentru acest scop au fost create toate fapturile, cu cuvant si intelepciune, iar pe de alta parte, oamenii s-au imbogatit cu putere rationala, ca prin aceasta examinand si privind cuvintele care sunt in creatura, de la acestea sa se suie la cunostinta si privirea cuvantului impersonal si mai inainte de veci prin care toate s-au facut: "Ca toate printr-Insul s-au facut si fara de Dansul nimic nu s-a facut (din tot) ce s-a facut". Fiindca de la efecte cunoastem cauzele, de la consecinte motivele. De aceea e desigur un bun simt, in creatura afla credinta, din faptura intelege cuvintele exprimate prin fapturi si crede cu certitudine ca exista Dumnezeu.

Si dupa ce au socotit cat de mare si nemarginita e bunatatea acestui Dumnezeu, Care, fiind singurul inceput si Domnul oricarei creaturi, coborat pana la atata smerenie a se face om, a suferi si a muri pentru om, ingaduind creaturilor mainilor Lui a se ridica impotriva Lui si a-L rastigni. Deci, cand vezi, auzi ori pipai arme, funii, batatori, stalpi, cuie, ciocane si alte lucruri de acest fel, gandeste-te ca toate acestea au servit drept unelte Patimilor Domnului tau.

Si iar, cand vezi ori locuiesti in case saracacioase, aminteste-ti de pestera si ieslea Stapanului tau. De vezi ca ploua, adu-ti aminte de ploaia sangeroasa a sudorilor picate in Gradina din preasfintitul trup al dulcelui Iisus si care a udat pamantul.

De vezi marea adu-ti aminte cum Domnul a umblat pe dansa ca pe uscat, a stat in corabie si a invatat poporul. Pietrele ce le vezi iti vor aminti de acelea sfaramate la moartea Lui; iar pamantul iti va aduce aminte de cutremurul de la Patima Lui.

Soarele te va duce cu mintea la intunericul ce a cuprins atunci tot pamantul; apa iti va aminti de acea apa ce a curs din Sfanta Lui coasta, cand L-a impuns cu sulita ostasul; vinul ori alta batatura iti va aminti de otetul si fierea date Lui pe Cruce.

Daca te desfata si te veseleste vreo mireasma a aromatelor, alearga cu gandul la mirosul greu si neplacut simtit de Domnul in muntele Golgotei, loc de condamnare unde se taia capetele oamenilor, de aceea era rau mirositor si puturos39[39].

Cand te imbraci, adu-ti aminte ca, Cuvantul cel vesnic s-a imbracat in trup omenesc ca sa te imbrace cu dumnezeirea Sa; cand te dezbraci adu-ti aminte de Hristosul tau ramas gol, si ca sa fie batut si rastignit pe Cruce.

De auzi un glas dulce si placut, muta-ti dragostea ta la Mantuitorul, prin buzele caruia s-a varsat tot darul si dulceata dupa cuvantul Psalmistului: "S-a varsat prin cuvantul tau toti darul si dulceata" (Ps. 45, 3); din dulceata graiului Il asculta poporul, dupa cum spune evanghelistul Luca: "Tot poporul asculta cu nesat cuvintele Lui" (Cap. 19, 48).

Daca auzi tulburari si glasuri de popor reflecteaza la nelegiuitele glasuri ale Iudeilor, "Ia-L, ia-L; rastigneste-L", care au tunat in Dumnezeestile lui urechi.

Cand vezi vreo fata frumoasa, aminteste-ti ca Iisus Hristos Cel mai frumos decat toti oamenii s-a facut fara chip si necinstit fara nici o frumusete pe Cruce pentru iubirea ta.

Ori de cate ori bate ceasornicul, adu-ti aminte de lesinul inimii ce a cuprins pe Domnul cand, in Gradina, a inceput a se infricosa de ceasul patimii si al mortii.

39[39] Locul Golgotei a fost numit " locul capatanei " din doua motive primul , mai tainic, fiindca, dupa socoteala Sf. Ioan Gura de Aur, Vasile cel Mare si Teofilact, acolo ar fi fost ingropat trupul lui Adam. De aceea si monahul Epifanie in scrisoarea lui pentru Siria si Ierusalim zice: "Sub Golgota este locasul mic al lui Adam si intr-insul era capul lui Adam, in crapatura Golgotei. De aceea acesta se numi "locul capatanii"; al doilea , mai usor, e ca, dupa socotelile lui Coresie si a altor istorici, acolo erau totdeauna capete imprastiate ale raufacatorilor, de unde si-a luat numele de "locul capatinii".

Ori socoteste ca auzi acele lovituri de ciocan cand i-L pironea pe Cruce.

In fine, in orice prilej de amaraciune ce vine peste tine, ori peste altii, gandeste-te ca acestea nu sunt nimic fata de cele suferite de Domnul.

Cap. XXIII. Cum se cuvine a ne corecta sentimentele prin diferite metode

Cand vezi lucruri frumoase si cinstite pe pamant, considera-le toate nimic si gunoi fata de frumusetea si bogatia cerurilor de care te vei bucura dupa moarte, daca vei sti sa dispretuiesti toate ale lumei. Intoarce-ti privirea la soare si cugeta ca sufletul tau va fi mai stralucitor decat acesta, daca vei ramane in harul Creatorului; iar de nu, va fi mai intunecat si mai neplacut decat intunericul infernal. Privind cerul, ridica-te cu ochii sufletului mai sus, la cerul de foc40[40], acolo fixeaza-ti gandul, fiindca-i locasul tau de bucurie gatit pentru totdeauna, daca vei trai pe pamant cu nevinovatie.

Primavara, cand auzi cantecul pasarilor in padure, si orice alta cantare dulce, ridica-ti mintea la acele dulci cantari ale Paradisului si cugeta ca acolo neincetat rasuna Aliluia si celelalte doxologii ingeresti41[41] si roaga-te lui Dumnezeu sa te invredniceasca a-i canta totdeauna cu duhurile ceresti: "Si dupa aceasta am auzit glas mare de multe popoare in cer, zicand: Aliluia!" (Apoc. 9,1).

Cand vei simti ca te ispiteste dulceata fapturilor, aminteste-ti ca acolo sub dulceata, e ascuns sarpele infernal gata la panda sa te ucida ori cel putin sa te muste. Si atunci sa zici asupra-ti: "Oh, sarpe blestemat! Cum stai ascuns gata sa ma inghiti!"

Apoi intoarce-te la Dumnezeu si zi: "Bine esti cuvantat Dumnezeul meu ca mi-ai aratat mie pe vrajmasul meu si m-ai izbavit din gatlejul turbat si din undita lui". Alearga indata la ranile Celui Rastignit, consacrandu-I-te si mediteaza cat de mult a suferit Domnul in Sfantul Trup sa te scape de pacat si sa te faca a ura placerile carnii. Iti mai amintesc de un lucru, ca sa poti scapa de acest farmec primejdios si de aceasta pofta a carnii. Iata ce este: deschide-ti mintea si da-ti seama ce va fi acea fata care te tulbura, dupa moarte, adica, putreziciune, viermi si rau mirositoare. Cand mergi la fiecare pas si calcatura de picior, aminteste-ti ca in acest fel te apropii de mormant. Iar cand vezi pasari zburatoare in vazduh, ori ape curgatoare pe pamant, gandeste-te ca viata iti zboara cu mare iuteala si ajunge la sfarsitui ei.

40[40] Cerul este locasul tuturor fericitilor, avandu-si fiinta din lumina cea mai curata. Sf. Calliot spune ca, dupa teologi este: "scaunul Domnului", dupa cuvintele: "scaun imi sunt Cerurile", sau "Cerul Cerului Dumnezeu". E locasul ingerilor si al oamenilor, e imparatia mult dorita a Cerurilor, despre care vorbeste fericitul Augustin: "Pentru o singura zi as fi dorit sa ma indulcesc de imparatia cereasca si atunci toate ale lumii si toata indulcirea trupeasca as fi defaimat". Iar fericitul Ieronim, aratandu-se invins lui Augustin zicea: "Frate, fericirea cereasca e negraita, necuprinsa de minte; de ea se indulcesc ingerii, dreptii o mostenesc si raman crezand astfel".

41[41] Sunt trei doxologii mai de seama cu care cele doua cete ingeresti slavoslovesc pe Sfanta Treime: a Scaunelor, Heruvimilor si Serafimilor, Gel-Gel; (Iezechil 1,13) care iese din roatele Heruvimilor, si, dupa Dionisie Areopagitul insemneaza rostogolire; a doua, a Domniilor, a Puterilor si a Stapaniilor este: Sfant, Sfant, Sfant, iar a treia a incepatoriilor, Arhanghelilor si Ingerilor "Aliluia", dupa cum se exprima Nichita Stitat (p. 851), Filocalia, c. 99.

Iarna, cand se ridica vanturi mari, ori vara fulgere si tunete, adu-ti aminte de ziua cea infricosata a judecatii. Pleaca-ti genunchii, roaga-te lui Dumnezeu sa-ti dea har si timp a te pregati bine ca sa stai cu indrazneala inaintea Slavei Celui Prea Inalt.

De asemenea daca se abat asupra ta diferite nenorociri, exerciteaza astfel: cand, de pilda, esti stramtorat de vreo durere ori tristete, sau suferi caldura, frigul ori altceva, inalta-ti mintea la Vointa lui Dumnezeu, care a socotit ca ti-e folositor sa suferi atunci si in astfel de masura acea boala si amaraciune; bucura-te de aceasta pentru dragostea ce o are Dumnezeu fata de tine si de prilejul oferit a-I sluji in toate aceste lucruri care-I sunt foarte placute. Zi in inima ta: "Iata asupra mea implinirea Vointei Dumnezeului meu, Care din veac a randuit cu dragoste sa sufar aceasta. Totdeauna fie binecuvantat prea bunul meu Stapan". Iar cand iti vine in minte vreun gand bun, intoarce-te la Dumnezeu, recunoaste ca de la El a venit si multumeste-I.

Cand citesti, socoteste ca, sub acele cuvinte, vezi pe Dumnezeu si primeste-le ca venite din gura Lui dumnezeeasca, cand vezi ca apune soarele si vine noaptea, intristeaza-te si roaga pe Dumnezeu sa nu cazi in intunericul cel vesnic.

Iar daca vezi Crucea, adu-ti aminte ca ea e semnul si steagul ostii si al razboiului tau. De te vei departa de ea, vei cadea in mainile vrajmasilor; iar de ii vei urma, vei ajunge la ceruri, incarcat cu glorioase trofee.

Cand vezi icoana Maicii Domnului, intoarce-ti inima la Dansa ceea ce imparateste in rai si multumeste-I, fiindca a stat gata totdeauna la Vointa Dumnezeului tau, pentru ca a nascut, a alaptat si a hranit pe Mantuitorul lumii si fiindca niciodata nu ne refuza, in razboiul nevazut, ocrotirea si ajutorul Ei.

Pune inaintea mintii tale chipurile Sfintilor si cugeta ca ai atatia aliati si mijlocitori catre Dumnezeu. Ei se roaga pentru tine. Isi arunca cu barbatie sulitile, alearga, ti-au deschis calea pe care umbland, vei fi si tu incununat cu dansii intr-o marire vesnica.

Intre celelalte ganduri evlavioase cand vezi bisericile, socoteste ca si sufletul tau este o biserica a lui Dumnezeu: "Noi suntem templul Dumnezeului Celui viu" (2 Cor. 6,16). Se cuvine sa-ti pazesti sufletul curat si fara viclesug.

Iar auzind in fiecare clipa felicitarile ingerului, aduse Nascatoarei de Dumnezeu, astfel mediteaza:

Multumeste lui Dumnezeu pentru acea vestire trimisa din ceruri pe pamant, care a pus inceputul mantuirii noastre;

Bucura-te cu Pururea Fecioara Maria de marea slava la care s-a ridicat pentru exceptionala si adanca Ei smerenie;

Roaga-te cu Ea si cu Arhanghelul Gavriil dumnezeescului Prunc, care atunci indata s-a zamislit in prea sfantul ei pantece; lucru ce se cade a-l face de trei ori in fiecare zi, seara, dimineata si la amiaza.

Iar Joi seara mediteaza la mahnirile Maicii Domnului pentru sudoarea insangerata ce a curs de la Iubitul Ei Fiu, in Gradina, unde se ruga, cand au venit ostasii cu Iuda si L-au prins. Mediteaza si la intristarea ce a avut-o toata acea noapte Fiul Sau. Vineri avand in minte intristarea si durerea ce a avut-o Ea, cand Unicul Ei Fiu a stat in fata lui Irod, pentru condamnarea la moarte, pentru purtarea Crucii. Patimeste, iubite frate, impreuna cu Dansa. De la amiaza pana Sambata, aminteste-ti de sabia durerii ce a strapuns inima Unei astfel de prea vrednice Doamne, de rastignirea si moartea unicului Ei Fiu, de cruda impungere in sfanta Lui coasta, de ingroparea Lui, si de celelalte.

In scurt, totdeauna cu paza si atent in carmuirea simtirilor tale; in orice ti se intampla, bucurie ori intristare gata a inainta ori a te retrage, nu din dragostea sau ura pamanteasca, ci numai din ascultarea Vointei lui Dumnezeu. Primeste-le ori fugi de ele dupa cum e Voia lui Dumnezeu.

Afla, deci, ca ti-am aratat aceste feluri de a carmui sentimentele tale nu ca sa te ocupi totdeauna de ele, pentru ca esti dator totdeauna a avea mintea adunata in inima, ca sa stai impreuna cu Domnul tau; Cel ce doresti sa te supraveghezi si sa invingi pe vrajmasii si patimile tale, cu fapte neintrerupte, dupa cum ti-am spus in cap. 13; insa ti le-am lamurit ca sa stii a te conduce cand va fi nevoie.

Deprinde-te a tacea, chiar acolo unde nu-i rau sa vorbesti, ca sa castigi deprinderea. Numai sa nu fie tacerea ta pricina de vatamare duhovniceasca, tie ori celorialti. Ia seama a sta departe de sfaturile oamenilor, fiindca in locul oamenilor vei avea tovarasi pe ingeri, pe Sfinti si pe Dumnezeu.

In fine, aminteste-ti de razboiul ce-l ai in maini. Daca vei vedea cata lupta ai sa depui intr'nsul, desigur vei pierde pofta a vorbi ceva de prisos.

Cap. XXIV. Cum se cuvine a ne conduce limba

Cea mai mare trebuinta este a sti sa-ti carmuiesti limba cum se cuvine si s-o infranezi. Pentru ca oricine o lasa sloboda sa vorbeasca de cele ce aduc placere simturilor.

Foarte adeseori multa vorbire vine din mandrie. Din aceasta parandu-ni-se ca stim multe si fiind multumiti de parerile noastre, ne silim cu multe reflectii si cuvinte mestesugite sa impunem opinia noastra, inimilor celorlaiti, ca sa le aparem ca invatatori. Le aratam astfel de mandrie ca si cum ei ar avea nevoie sa invete de la noi. Acest orgoliu apare mai ales cand ii invatam, fara ca ei sa fi cerut acest lucru de mai inainte.

Nu-i posibil a spune in cateva cuvinte cate rautati se nasc din multa vorbire. Vorba multa e mama lenii, baza ignorantei si nebuniei, usa clevetirii, sluga minciunilor si raceala evlaviei fierbinti. Vorbele multe intarata si intaresc patimile, si dintr-insele se pomeste apoi limba cu o mare usurinta spre vorbire nechibzuita. De aceea, Sf. Apostol Iacov, voind sa arate, cat de greu este unui om sa nu greseasca in cuvintele rostite, zice ca aceasta e posibil numai barbatilor desavarsiti: "Daca nu greseste cineva in cuvant, acela este barbat desavarsit, in stare a-si infrana tot trupul" (3, 2).

Fiindca limba indata ce incepe a vorbi, alearga ca un cal fara frau si nu vorbeste numai cele bune si cuviincioase, ci si cele rele. De aceea acelasi apostol o numeste: "rau fara astampar, plina de venin aducator de moarte" (v. 8); iar Solomon in acelasi fel a zis ca "din multa vorbire nu vei scapa de pacat" (Prov. 10, 2).

Si ca sa spunem in general: Cel ce vorbeste mult, da a se intelege ca-i ignorant: "Cel nebun inmulteste cuvinte" (Ecles. 10, 14).

Cu cel ce nu te asculta cu pofta, nu te intinde la convorbiri lungi ca sa nu-l dezgusti si sa nu-l faci a te ura, cum e scris: "Cel ce inmulteste cuvinte va fi urat" (Sirah. 20, 7).

Nu vorbi aspru si cu glas tare, pentru ca amandoua sunt foarte urate si produc suspiciunea ca esti gol si prezumtios. Nu vorbi de tine, de afacerile tale ori de relatiile tale, decat la mare trebuinta; iar atunci, cat mai scurt si mai concis posibil. Daca ti se pare ca altii vorbesc de dansii prea mult, nu te sili a-i imita chiar presupunand ca cuvintele lor ar fi smerite.

Vorbeste cat mai putin de aproapele tau si cele ce-l privesc pe dansul, acolo si cand este nevoie pentru binele lui42[42].

Despre Dumnezeu vorbeste cu toata inclinarea ta! Mai ales de dragostea si bunatatea Lui! Dar cu frica, avand in vedere ca si atunci poti cadea in greseala. De aceea, sa preferi a asculta cand altii vorbesc despre acestea, pazind cuvintele lor in cele mai dinauntru ale inimii.

Iar despre celelalte cand vorbesc, glasul lor numai sa atinga auzul tau, dar mintea sa stea ridicata la Dumnezeu.

Chiar cand e nevoie sa ascuiti pe cel ce vorbeste ca sa-l intelegi si sa-i raspunzi, ridica-ti mintea la cer, unde locuieste Dumnezeul tau: cugeta la inaltimea Lui si gandeste-te ca vede totdeauna nimicnicia ta.

Cerceteaza bine toate lucrurile care-ti vin in inima a le vorbi, inainte ca ele sa treaca pe limba si vei afla multe care e mai bine sa nu le dai drumul din gura.

42[42] Cand vorbesti adu-ti aminte sa pazesti porunca sf. Talasie: "alege din cele cinci feluri de vorbire numai trei. De al patrulea nu te folosi des, iar de al cincilea fugi" (Filoc. p. 460).

Cele trei feluri de vorbire, dupa Nicolae Kataschepinos, sunt: "da", "nu" si "desigur". Al patrulea este "indoiala", iar al cincilea "obscurul". Vorbeste despre lucrurile ce stii ca sunt adevarate ori neadevarate, evidente (clare), iar despre cele dubioase si necunoscute nu vorbi. Ori, cum spune Vlemide in Logica lui, sunt cinci feluri de cuvinte: numire, cand numim pe cineva, intrebare, cu care intrebam; rugare, cu care ne rugam; hotarator, cand hotaram si vorbim in mod sigur si poruncire, cand poruncim in chip autoritar.

Foloseste in vorbirea ta numai primele trei, iar modul hotarator si poruncitor sa nu-l folosesti.

Dar in legatura cu aceasta sa stii ca, chiar din cele ce ti se par bune de spus, sunt multe care e mai bine a le ingropa in tacere. De aceasta iti vei da seama dupa ce va trece acea convorbire.

Tacerea e o mare imputernicire a razboiului nevazut si o durabila nadejde de biruinta. Ea este foarte iubita de cel ce nu se bizuie pe sine, ci se increde in Dumnezeu. Ea este o pastratoare de sfintita rugaciune si un minunat ajutor in practicarea virtutilor43[43].

Tacerea mai este si un semn de intelepciune. Pentru ca desi cineva tace, neavand cuvant a spune: "tace flindca n-are nimic de raspuns" (Sirah 20, 5), iar altul asteapta vremea potrivita sa raspunda: "el tace fiindca cunoaste vremea" potrivita; iar altul pentru alte pricini44[44].

Dar in genere, totdeauna cel ce tace arata ca e prudent si intelept: "Cel ce tace se afla intelept" (Sirah, 20, 4).

Ca sa te deprinzi a tacea, socoteste adesea pierderile si pericolele provenite din vorbarie, si in acelasi timp marile bunatati ale tacerii. Urmeaza si cele trei cai descrise in cele trei capitole precedente, adica: sa urci de la lucrurile sensibile la contemplarea lui Dumnezeu, a Cuvantului celui intrupat si la impodobirea caracterului.

Acestea pot fi folosite de cei ce au discemamatul cunoasterii si puterea cugetarii a-si ocarmui simturile cu acestea, dar cei ce n-au aceasta cunostinta si putere pot a-si dirija simtirile intr-alt fel, adica simtind cu toata puterea lor din toate aceste lucruri sensibile, care pot vatama sufletul.

A. De aceea, draga frate, se cuvine a-ti pazi cu mare bagare de seama ochii si a nu-i lasa sa se intinda la fetele oamenilor, frumoase ori urate, ale barbatilor ori ale tinerilor si fara barba sau la goliciunea trupurilor straine ori a trupului tau. Fiindca dintr-o astfel de curiozitate si privire emotiva, inima naste placerea, pofta preacurviei si sodomiei.

Cum a zis Domnul: "0ricine se uita la femeie, poftindu-o, a si preacurvit cu ea in inima sa" (Mat. 5, 38); iar un oarecare intelept a spus: "Din vedere se naste iubire"45[45]. De aceea

---

43[43] De aceea Ava Isac in cuvantul al treilea zice ca "tacerea-i ajutatoare in lucrurile bune", "mai inalta decat toate lucrurile vietii monahale" (Cuv. 34, p.220) si "taina a veacului ce va veni", (Scris. 3, p. 528); iar marele Varsanufie zice ca tacerea in cunostinta este mai inalta chiar decat Teologia.

44[44] Ava Isac zice ca pentru trei pricini tace cineva: pentru slava oamenilor, pentru fierbinteala si ravna, fapte bune sau pentru ca are convorbire tainica cu Dumnezeu si de aceea mintea este atrasa la tacere (Cuv. 26, p. 171).

45[45] Tot astfel se vede si din pildele sf. Scripturi. Pentru ca fii lui Dumnezeu, adica ai lui Set si Enos, cand au vazut pe fiicele oamenilor, ale stranepotilor lui Cain, ca sunt frumoase, le-au luat de femei si le-au corupt si din aceasta a urmat potopul peste toata lumea (Fac. 6).

Sihem, fiul lui Emor din Sikina fiindca a vazut pe Dina fiica lui lacov s-a indragit de ea si a corupt-o si din acest fapt s-a facut acel prapad din Sikina, de la om pana la animal; (Fac. 34). Samson a vazut femei atat in Tamnata cat si in Gaza, le-a iubit si a dormit cu ele (Jud. 14); Regele David a vazut pe

Solomon porunceste sa nu fim robiti de ochii nostri, nici cuceriti de placerea frumusetii. "Fiule, sa nu-ti biruiasca inima frumusetea ei si sa nu te seduca prin ochii ei". (Prov. 6, 25).

Pe langa aceasta fereste-te a nu iscodi cu privirea mancarurile si bauturile alese. Adu-ti aminte ca stramoasa noastra Eva pentru ca a vazut fructul pomului oprit in Rai, l-a poftit, l-a mancat si astfel a murit. Nu cauta cu dulceata la hainele frumoase, la bani, la argint ori la gloriile marete ale lumii. Ia seama bine sa nu treaca de la ochi la sufletul tau patima iubirii de marire si de bani. Pentru ca e scris: "Intoarce ochii mei de la privelistea celor desarte si ma viaza dupa cuvantul tau" (Ps. 119, 37).

Si, in genere vorbind, pazeste-ti privirea de dansuri, jocuri, mese, banchete, discutii, lupte, alergari si tot felul de lucruri dezordonate si necuviincioase iubite de lumea nebuna si oprite de Legea lui Dumnezeu.

Fugi si inchide ochii de la ele, ca sa nu-ti umpli inima si imaginatia cu patimi si inchipuiri urate si sa ridici noua tulburare asupra-ti, parasind lupta ce ai a duce cu pasiunile vechi. Sa iubesti a vedea Biserici, sfinte icoane, carti sfinte, cimitire, morminte si toate cele cinstite a caror vedere iti foloseste.

B. Se cuvine a-ti pazi auzul. Intai, sa n-auzi cuvinte urate si exotice, cantece si instrumente muzicale, de care se indulceste sufletul si inima se aprinde de pofta trupeasca. Fiindca e scris: "Departeaza de la tine cuvintele de ocara" (Prov. 27, 1). Al doilea, evita a auzi glumele si cuvintele de ras, cum sunt indeosebi basmele, fabulele si diferite inchipuiri ale lumii, veselindu-te si delectandu-te intr-insele. Fiindca nu-i permis crestinului s-asculte cu bucurie acestea, ci celor stricati, de care spune sf. Pavel: "Dornici sa-si gadile auzul isi vor gramadi invatatori dupa poftele lor, si-si vor intoarce urechile de la adevar si se vor indrepta catre basme" (2 Tim. 4, 3-4).

Al treilea, sa nu asculti cu placere osandirile si clevetirile facute de unii aproapelui lor, ci, daca poti opreste-le, iar de nu, sa nu stai a le auzi, pentru ca sf. Vasile cel Mare considera vrednici de afurisenie atat pe cei ce osandesc, cat si pe cei ce stau si asculta clevetirile: "0ricine va cleveti pe cineva sau auzind pe cel ce cleveteste de nu-l cearta, cu acela impreuna sa fie afurisit" (Certarile cele nescrise). Al patrulea, fereste-te a auzi cuvinte banale, desarte si barfiri, cu care se ocupa multa lume, fiindca e scris: "Nu primi marturie desarta" (Esire 23, 1) si Solomon zice: "Departeaza de la tine cuvantul desert, pe care-l vor rosti, oamenii vor da socoteala in ziua judecatii" (ML 12,36).

Si, in scurt vorbind, pazeste-te a auzi toate acele cuvinte si graiuri care-ti pot vatama sufletul; mai ales momirile amagitorilor si laudele de care Isaia zice: "0 poporul meu, cei ce va lauda va amagesc" (3, 11).

Ci sa iubesti a auzi dumnezeiestile cuvinte, sfintitele versuri, melodii si cantari si toate cele cinstite, sfinte, intelepte si folositoare sufletului.

Barseba scaldandu-se, a indragit-o si a preacurvit cu dansa (2 Reg. = 2 Sam. 11, 2); iar cei doi batrani si judecatori ai poporului au vazut pe Suzana si au poftit-o (Sus.9) si multe alte exemple de acest fel.

Sa-ti placa mai ales a auzi necinstirile si insultele ce ti le fac altii.

C. Pazeste-ti mirosul de mirodenii si de orice aromate mirositoare. Sa nu le porti cu tine, sa nu te ungi cu ele si sa nu le mirosi cu pofta. Pentru ca toate aceste sunt ale femeilor necinstite, iar nu ale omului intelept. Ele slabesc barbatia sufletului, pravalindu-l in patimi si pofte desfranate si aduc asupra celor ce le folosesc blestemele proorocesti care zic: "Si va fi in loc de miros uraciune" (Isaia, 3, 24); "Vai de cei ce se ung cu mirurile cele mai alese" (Amos, 6, 6).

D. Pazeste-ti gustul si pantecele sa nu cada rob bucatelor grase, delicioase si variate, nici bauturilor dulci si aromate. Pentru ca aceste mese luxuriante, inainte a le dobandi, te pot duce la furt, minciuni, momeli si in alte patimi robitoare; iar dupa ce le vei castiga te vor arunca in gropile dulceturilor trupesti, in poftele animalice, care lucreaza in pantece si vor aduce asupra-ti acele blesteme profetice ale lui Amos: "Vai celor ce mananca iezi din turme si vitei sugatori din mijiocul cirezilor" (6, 4).

E. Sa te feresti a pune mana nu numai pe trup strain, de barbat ori de femeie, batran sau tanar, dar nici pe trupul tau. Mai ales de partile ascunse sa nu te atingi decat in caz de trebuinta. Caci pe cat de groasa este aceasta simtire a pipaitului, pe atat mai simtitoare si mai vie aprinde pasiunile carnii si-l duce pe om pana la savarsirea pacalului.

Toate celelalte simturi servesc pipaitului, iar pacatul, intr-o oarecare masura, lucreaza de departe. Dar cand cineva ajunge la pipait, adica va ajunge si sa apuce, mai greu se poate abtine a nu savarsi pacatul.

La pipait duce si impodobitul capului, trupului si picioarelor.

De aceea pazeste-te a-ti impodobi trupul cu haine moi, multicolorate si stralucitoare, sau a-ti pune pe cap acoperamant pretios ori sa te incalti cu incaltaminte scumpa. Acestea se potrivesc, dar pentru oameni sunt necuviincioase. Poarta numai cele cuviincioase, modeste si smerite dupa cum cere frigul iernii, caldura verii, pentru apararea corpului, ca sa nu auzi si tu ce a auzit bogatul imbracat in porfira si vison: "Fiule, adu-ti aminte ca ai primit cele bune ale tale in viata ta si Lazar, asijderea, pe cele rele; ci acum, aici el se mangaie, iar tu te chinuiesti" (Lc. 16,25). Ia seama sa nu vina peste tine blestemul lui Iezechiel: "Isi vor lua mitrele de pe capetele lor si se vor dezbraca de haina lor pestrita" (26,16).

Tot la pipait duc si celelalte ingaduinti ale trupului, cum sunt: impodobirea parului si barbii, spalatul des, casele stralucite si scumpe, asternuturile pretioase si moi, si scaunele.

De toate fereste-te ca de ceva vatamator intregii tale intelepciuni, amenintator de patimi trupesti si ca sa nu mostenesti compatimirea lui Amos ce zice: "Vai celor ce dorm pe paturi de elefant si se rasfata pe asternuturile lor" (6, 4).

Cele ce ti-am spus pana acum sunt ale pamantului pe care iscoditorul sarpe a fost condamnat a-l manca. Sunt materia si hrana tuturor pasiunilor carnii. De aceea, de nu le vei lua in seama ca niste lucruri mici, ci vei duce lupta cu barbatie si nu le vei lasa sa intre in sufletul tau si in inima ta, te incredintez ca repede diavolul nefiind hranit de tine te va lasa in pace si in curand vei fi un minunat biruitor in acest razboi nevazut. Caci in Iov e scris ca

furnico-leul (adica diavolul) s-a distrus si a pierit, fiindca n-avea hrana: "furnico-leul (anti-leul) a pierit neavand mancare"46[46].

Cap. XXV. Cum sa disciplinam imaginatia si memoria

Dupa ce am vorbit de corectarea simturilor noastre, urmeaza a vorbi aici si cum sa corectam imaginatia si memoria noastra; caci, dupa socoteala aproape a tuturor filozofilor, fantezia si memoria nu-s altceva decat o impresie a tuturor lucrurilor sensibile ce le-am vazut, auzit, mirosit, gustat si pipait.

Si ca sa spun in scurt, imaginatia si memoria sunt o comuna perceptie interna care inchipuie si aminteste tot ceea ce cele cinci simturi ale noastre din afara a ajuns a le percepe. Intrucatva simtirea, adica si cele simtite se aseamana cu pecetea, iar imaginatia cu imprimarea pecetii.

Dar aceasta fantezie si memorie ni s-a dat dupa calcarea poruncii dumnezeesti, ca sa le putem folosi cand simturile din afara sunt linistite si cand nu mai avem inaintea noastra acele lucruri care au trecut din simturi si s-au imprimat in memorie ori in imaginatie. E imposibil sa avem totdeauna prezente toate lucrurile ce le-am vazut, auzit, mirosit, gustat, pipait si de aceea readucem inaintea noastra, cu inchipuirea si memoria care le au imprimate intr-insele si astfel vorbim despre ele si cugetam ca si cum ar fi de fata,

De exemplu: Te-ai dus odata si ai vazut Smirna, apoi ai plecat de acolo. Cu simtul ochilor dinafara n-o mai vezi, dar cu simtirea interna, adica cu memoria si fantezia, ori de cate ori ai dori, poti sa-ti reprezinti Smirna si s-o vezi ca si cum ar fi prezenta, cu aceeasi forma, distanta, loc si topografie ce are.

Si doar nu ca te duci atunci si vezi Smirna (cum cred unii neinvatati), ci vezi chipul Smirnei care s-a intiparit in imaginatia si memoria ta. Aceasta imaginare a lucrurilor externe ne supara si in timpul somnului, ne face sa vedem multe si diferite vise, in care ia seama sa nu crezi niciodata.

Aceasta imaginatie este o impresie irationala si aproape informa a celor cinci simturi si isi imagineaza lucrurile vazute in forma, chipul, culoarea, dupa cum am spus, de aceea ia seama la cele de mai jos.

A. Sa stii ca, dupa cum Dumnezeu este in afara de toate simturile si lucrurile ce se simt, afara de orice forma, culoare, distanta si loc, ca o fiinta fara forma, neinchipuita, fiind pretutindeni si mai presus de orice, - tot astfel este dincolo de orice inchipuire, in afara de

---

46[46] Monahul Iovie in Miriobiblionul lui Fotie zice ca cel rau e numit anti-leu (furnico-leu), pentru ca incepe intai a arunca pe om in pacatele cele mici si apoi in cele mari. Adica la inceput se arata neputincios si mic, ca o furnica, iar pe urma se arata asupra pacatosului ca un leu curajos si mare.

orice imaginatie. Prin urmare, sa stii ca fantezia e o putere sufleteasca incapabila a se uni cu Dumnezeu, din cauza unor astfel de neajunsuri ale ei47[47].

B. Al doilea, afla ca cel ce a fost Lucifer, (luceafarul) intaiul intre Ingeri, la inceput fiind mai inalt decat imaginatia irationala si in afara de orice forma, chip, simtire, cu minte rationala, imateriala, fara forma si fara trup, mai apoi imaginandu-si si socotindu-si mintea egala cu Dumnezeu a cazut, dupa cum gandesc multi teologi, in aceasta mult divizata, grosolana si multiforma imaginatie. Astfel, din Inger fara forma, impasibil si imaterial a devenit diavol, oarecum material, in multe forme si patimas48[48].

De aceea e numit de dumnezeestii Parinti un pictor a toate, imitator si sarpe cu multe chipuri, mancator al pamantului pasiunilor, nalucire, si alte nume de acest fel49[49].

Iar Dumnezeu Insusi il arata ca un dragon intrupat cu coada, vine, coaste, spate, nas, ochi, gura, buze, piele, carne, si alte organe. Deci, invata din acestea, iubite, ca diferite forme ale imaginatiei, dupa cum sunt o inventie si nascocire a diavolului, tot astfel ii sunt foarte dorite lui. Pentru ca dupa unii sfinti50[50] imaginatia e podul pe care trec demonii ucigatori si se amesteca in suflet si astfel il fac loc de ganduri rele, urate, de ocara si al tuturor patimilor necurate, sufletesti si trupesti.

C. Al treilea, sa stii ca dupa conceptia marelui teolog, Sf. Maxim, Adam a fost creat fara imaginatie. Mintea lui era curata, uniforma, statornica, in aceeasi activitate. De aceea nu-si inchipuia nimic, nici nu se robea simturilor si formelor lucrurilor ce decad sub simturi. Ci fara a intrebuinta puterea inferioara a fanteziei a-si imagina forme, culori, chipuri si distante, el privea cu puterea superioara a suflelului, care-i intelectual, cuvinlele imateriale, limpezi si spirituale51[51].

47[47] Vezi Filocalia, p. 1669 unde-i zis ca: "Nici o imaginatie nu poate cuprinde pe Dumnezeu. Fiindca El este si sta absolut mai presus de orice gandire."

48[48] Grigore Sinaitul astfel scrie despre diavoli: "Fiind rationali la inceput si din imaterialitatea si fietea aceea cazand, fiecare a dobandit o materialitate groasa, intunecandu-se dupa randuiala si activitate in actiunea in care au fost calificati". (Filocalia, c. 123, p. 8,9); iar mai jos zice: "S-au facut materiali prin deprinderile patimilor materiale" (adica dracii). (Filocalia, p. 1068).

49[49] Vezi cap. 40 si 41 din Iov.

50[50] Vezi Filocalia p. 1068, cap. 64 al lui Calist si Ignatie Hantopoale.

51[51] De aceea si Noul Adam, Domnul nostru Iisus Hristos, desi avea filozofie naturala si cunoasterea lucrurilor existente (vezi cap. 52), totusi n-avea aceasta patima a imaginatiei care infasoara lucrurile simtite, ci avea o putere launtrica ce se pune peste cele imateriale, cum cred unii Teologi. Deci, teologul Grigore Coressie intr-una din problemele teologice si in solutiunile teologice despre Economia Intruparii, zice: "Domnul era inzestrat cu o cunoastere infuza, care era totdeauna activa in Hristos si nu putea fi intrerupta de nimic, nici somnul (visele), nici alte cauze ce vin asupra celorlalti oameni, pentru ca mintea lui Hristos nu depindea de imagini. Aceasta e argumentata si de

Oh! Dar diavolul cel ucigator de oameni, a facut ca, dupa cum el a cazut prin inchipuire, tot astfel si Adam sa-si intortocheze mintea socotindu-se ca Dumnezeu si prin aceasta inchipuire sa cada. Astfel din acea viata rationala, ingereasca, uniforma, unitara si statornica a fost aruncat de diavol in imaginatia perceptibila, multilaterala si nestatornica si in starea animalelor irationale. Pentru ca inchipuirea e o insusire a animalelor irationale, iar nu a celor rationali.

Omul odata cazut intr-o astfel de stare, cine poate spune in cate patimi, rautati si greseli, n-a fost aruncat prin imaginatie ? A umplut etica filozofica cu diferite amagiri52[52] si fizica a umplut-o cu multe opinii neadevarate iar teologia cu dogme false.

Caci multi vechi si noi, dorind sa vorbeasca de Dumnezeu si sa-l priveasca, sa se ocupe indeosebi de adevarurile inalte, adevarate si neimaginate ale lui Dumnezeu, unde slujeste puterea cea mai inalla a sufletului - mintea, chiar inainte de a-si curati mintea de formele patimase si felurítele inchipuiri ale lucrurilor ce se simt, in locul adevarului au gasit minciuna. Raul cel mare este ca au imbratisat aceasta minciuna si o tin de adevar. In loc de teologi apar ca niste fantasmagoristi, bazandu-se pe iscusinta mintii, cum zice Apostolul.

Deci, frate, de doresti a te elibera degraba de aceste rautati si pasiuni; de voiesti a fugi de diferite curse si mestesugiri ale diavolului si de iubesti a te uni cu Dumnezeu si a dobandi dumnezeeasca luminare; lupta, bate razboi din toate puterile tale, a-ti goli mintea de orice forma, culoare si distanta. In scurt, de orice imaginatie si aducere amintea lucrurilor bune ori rele, pentru ca toate sunt niste necuratii si intinaciuni care intuneca curatenia, nobletea si stralucirea mintii.

Nu-i nici o patima trupeasca sau sufleteasca care sa poata veni in minte pe alta cale decat prin inchipuirea celor simtite53[53].

Sarguieste-te, deci, a-ti pastra mintea curata fara forme, culori, distante, si orice fantezie, cum a creat-o Dumnezeu.

Dar aceasta nu se poate face altfel decat prin intoarcerea si adunarea ei in locul cel stramt al inimii si al intregului om launtric. Si obisnuit a ramane, uneori sa se roage cu jale zicand: "Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluieste-ma pe mine pacatosul". Sa ia seama numai la cuvintele acestei rugaciuni (cum iti voi spune in cap. 26).

Teofilact al Bulgariei, in a patra talcuire la Sf. Evanghelie a lui Luca, unde zice: "Domnul nu si-a inchipuit imparatia lui Dumnezeu, care in inchipuire ii fusese aratata de diavol".

52[52] Vezi sfarsitui acestui capitol.

53[53] Pentru ca chiar daca cineva ar fi ispitit de vreo fata frumoasa, totusi de va lupta si nu-si va imagina in fantezia lui chipul acelei fiinte, adancindu-si mintea in inima, scapa de uneltirea amagitoare a gandurilor, de lupta, invoire si nu cade in pacat. De aceea Grigore Teologul zice: "M-a rapit vederea, dar m-am tinut". N-am ridicat idolul pacatului. "Idol a stat inainte-mi, totusi am scapat de ispita". Imaginatia si memoria sunt treptele inselaciunii vrajmasului. Dar mai ales imaginatia. Intr-insa este orice pacat.

Iar alteori, privindu-se intelege pe Dumnezeu54[54] si se odihneste. Aceasta functiune se numeste circulara55[55] si neratacitoare.

Fiindca, cum spun naturalistii dupa cum sarpele cand voieste sa-si lepede pielea veche se duce si trece printr-un loc stramt, tot astfel mintea, prin locul stramt, al inimii si al rugaciunii mintale din inima, se strecoara de imaginatie, devine clara, curata, stralucita, capabila a se uni cu Dumnezeu, prin asemanarea ce o are cu El. Si iar, cu cat apa curge prin locuri mai stramte, pe atat se limpezeste si devine mai putemica, in stare a se sui la inaltime, tot astfel mintea, indeletnicindu-se cu cugetarea si meditatia stramta si stapanita a inimii si in observarea de sine, pe atat se ascute si devine mai patrunzatoare, superioara oricarei pasiuni si navalirii gandurilor, oricaror forme si chipuri nu numai simtite - exterioare, ci si inteligibile, fiindca toate acestea raman afara si nu pot patrunde inauntru56[56]

Iar daca vreodata mintea s-ar revarsa peste lucrurile din afara si inchipuirile lumii, reintoarce-o in camara inimii pana la obisnuinta.

Aceasta prima si principala cale prin care se cuvine a activa totdeauna, a corecta, iubite, imaginatia si memoria. Dar ce zic sa corectezi ? Sa smulgi chiar din radacini preconceptiile si

---

54[54] De aceea Sf. Vasile cel Mare, zice ca atunci cand mintea nu se imprastie la lucrurile din afara si nu se risipeste in lumea simturilor, se intoarce in sine si se inalta la intelegerea lui Dumnezeu. "Mintea neimprastiata la cele din afara, nici revarsata in organele simturilor, se intoarce catre sine si prin sine se ridica la intelegerea lui Dumnezeu" (Epist. I).

55[55] Dupa Dionisie Areopagitul sufletui are trei miscari:

circulara, cand sufletul se intoarce de la cele din afara in sine insusi si recules se uneste cu puterile cele singuratice si ingeresti, incat se uneste cu bunatatea cea fara inceput si fara sfarsit, adica Dumnezeu;

spirituala, care provine din miscarea sufletului catre cunoasterea lui Dumnezeu, nu numai mintal, singuratec si neschimbabil, ci si schimbabil, trecand de la o gandire la alta, amestecandu-i-se oarecum functiunile din cauza miscarii circulare si din cea dreapta;

dreapta, cand sufletul merge la privirea lucrurilor din jurul lui, externe si simtite, ca, de la niste chinuri multe si felurite, sa urce la contemplatiile simple si singuratice (De nom, div. c. IV).

Prima se numeste circulara, fiindca dupa cum capetele cele doua ale unei vergi de otel s-ar uni prin indoitura, tot astfel cand puterea mintala si de cunoastere a suflelului, ce-i in creier ca intr-un organ trupesc se uneste cu esenta ganditoare a sufletului, care se gaseste cea mai adanca parte a sufletului si in cel mai curat spirit de acolo ca un instrument al sau, cum zice Evanghelia si cum afirma Parintii asceti (vezi p. 95 din Filocalie); iar din unirea acestor doua se face un cerc si prin acesta mintea se uneste cu harul dumnezeesc ce se afla in inima omului.

56[56] Iar cu un exemplu mai plastic: dupa cum razele soarelui cu cat se departeaza de centrul si mijlocul unei lentile care aprinde iasca, cu atat devin mai slabe si mai putin luminoase, si cu cat se aduna in centru pe atat devin mai puternice, dese, stralucite. Tot astfel mintea si puterile necunoscute ale sufletului, cu cat se aduna in centrul inimii, pe atat devin mai puternice si mai stralucite.

idolii ei. E o metoda, pe cat de grea, pe atat de folositoare si rodnica; pe cat de ostenitoare, pe atat e de greu de folosit (ca sa nu zic si greu de crezut) la multi, indeosebi de filozofii nostri si dascalii veacului nostru. Ei nu vor a se pleca invataturii Sf. Duh, a atator purtatori de Dumnezeu Parinti, care ne invata aceasta cale, in cartea mai pretioasa decat orice piatra scumpa, a Filocaliei. Ei sunt intr-adevar lipsiti de rodurile duhului ce le dobandesc multi neinvatati si necarturari, dupa cuvantul ce zice: "Ca Dumnezeu a ascuns acestea de cei intelepti si de cei priceputi si le-a descoperit copiilor" (Lc. X, 21).

Caci multi, intrucat nu cred in aceasta lucrare mintala, nici nu pot intelege folosul venit din aceasta, dupa cuvintele: "De nu veti crede, nu veti intelege" (Isaia, 7, 9).

2. Daca observi ca mintea se ingreuneaza si nu mai poate ramane in inima si in Rugaciunea mintala care-i in inima, foloseste si al doilea mijloc: adica las-o sa iasa afara si sa se cufunde in meditatii si contemplatii, in ganduri dumnezeesti si spirituale, cele din Sf. Scripturi si cele din stiintele lumii, care obisnuit se numesc metafizice si fara materie.

Aceste ganduri duhovnicesti, fiind inrudite cu mintea prin subtilitatea si imaterialitatea lor n-o lasa a se vulgariza, ci o intoarce la loc in inima si iar o uneste cu pomenirea mintala a lui Dumnezeu. De aceea dumnezeescul Maxim zice ca, "Numai actiunea nu poate face mintea impasibila de nu-i vor urma multe si diferite Contemplatii".

Ia aminte sa nu te ocupi cu cuvintele trupurilor materiale si ale vietatilor, adica ceea ce numim fizice fiind inca patimas. Pentru ca mintea, nefiind libera de imagitiile pasionante ale lucrurilor ce cad sub simturi, pana sa ajunga la rationamentele spirituale si imateriale ce se afla in trupuri si in vietati, e robita numai de forma si aparenta externa si satisfacuta de ea, castiga opinii si pasiuni false, cum zice Sf. Maxim, in loc de a afla impasibilitate si adevar, cum s-a intamplat multor filozofi naturalisti.

3. Pentru odihna si buna stare a mintii tale, mai utilizeaza si a treia metoda. Imagineaza-ti tainele Vietii si Patimii Domnului, Nasterea si Pestera, Intampinarea in Biserica, Botezul in Iordan, Postirea de patruzeci de zile in pustie, Propovaduirea Evangheliei Lui, Minunile facute, Schimbarea la fata in Tabor, Spalarea picioarelor Ucenicilor, Darea Tainelor, Vanzarea, Patimile, Crucea, Ingroparea, Invierea, Inaltarea Lui, Chinurile de multe feluri ale Mucenicilor si indelungile vietuiri in pustie ale Cuviosilor.

Tot astfel, pentru disciplinarea inimii si pocainta, poti sa-ti inchipui taina si ceasul ingrozitor al mortii tale, grozava zi a judecatii, chinurile si muncile vesnice, focul nestins, temnitele intunecoase si de sub pamant, tartarul cel prea friguros, viermii care nu beau sange, tovarasia cu demonii, etc.

Imagineaza-ti dobandirea bucuriei negraite a dreptilor: Imparatia cereasca, Slava Vesnica, fericirea eterna, sufletul celor ce praznuiesc, unirea cu Dumnezeu, cunostinta si convietuirea vesnica cu toti Sfinti57[57].

57[57] Frate, daca cu astfel de ganduri si meditatii Iti vei zugravi hartia imaginatiei, nu numai ca vei scapa de amintiri rele si de cugete viclene, ci vei fi laudat la aratare in ziua judecatii. Sf. Vasilie, zice in Cuvantul despre feciorie, ca orice om ce se gaseste in acest trup se aseamana unui pictor care picteaza o icoana in loc tainic. Si cand acest pictor scoate si pune intr-o galerie pictura lui, e laudat de

Dar aceasta nu inseamna sa te ocupi totdeauna de ele, ci foloseste-le numai uneori si ocazional, cand ti se va ingreuna mintea, ca iar sa se intoarca la inima si acolo vom putea lucra impotriva imaginatiei prin aceasta frumoasa aducere aminte de Dumnezeu. Pentru ca, dupa cum toate vietatile purtatoare de case (ex. melcul si broasca testoasa) si cele cu cojile tari, nu se odihnesc decat in cojile cu care sunt imbracate, astfel mintea, in chip firesc, nu se odihneste in alta parte decat in trupul ce-l poarta, in camara inimii, in omul cel dinlauntru. De acolo, ca dintr-un meterez, lupta cu gandurile, cu vrajmasii si cu patimile ascunse acolo inauntru, desi cei mai multi oameni nu stiu acest lucru58[58].

Pe langa acestea te sfatuiesc sa bati razboi si sa te feresti a nu lasa imaginatia si memoria sa-si aduca aminte de toate cele vazute, auzite, mirosite, gustate si pipaite; dar mai ales de cele necurate si rele.

Ratiunea si experienta spun ca un om are mai mult a lupta cu imaginatia si memoria, decat cu perceperea actuala. Fiindca, sa presupunem o ipoteza, a vedea ori a nu vedea o fata ispititoare e usor si nu cere mare razboi; dar dupa ce acea persoana a fost vazuta, nu mai este usor, ci e necesar razboiul si lupta hotarata ca sa scoatem aducerea aminte a acestei persoane din inchipuirea noastra. Adesea o singura privire patimasa si curioasa ce am

---

privitori, daca pe dansa a zugravit chipuri ale sfintilor si alte lucruri frumoase, vrednice de vazut. Dar daca a pictat lucruri grozave, urate si necinstile, e blamat si ocarat. Tot astfel orice om, cand dupa moarte va sta in fata judecatii lui Dumnezeu, va fi laudat si fericit de Dumnezeu, de ingeri si de Sfinti, daca si-a impodobit mintea si imaginatia cu lucruri stralucite, dumnezeesti si spirituale. Dar, dimpotriva daca si-a incarcat imaginatia cu patimi necuviincioase, idolesti si nebune, va fi rusinat si condamnat. Sf. Grigorie al Tesalonicului se mira cum din lucrurile din afara, prin imaginatie se produce in suflet sau o lumina rationala, datatoare de viata vesnica, sau un gand muncitor si intunecat.

58[58] Domnul Insusi ne spune ca patimile, si gandurile sunt ascunse in inima si de acolo lupta cu noi: "Caci din inima ies: ganduri rele, omoruri, preacurvii, curvii, furtisaguri, marturii mincinoase, hule. Acestea sunt care spurca pe om" (Mt. 15, 19).

Ca vrajmasii se ascund si se afla imprejurul inimii (dupa lucrare, nu dupa fiinta, cum zice Grigorie al Tesalonicului in Dumineca a patra a Postului Mare) destul de clar ne marturiseste sfantul Diadoh: "Inainte de botez Harul dumnezeesc indeamna pe om la cele bune din afara, dar satana este incuibat in adancul sufletului si inimii. Dupa ce insa omul este botezat, demonul iese afara din inima, iar Harul intra in inima" (Cap. 76, p. 224).

Dar chiar dupa botez, zice acelasi sfant (Cap. 82) i se permite a sta in adancul trupului (cum s-ar spune, in fata inimii), pentru incercarea libertatii morale. De acolo afuma mintea cu aburul pasiunilor carnii. De aceea Sfintii Parinti zic ca diavolilor nu le place sa stie oamenii ca ei locuiesc intr-insii, ca sa nu-i izgoneasca de acolo si sa le declare razboi in numele lui Iisus Hristos, scris in inima, cum am spus mai sus.

Sf. Grigore Teologul marturiseste ca diavolii sunt in noi, zicand ceea ce a spus Domnul cand un duh necurat e dat afara din om, ia cu el alte sapte duhuri si intra apoi si locuieste in acel om (Mt. 12,43); aceasta o marturiseste Sfantul ca se intampla dupa botez, fiindca Dumnezeu permite diavolilor sa intre in cel botezat, din cauza gandurilor rele si viclene, si pacatele ce le face dupa botez. (Cuvant la botezul Domnului Iisus Hristos; Vezi si cap. 20 din part. II-a).

aruncat unei fete frumoase se imprima astfel de puternic in imaginatia noastra, incat lupta cu noi patruzeci sau cincizeci de ani, uneori chiar pana la o varsta inaintata si nu putem s-o stergem din imaginatia si memoria noastra.

Lucrul cel mai de ras e ca si acea persoana, imbatraneste, moare si se preface pamant si adesea pipaim cu mainile noastre oasele ei in mormant, dar imaginatia noastra tine atat de legata de noi chipul ei, incat totdeauna o socotim tanara si vie. Si astfel, ca si cand ar fi aievea, aceasta patima irationala si oarba produce pacat in inima, atat cat suntem trezi, cat si cand dormim59[59].

Pe langa aceasta iti amintesc sa nu crezi, nici sa iei drept adevarat ce vezi, treaz ori in somn, dinauntru ori din afara inimii, vreo forma ca o lumina ori foc, in chip de inger ori Sfant, ori altfel de fantezie, caci multi pustnici vechi si noi au fost amagiti de astfel de inchipuiri si au fost pierduti de diavol, care stie si obisnuieste a se preface in Inger de lumina, dupa cum a spus Sf. Pavel: "Satana se preface in inger al luminii" (2 Cor. 11, 14).

Si mai afla ca, dupa cum din simtire se naste inchipuirea, tot astfel, dimpotriva, imaginatia naste simtirea. Atat de mult se ingroasa inchipuirea unor oameni, incat face acelasi lucru ca si simtirea.

De aceea multi inchipuitori si fantezisti se tem de imaginatie ca de simturi si atunci, ori se desfata cu ea, ori sunt torturati. Ba unii chiar mor numai din cauza inchipuirilor unor persoane si fete ca si cum ar fi de fata.

Deci, cine nu vede cat de rea e inchipuirea si cat se cuvine a fugi de ea ?

Cap. XXVI. Daca doreste a duce bun razboi cu dusmanii soldatul lui Hristos se cuvine a fugi cu toata taria de tulburari si suparari.

Dupa cum orice crestin are neaparata nevoie, cand pierde pacea inimii, sa faca orice spre a si-o recastiga, tot astfel trebuie sa stie ca nu-i rational si drept ca, pentru vreo intamplare a lumii, ce s-ar putea produce sa-l robeasca, intristeze sau sa-i tulbure aceasta pace.

Da, se cuvine a ne mahni pentru pacatele noastre, dar cu o intristare pasnica, pentru pacatele noastre, cum am spus mai inainte de mai multe ori. Si astfel, fara supararea inimii, sa ne mahnim, ca orice pacatos si sa plangem foarte putin dinauntrul nostru; adica, sa simtim compatimire in dispozitia pioasa a dragostei.

59[59] Vezi cum ti-am vorbit in pilda de inchipuirea vederii. Vederea ne poarta cel mai grozav razboi. De aceea ea e cea mai regala, subtila si mai limpede decat toate celelalte, cum zic Teologii. Inchipuirile produse de vedere se sterg foarte greu.

In al doilea rand vin inchipuirile nascute din lucrurile rele si urate ce am auzit. Ele lupta cu noi. Dar sa stii si aceasta ca, dupa cum atunci cand lucreaza celelalte simturi ochii nu se multumesc daca nu vad si ei ceea ce e inaintea celorlalte simturi, tot astfel si inchipuirea nu se multumeste daca nu va da la vedere toate cele auzite, gustate, mirosite si pipaite, cum spune Grigore al Tesalonicului.

Iar de celelalte intamplari venite asupra noastra, grele si chinuitoare, ca: boala, lovirile, moartea rudelor, boli vatamatoare, razboaie, focuri si altele, desi oamenii cu cugetare lumeasca deseori fug de ele, ca de niste vexatiuni ale naturii, totusi, cu Darul lui Dumnezeu, putem nu numai sa le suportam, ci sa le si dorim, sa le iubim ca fiind niste pedepse juste, meritate pentru cei buni.

Pentru ca, privind la acest scop, vom place chiar Domnului nostru si lui Dumnezeu, si urmand Vointii Lui vom trece prin toate ale lumii cu o inima linistita si pasnica, oricat de mari ar fi tulburarile, necazurile si amaraciunile acestei vieti.

Fii incredintat ca orice vexatie si tulburare a inimii noastre nu-i placuta in Ochii lui Dumnezeu, caci, de orice natura ar fi, totdeauna e intovarasita de nedesavarsire si totdeauna iese dintr-o radacina rea a egoismului nostru.

De aceea sa ai totdeauna o straja neadormita, care, indata ce ar vedea ceva ce te poate supara si tulbura, sa te vesteasca a-ti lua armele de aparare, socotind ca cele rele desi simturile noastre si exteriorul lor le arata a fi rele, adica suparatoare, totusi nu sunt intr-adevar rele, nici nu ne pot lipsi de cele bune si ca toate sunt poruncite sau permise de Dumnezeu pentru scopurile drepte si bune ale noastre si pentru alte pricini necunoscute noua, dar desigur prea oportune si drepte.

Daca la orice suparare si intamplare neplacuta inima va ramane in acest calm, mult folos vei avea; iar daca dimpotriva se va tulbura, sa stii ca orice sarguinta si nevointa nu-ti aduce nici un folos ori iti aduce unul foarte mic si neinsemnat.

Nu mai amintesc faptul ca atunci cand suntem intristati, inima e supusa multor loviri si razboaie ale vrajmasilor si ca, mai mult, nici nu putem vedea si deslusi bine calea adevarata si drumul faptei bune.

Vrajmasul nostru, diavolul, uraste mult pacea noastra, (fiindca e o pace unde locuieste Duhul lui Dumnezeu, ca sa facem lucruri mari), adesea vine ca un prieten si incearca a ne-o lua prin diferite pofte60[60] ce par a fi bune, dar cat sunt de amagitoare si mincinoase, poti sa vezi, intre alte semne si aceasta: ele ne rapesc pacea inimii.

De aceea, daca voiesti a fugi de aceasta mare nenorocire, cand santinela, adica mintea si atentia ei iti va spune ca o noua dorinta de vreun lucru bun cere sa intre in suflet, nu-i deschide usa inimii. Intai leapada-te de orice vointa a ta, pune-o inaintea lui Dumnezeu si marturisind orbirea si ignoranta ta, roaga-L cu caldura sa te lumineze cu Lumina Lui, ca sa poti vedea daca aceasta pofta si dorinta vine de la vrajmas.

Pe langa aceasta, alearga la Parintele duhovnicesc si supune-o judecatii lui.

60[60] De aceea ava Isac numeste tulburarea "caruta si trasura diavolului, in care sezand intra in ticalosul suflet si-l inneaca" (Cuv. 33, p. 211); iar Petru Damaschin zice: "Nici o rautate nu duce la pacat asa de repede ca tulburarea". (Filocalia, p. 612).

Chiar de ar veni de la Dumnezeu aceasta dorinta, se cuvine, inainte de a pasi la realizarea ei, sa te smeresti si sa-ti omori graba si ardoarea pentru ea, pentru ca ceea ce naste din aceasta smerenie e mai placut lui Dumnezeu, decat a fi facut pofta naturii.

Astfel, leapada poftele care nu sunt bune si sa faci cele bune numai dupa ce vei stinge imboldirile firesti. Numai astfel vei stapani in pace si securitate, Acropola inimii tale.

Apoi, ca sa-ti pastrezi pacea totdeauna, trebuie sa aperi inima de unele mustrari si de cenzurile interne ale constiintei, care uneori desi par a fi de la Dumnezeu, totusi vin de la diavol, fiindca te acuza pentru vreo greseala. Din roadele acestor reprosuri vei cunoaste originea lor.

Pentru ca daca te smeresc, te fac sarguitor la fapte si daca nu-ti rapesc increderea si nadejdea in Dumnezeu, primeste-le ca de la Dumnezeu; iar de te tulbura, te fac mic la suflet, neincrezator, lenes si pregetator la bine, fii convins ca vin de la diavol. Nu asculta de ele, ci urmeaza-ti calea si nevointa ta.

Caci chiar fara acestea de care am vorbit, deseori iau nastere in inimile noastre suparari, tulburari, s.a., din coincidentele lucrurilor contrare ce se petrec in aceasta lume.

Dar pentru a te putea feri de aceste loviri ale amaraciunilor si necazurilor doua lucruri ai sa faci: primul, a socoti, cui sunt potrivnice acele fapte: Duhului si sufletului; egoismului si poftelor noastre.

Pentru ca de sunt contrarii apetiturilor si egoismului (care-i universal si primul tau dusman) sa nu le numesti potrivnice, ci socoate-le ca binefaceri si ajutoare ale Prea Inaltului Dumnezeu. Deci, primeste-le cu inima vesela si cu recunostinta; dar daca sunt contrarii Duhului si sufletului, nici pentru acest motiv nu se cade a-ti pierde pacea sufletului, cum vei vedea in capitolul urmator; al doilea inalta-ti mintea la Dumnezeu, si cu ochii inchisi (fara sa te mai uiti la altceva), ia orice intamplare din milostiva mana a dumnezeestii Providente, ca un pachet plin de toate bunatatile61[61].

Cap. XXVII. Procedeul cand suntem raniti sufleteste

Cand esti ranit sufleteste, din caderea in pacat prin neputinta ori rautate, nu te imputina cu duhul si nu te tulbura, ci intoarce-te la Dumnezeu si zi: "Iata Doamne ce am facut ca om ce sunt; nu era posibil a astepta altceva de la mine cel cu o voie atat de slaba si neputincioasa. Nu era de asteptat decat cadere si prabusire".

Si aici, condamna-te in ochii tai de ajuns, frange-ti inima de mare durere pentru ceea ce ai pricinuit lui Dumnezeu, dar, fara sa te tulburi, condamna-ti patimile rele si mai ales acea pasiune care ti-a produs caderea. Apoi zi: "Domnul meu, nici pana acum n-as fi putut sta, daca nu m-ai fi, sprijinit prin suprema Ta bunatate".

61[61] Sf. Ioan Gura de Aur obisnuia a zice in toate imprejurarile: "Slava lui Dumnezeu pentru toate, pentru ca nu voi inceta a zice astfel totdeauna pentru toate ce mi se intampla" (Epis. catre diac. Olymp, XI)

Multumeste-I si iubeste-L mai mult decat oricand. Minuneaza-te de atata indurare ca, desi a fost ofensat de tine, iti da iar mana Lui cea dreapta si te apara sa nu cazi in pacat.

In fine, cu mare incredere in mila nemarginita, zi: "Tu Doamne, iarta-ma si pe viitor nu ma lasa sa traiesc despartit de Tine, nici sa ma departez ori sa te mai ofensez".

Chiar de faci astfel, sa nu crezi ca te-a iertat, fiindca aceasta incredere trandava este mandrie, amagire de minte, timp pierdut, inselare diavoleasca, colorata cu diferite culori.

De aceea incredinteaza-te mainilor lui Dumnezeu si urmeaza-ti nevointa ca si cand nici n-ai fi cazut. Iar daca, din slabiciune, pacatuiesti de mai multe ori pe zi si ramai ranit, fa totdeauna ce ti-am spus, cu mai multa speranta in Dumnezeu. Uraste mai mult pacatul, mustra-te si sileste-te a trai cu mai multa supraveghere. Desigur, aceasta nu place diavolului, tocmai pentru ca-i foarte placuta lui Dumnezeu si fiindca vrajmasul ramane rusinat vazandu-se invins de cel pe care-l biruia.

De aceea el unelteste diferite chipuri de amagiri ca sa ne impiedice de la aceasta nevointa. Adesea isi ajunge scopul din cauza neatentiei si nepurtarii de grija de noi insine.

Cu cat ti se impotriveste mai mult vrajmasul cu atat sileste-te a o repeta de mai multe ori, chiar de ai cazut numai o data in pacat.

Iar daca, dupa ce ai pacatuit, simti ca te superi, te tulburi si te descurajezi, ca sa-ti poti redobandi pacea inimii si curajul, repeta aceste exercitii cum ti-am spus, pana ce te restabilesti si dupa ce te vei inarma cu aceste arme, intoarce-te la Dumnezeu.

Fiindca aceasta suparare si tulburare ce vine in urma pacatului provine din consecinta osandei, adica din iubirea de sine, cum am spus de multe ori. Acesta-i chipul de a-ti recastiga pacea: uita complet atunci caderea in pacat62[62] si cugeta numai la bunatatea cea nemasurata a lui Dumnezeu. Mediteaza ca El este foarte sarguincios si doritor a ierta orice pacat, oricat ar fi de mare, chemand pe pacatos in diferite feluri si pe variate cai sa vina la Dansul si sa se uneasca cu El prin har, in aceasta viata, iar in cealalta sa-l sfinteasca cu Marirea Lui si sa-l faca de-a pururi fericit.

Si cand iti vei linisti cugetul si-ti vei impaca inima cu astfel de ganduri, intoarce-te la caderea ta si fa cum ti-am spus mai sus.

Apoi, la marturisire, pe care te indemn s-o faci cat mai des, aminteste-ti toate pacatele tale si cu durere si amaraciune noua pentru mahnirea ce-ai produs lui Dumnezeu, ia ferma si

---

62[62] Aici se potriveste si istoria aceasta din Pateric. Un monah a cazut in curvie si fiindca gandul deznadejdii dinlauntru il supara, caci si-a pierdut sufletul si nu se mai mantuieste, el, ca un intelept si mester in razboiul nevazut, zicea gandurilor sale: "N-am pacatuit, n-am pacatuit", pana ce a intrat in chilie si a incuiat usa. Dupa ce si-a impacat inima a facut cuvenita pocainta pentru pacatul facut; ceea ce s-a descoperit unui alt batran strabatator cu gandul ca aceste calugar a pacatuit, dar s-a sculat si a biruit.

definitiva hotarare a nu-L mai mania; arata-le toate duhovnicului tau si fa cu deosebita ravna canonul ce ti l-a dat.

Cap. XXVIII. Tactica diavolului in razboiul de amagire a oamenilor

Afla, iubite, ca la nimic nu se sarguieste mai mult diavolul decat la ruinarea noastra si ca el nu duce lupta cu toti dupa aceeasi metoda.

Ca sa incep a-ti nota unele din strategiile, cuvintele, si randuielile folosite de el in lupta, iti infatisez cinci stari ale omului: unii sunt in robia pacatului, fara vreun gand de eliberare; altii doresc sa se elibereze, dar nu intreprind nimic hotarat; apoi sunt unii care dupa ce au castigat virtutile, cad in pacat cu mai mare pierzare. Dintre acestia unii cred ca merg spre desavarsire, altii lasa calea virtutii ce au; iar altii fac din aceasta virtute o pricina de rautate. Vom vorbi despre fiecare aparte.

Cap. XXIX. Razboiul si amagirea folosite de diavol cu cei ce-i tine in robia pacatului

Cand diavolul tine pe cineva in robia pacatului, el este mai zelos decat la orice a-l orbi si a-l scoate din orice gand bun care l-ar face sa-si cunoasca viata lui cea nenorocita, Nu numai ca il scoate din orice gand ce l-ar duce la convertire si la pocainta punandu-i in mintea lui alte ganduri rele si potrivnice, ci si cu uneltiri gata si cu prilejuri imediate, il face sa cada adesea in acelasi pacat ori in altele mai mari. Din acestea mizerabilul pacatos iese mai intunecat si mai orbit, incat aceasta orbire il arunca in prapastia pacatului si de la starea de compatimire, de la orbire trece la un pacat mai mare, incat mai toata viata lui ticaloasa se misca intr-un cerc vicios pana la moarte, daca Dumnezeu nu se va ingriji sa-l mantuiasca prin harul Sau.

Deci cel ce se afla in aceasta stare nenorocita, daca voieste a se insanatosi trebuie sa primeasca cat mai repede posibil acel gand si acea inspiratie care-l cheama de la intuneric la lumina, de la pacat la pocainta si trebuie sa strige din toata inima catre Facatorul sau: "Domnul meu, ajuta-mi, ajuta-mi degrab si nu ma mai lasa in acest intuneric al pacatului".

Dar sa nu inceteze a repeta aceasta strigare si indata, de-i posibil sa ceara ajutor si sfat ca sa se poata elibera de vrajmasi; iar de nu se poate ridica repede, sa alerge cu toata barbatia la Iisus cel rastignit, sa cada la sfintele Lui picioare cu fata la pamant si la Nascatoarea de Dumnezeu Maria, cerand indurare si ajutor. In aceasta barbatie sta toata biruinta.

Cap. XXX. Razboiul si amagirea folosite de diavol cu cei ce-si recunosc rautatea si voiesc a se libera.

De ce hotararile noastre adesea n-ajung la realizari ? Cei ce-si dau seama de viata ticaloasa ce o duc, si voiesc s-o schimbe deseori sunt biruiti si amagiti de vrajmasi cu aceasta arma: "dupa aceasta, dupa aceasta", "maine, maine", "intai sa fac aceasta si apoi ma voi apleca cu mai multa sarguinta la darul lui Dumnezeu si la viata spirituala; sa fac azi aceasta si maine ma voi indrepta".

Frate, aceasta este cursa vrajmasului care a prins pe multi si totdeauna prinde pe toata lumea.

Cauza ei este lenevirea si ignoranta noastra, pentru ca fata de o astfel de cauza, de care depinde toata mantuirea sufletului nostru si toata cinstirea lui Dumnezeu, nu luam toata energia si taria noastra sa zicem: "Acum, acum sa duc viata duhovniceasca, sa ma pocaiesc, iar nu maine", "Acum" si "Azi" sunt in mana mea iar "dupa aceasta" si "maine" sunt in mainile lui Dumnezeu. Chiar de ar fi in puterea mea "dupa aceasta" si "maine", ce cale de biruinta si de mantuire ar fi aceasta ca intai sa doresc a fi ranit si apoi tamaduit, a face neoranduiala si apoi a ma intelepti ?

De aceea frate, de vrei sa fugi de aceasta amagire si sa invingi pe vrajmas, leacul cel mai bun este sa te supui gandurilor bune si dumnezeestii inspiratii, care te cheama la pocainta si sa nu zici: "am pus un termen si nu ma pot pocai inainte". Nu! fiindca astfel de hotarari deseori sunt gresite si multi din cei ce s-au increzut intr-insele au ramas amagiti si nepocaiti din diferite pricini.

A. Fiindca hotararile noastre in loc sa fie intemeiate pe increderea in Dumnezeu sunt fondate pe bizuirea de sine. De aceea, urmarea e ca nu putem vedea marea noastra mandrie de care suntem purtati si credem ca hotararile noastre sunt neclintite si puternice.

Dar ca sa cunoastem aceasta mandrie trebuie sa fim luminati prin bunatatea lui Dumnezeu. Cel ce, cum am spus mai inainte, ne lasa uneori sa cadem, din cadere ne ridica de la increderea si nadejdea in noi insine la increderea si nadejdea numai in Dumnezeu si de la trufie ne cheama la cunoasterea de noi insine.

Voiesti a sti, o omule, cand sunt tari si nezdruncinate hotararile tale ? Cand n-au vreo incredere in tine si cand sunt intemeiate pe speranta si increderea in Dumnezeu.

B. Cand voim a lua vreo hotarare cugetam numai la frumusetea si puterea faptei bune care atrage vointa noastra oricat de slaba si incapabila ar fi. Dar apoi, cand intampinam o piedica in realizarea virtutii, vointa slabeste si da inapoi, deci hotararile noastre raman nerealizate.

De aceea obisnuieste-te a iubi mai mult greutatile, ce duc la dobandirea virtutii decat virtutile insasi.

Vointa ta sa fie hranita totdeauna de aceste dificultati, uneori cu putin, alteori cu mult, daca vrei sa castigi faptele bune.

Fii incredintat ca te vei birui si pe tine si pe vrajmasi cu atat mai eroic cu cat vei imbratisa si vei iubi mai mult greutatile.

C. Deoarece hotararile noastre adesea nu au in vedere virtutile si vointa lui Dumnezeu, ci propriul lor folos, chiar daca la inceput am luat hotarari numai in vederea desfatarilor duhovnicesti si dobandirea darurilor dumnezeesti.

De aceea in necazurile ce ne stramtoreaza nu gasim alt ajutor decat sa ne propunem acest scop si sa ne decidem a dori sa ne dam cu totii lui Dumnezeu si savarsirii faptelor bune.

Daca tu, iubite frate, voiesti sa te dai la aceasta practica sfanta, ia seama cu toata atentia cand te afli in desfatari duhovnicesti si fii smerit in hotararile tale. Mai ales, ia seama sa nu-ti

pui porunci si reguli ca sa nu le caici si sa nu cazi in pacat. Fiind in necaz, hotararea si cugetul tau sa fie dispuse a suferi cu multumire crucea si necazul dupa vointa Domnului, necautand spre ajutor omenesc si pamantesc si uneori nici chiar spre cel dumnezeesc.

Dar cererea si dorinta sa fie una si aceeasi: a fi ajutat de Dumnezeu ca sa poti suferi toate impotrivirile fara a-ti scadea virtutea rabdarii si fara a face neplaceri Dumnezeului tau.

Cap. XXXI. Amagirea folosita de diavol contra celor ce socot ca merg spre desavarsire

Cand vrajmasul nu poate birui nici pe cei ce au fost robiti de pacat, nici pe cei ce lupta a se elibera de el, cum am spus, mai sus, alearga la cei imbunatatiti duhovniceste, lupta impotriva lor cu mult mestesug, facandu-i a uita de inamicul lor care-i langa dansii, ii ataca cu mare violenta si ii hraneste. Ei isi inchipuie lucruri peste puterea lor mai inainte de a ajunge la desavarsire63[63].

Din aceasta ia nastere neglijenta de ranile primite. Socotind aceste pofte si hotarari ale savarsirii ceva deja realizat se mandresc in diferite chipuri. De aceea nu voiesc a suferi nici cel mai mic obstacol ori cuvant, ci isi petrec timpul cu multe si lungi reflexiuni crezand ca gandirea lor e sigura. Si atunci sufera mari tulburari pentru iubirea lui Dumnezeu. Si fiindca atunci cand isi fac aceste inchipuiri nu simt nici o suparare si impotrivire in trupul lor se socotesc a fi pe treapta celor desavarsiti, care sufera mari amaraciuni.

Nu-si dau seama ca una sunt cuvintele si hotararile, alta lucrurile si faptele.

Deci, frate, de voiesti sa scapi de aceasta cursa hotaraste-te a lupta cu vrajmasii diavoli care te ataca in fapt concret si vadit. Atunci vei vedea lamurit daca hotararile tale luate sunt adevarate ori false, puternice ori slabe, incat vei putea merge spre virtute si desavarsire, pe o cale batuta, sanatoasa si imparateasca. Iar contra vrajmasilor ce nu te supara acum, te

---

63[63] Afla, iubite, ca diavolii, cum spun Sf. Parinti, indeosebi Sf. Meletie Marturisitorul, ne ataca din sase parti: de sus si de jos, din dreapta si din stanga, dinainte si dinapoi.

Sus sunt covarsirile peste puterea noastra ce le facem in virtute; jos, lipsurile si slabiciunile provenite din lenea noastra pe care le intampinam tot la realizarea virtutii; (De aceea au zis Sf. Parinti ca marginile sunt ale dracilor); din dreapta, cand diavolii prefacandu-se ca sunt motive drepte catre virtute ne arunca in rautate; iar din stanga, cand dintr-un evident motiv al celui rau ne fac sa pacatuim; dinainte cand diavolii ne asalteaza cu inchipuirile si gandurile lucrurilor ce se vor intampina; iar dinapoi cu amintirea celor petrecute.

Scurt vorbind; toate gandurile rele navalesc in suflet, ori izbucnesc dinauntru ori invadeaza din afara inauntru fie prin memorie si imaginatie, fie prin glasul tainic al inimii; iar dinafara ele invadeaza sufletul prin obiectele perceptibile, celor cinci simturi, adica prin cele vazute, mirosite, auzite, gustate si pipaite (Vezi despre acestea in cap. XXIII: Cum se cuvine a ne corecta simturile).

Gandurile dinauntru si din afara provin din trei pricini: diavolii si ca urmare patimile, adica ranile primite in inima de la iscoditorul vrajmas, fie urand, fie iubind ceva cu pasiune. In fine, ca o urmare este starea corupta a naturii omenesti.

sfatuiesc sa nu te ridici cu razboi decat dupa ce in prealabil vei cunoaste ca cu vremea te vor ataca. Cu aceasta cunoastere de mai inainte te poti pune in paza, poti lua hotarari ca sa li te impotrivesti ca atunci cand vor veni sa nu-ti poata face nimic, gasindu-te pregatit.

De aceea nu lua vreodata hotararile tale drept fapte si realizari, chiar de ai fi deprins in virtuti de catva timp cu metode foarte potrivite.

Fii smerit, teme-te de tine si de neputinta ta.

Nadajduieste numai in Dumnezeu, alearga la El cu dese rugaciuni sa te intareasca si sa te apere de primejdii, dar mai ales de orice prezumtie si nadejde in tine.

Astfel, de vei fi smerit, chiar de nu vei fi scutit de unele mici neajunsuri (in care uneori te lasa Dumnezeu ca sa-ti vezi neputinta si de sunt in tine sa pazeasca unele lucruri bune), totusi ti-e permis sa doresti si sa-ti propui scopuri decisive a te sui la o treapta mai inalta de desavarsire.

Cap. XXXII. Amagirea folosita de diavol a ne scoate din calea virtutii

Diavolul mai are o amagire contra noastra cand vede ca mergem spre virtute. El ridica asupra-ne diferite pofte ca sa ne faca a cadea din calea virtutii. Sa ne arunce in vicii.

De pilda, cand un bolnav si-ar suferi cu vointa rabdatoare boala lui, vrajmasul vazand ca prin aceasta ar castiga deprinderea rabdarii, ii pune inainte multe lucruri bune ce le-ar fi putut face daca era in alta stare, si se sileste a-l convinge ca daca n-ar fi fost bolnav ar fi slujit mai bine lui Dumnezeu si ar fi folosit atat el cat si ceilalti.

Dupa ce nasc intr-insul aceste pofte, le alimenteaza cu aceleasi simtiri si incet-incet le intareste astfel incet incep a-l intrista si a se mahni ca nu le poate indeplini dupa voia lui. Cu cat aceste pofte si dorinti dintr-insul devin mai mari cu atat creste supararea si tulburarea inimii lui. Apoi cu indemanare vrajmasul il face a nu-si mai suporta boala ca pe o boala, ci ca un obstacol in calea virtutilor.

Adus de vrajmas aici cu mare dibacie ii rapeste din minte scopul si tinta ce a avut a-i servi lui Dumnezeu mai bine si a dobandi mai multe virtuti. Si astfel nu-i lasa nimic altceva decat dorinta de a scapa de boala, lucru ce nu merge dupa vointa lui. Atunci se supara si se tulbura incat isi pierde toata rabdarea.

Astfel ajunge ticalosul a cadea in rautatea nerabdarii, din virtutea rabdarii cu care mai inainte era impodobit, fara a se simti ca merge spre desavarsire64[64].

64[64] Sf. Ioan Scararul spune, ca tot astfel se intampla si cu cel ce sporeste in supunere fata de vreun batran; cu dorinta a realiza virtuti mai malte se inseala, lasa supunerea si se duce in singuratate si in pustnicie. Acolo cade in lenevire si pierde si putina sporire de supunere ce dobandise. Acelasi lucru se intampla pustnicului si sihastrului cand va lasa pustia si se va duce la supunere ca sa castige poate mai multe fapte bune si folositoare, fiindca in supunere pierde si acea putina liniste dobandita in singuratate.

Deci acesta-i modul de a sta contra acestei amagiri a diavolului. Cand esti in aceasta stare de boala incat sa te tulburi si sa te amarasti, ia seama, nu te invoi cu tentatia, ci din vreme respinge poftele venite atunci, oricat de bune ti-ar parea ca sunt Caci atunci neputand sa le pui in practica, urmeaza sa te tulburi zadarnic si sa-ti pierzi pacea. Ci e bine ca in toata umilinta, rabdarea si supunerea sa crezi ca aceste dorinte nu pot ajunge la acea realizare dorita, fiindca tu esti mai neputincios si mai nestatornic decat ceea ce gandesti; ori cugeta ca Dumnezeu, pentru judecatile Lui tainice ori si pentru pacatele tale, nu doreste de la tine acele bunatati poftite de tine, ci mai ales doreste sa te aiba smerit cu rabdare, sub mana cea dulce si tare a vointii Lui.

Tot astfel, chiar cand esti pus sub canon de parintele tau duhovnicesc pentru vreun pacat si de aceea nu poti dupa pofta ta a urma toate cuceriniciile tale, mai ales a te apropia de Sf. Impartasanie, nu te tulbura si nu te supramahni, ci lepadand toata vointa ta, imbraca-te cu ceea ce ii place lui Dumnezeu, zicand cu durere in inima ta:

"Ah, daca ochiul dumnezeestii Providente n-ar fi vazut in mine ingratitudini si neajunsuri, desigur n-as fi ajuns intr-atata ticalosie, ca sa fiu lipsit de harul prea Sfintelor Lui Taine: de aceea vazand ca Domnul meu prin aceasta imi arata nevrednicia mea, laud si preamaresc in veci Numele Lui, zicand catre Dansul: "Stapane iubitorule de oameni; nadajduind in bunatatea Ta desi sunt nevrednic a Te primi in sufletul meu prin dumnezeestile Taine, nu incetez in altfel a-Ti deschide inima mea, ca sa intri duhovniceste intr-insa, s-o intaresti contra inamicilor ce cauta s-o desparta de Tine. Eu raman totdeauna multumit de toate cele placute ochilor Tai, Facatorul meu, Rascumparatorul meu, dorind numai ca sa se faca voia Ta, acum si totdeauna; aceasta-i hrana si intarirea mea. Mult iubitul meu, cer numai acest dar de la tine ca sufletul meu fiind liber de tot ce nu-Ti place sa stea totdeauna imbracat cu podoaba poruncilor Tale sfinte, gata pentru venirea Ta duhovniceasca si aplecat spre tot ce-Ti este placut".

De vei pazi aceste sfaturi fii sigur ca la orice pofta de bine ce nu poti savarsi, venita din fire ori de la cel rau care totdeauna doreste a te scoate din calea virtutii, ori alteori chiar de la Dumnezeu, ca sa dovedesti supunerea ta fata de vointa lui; in orice dorinta a ta neimplinita, zic, vei avea ocazia sa multumesti lui Dumnezeu si sa-I placi. Pentru ca in aceasta consta adevarata cucernicie si slujirea ce o cere Dumnezeu de la noi.

Si sa mai stii ca nu trebuie sa te superi si sa pierzi rabdarea in necazurile si ispitele ce vin, ori din ce parte ar veni, ci se cuvine a utiliza mijloace legale si rationale care de obicei sunt folosite de robii lui Dumnezeu; adica: sa nu te dai pricina lor si sa rogi pe Dumnezeu a te izbavi de ele si altele asemenea lor, dar nu cu atat de mare dorinta si atasament ca sa te eliberezi de aceste necazuri, ci fiindca Dumnezeu voieste a folosi astfel de mijloace si unelte65[65].

65[65] Adica sa ne rugam a nu cadea in ispita, flindca El zice: "Si nu ne duce in ispita" (Mt. 6, 13), si iarasi: "Rugati-va sa nu cadeti in ispita" (Lc. 22, 40) si talcuind aceasta Teofilact al Bulgariei zice ca e un lucru demonic si orgolios a se arunca cineva in ispite. Deci se cade a ne ruga si inainte de ispita ca sa nu cadem si dupa ce vom cadea ca s-o biruim. "Dar nu se cade a ne inputina cu duhul, a carti, a ne intrista si a ne mahni, cand ni se intampla ispite si necazuri de multe feluri ci sa multumim si sa ne bucuram", cum ne porunceste Sf. Iacov, fratele Domnului:

Pentru ca noi nu stim daca Dumnezeu voieste a ne izbavi cu aceste mijloace de astfel de necazuri. De aceea, daca vei face altfel, cautand a scapa de necazuri, te vei prabusi in multe rele si usor vei cadea in nerabdare, cand aceasta eliberare nu vine dupa dorinta ta sau rabdarea-ti va fi insuficienta si nu va fi toata placuta lui Dumnezeu, ci va fi vrednica de putina plata.

In fine, te instiintez despre o amagire secreta a iubirii de sine care obisnuieste a acoperi neajunsurile noastre si oarecum a le partini, ca de pilda: cineva e bolnav si foarte putin rabdator in neputinta lui, care-si mascheaza nerabdarea cu valul unui oarecare zel de virtute, zicand ca supararea lui nu este in realitate tulburare de ceea ce sufera, ci ca el este amarat pentru bune motive, fie pentru ca el si-a produs cauza suferintei, fie ca cei ce ii slujesc se dezgusteaza de boala sa, murmura si se vatama.

Astfel sa presupunem si pe iubitorul de slava care se tulbura pentru locul de marire ce nu l-a ocupat, nu cauta cauza neizbanzii in insasi vanitatea lui, ci in alte cauze si pretexte.

Radacina amaraciunii si tulburarii acestor oameni nu-i alta decat ca ei urasc si se intorc de la ce-i contrar poftelor lor. Aceasta e lucru evident, pentru ca bolnavul de mai sus nu se tulbura sau se intristeaza ca ai sai care-l ingrijesc se ostenesc ori se dezgusteaza, ci numai pentru ca nu si-a dobandit marirea dorita.

De aceea, pentru a nu cadea in aceasta greseala si in altele mai mari, sa suferi totdeauna cu barbatie si cu rabdare orice osteneala si pedeapsa ti s-ar intampla, ori din ce cauza ar proveni ea.

Cap. XXXIII. Ultima amagire uneltita de diavol ca virtutile ce am dobandit sa fie transformate in vicii

Vicleanul sarpe nu inceteaza niciodata a ne ispiti cu viclesugurile si amagirile lui, chiar in virtutile castigate, pentru a le face cauze de coruptie si viciu. Aceasta lupta se manifesta astfel. Fiind placute noua, ajungem la mari ganduri si conceptii despre noi, iar de la aceste conceptii inalte cadem, (vai!) in rautate si in groapa mandriei si a vanitatii.

De aceea, frate, pazeste-te de aceasta primejdie ! Concenteaza-ti toata mintea in inima, lupta totdeauna impotriva acestui demon, sezand ca intr-o reduta foarte inalta si larga, si zic, lupta in adevarata si adanca cunostinta de netrebnicia ta. Da-ti seama ca intr-adevar nu esti altceva decat nimic, nu poti nimic, n-ai decat neputinta, ticalosii, rautati, vicii si defecte si nu esti vrednic de altceva decat de osanda vesnica.

Dupa ce te-ai asigurat de acest adevar, nu lasa vreodata mintea a iesi la lucrurile din afara ale lumii nici chiar la un cuget ori intamplare cat de mica ce ti s-ar intampla. Fii incredintat ca toate cele din afara sunt dusmanii tai si de te-ai fi dat in mainile lor negresit ai fi ramas mort ori ranit.

"Nu vedeti decat o pricina de bucurie, fratilor, cand veti cadea in multe feluri de ispite, stiind ca ispita credintei voastre produce rabdarea, credinta si dragostea ce o avem catre Dumnezeu, dupa cum focul lamureste aurul in cuptor".

Iar ca sa poti lupta bine si sa-ti aperi reduta mentiouata mai sus a adevaratei recunoasteri de nimicnicia ta, urmeaza aceasta tactica.

De cate ori te duci cu mintea la sine-ti si la lucrurile tale, masoara-te totdeauna cu ceea ce este al tau propriu si nu a lui Dumnezeu si a harului Sau.

Apoi considera-te ca si cum n-ai fi existat.

Adica, daca ai in vedere timpul dinainte de a te fi nascut, vei vedea ca in tot acel abis de vesnicie, ai fost un "nimic" si n-ai fi putut face nimic pentru a-ti lua fiinta. Existenta ta e datorita numai bunatatii lui Dumnezeu, lasandu-I pe al Sau (care este providenta vesnica ce te pazeste in orice ceas). Ce esti altceva decat nimic ?

Nu ramane nici un semn de indoiala ca, in intaiul tau nimic (din care te-a scos Dumnezeu cu mana Lui cea puternica) te-ai fi intors ihtr-o clipa, de te-ar fi parasit un singur minut. E clar ca, fiind in aceasta existenta naturala, cu fiinta ta, n-ai dreptul a te socoti vreodata ceva sau a dori sa te socoteasca altii.

Apoi privind existenta darului, se cuvine a medita ca daca firea ta ar fi lipsita de dumnezescul dar si ajutor, ce poate ca prin sine a face vrednic de rasplata ? Nimic. Incat poti zice cu Sf. Pavel: "Nu eu (m-am ostenit) ci darul lui Dumnezeu care-i in mine" (1 Cor. 15, 10).

Cugeta apoi la greselile cele trecute si la multele rautati ce ai savarsit de nu te impiedica Dumnezeu cu mana Lui cea milostiva. Faradelegile tale s-ar fi inmultit cu zilele si cu anii, faptele rele, viciile si deprinderile (caci o rautate poate trage dupa sine alta) ar fi ajuns la un numar nemarginit.

De aceea de nu voiesti a fi rapitor si fur al bunatatii si slavei lui Dumnezeu, fiindca El a dat toate celelalte si fapturilor Lui, dar slava a tinut-o pentru Sine, ca sa se mareasca singur ca un Ziditor al tuturor, dupa cum si zice: "Nu voi da altuia slava Mea" (Isaia 42, 8); daca vrei sa stai totdeauna cu Domnul tau si numai sa-L slavesti cum se cuvine, in orice fapta buna, la inceput, in timpul si dupa savarsirea ei, e bine a te considera cel mai de jos si mai rau decat toti oamenii66[66] si sa nu neglijezi aceasta defaimare de sine.

66[66] Cat de folositor e acest lucru, a se vedea pe sine cineva mai rau si mai jos decat toti oamenii o spun si sfintii parinti. Dumnezeescul Gura de Aur zice: "Nimic nu este mai iubit de Dumnezeu decat socotirea cu cei mai de jos"; iar marele parinte Varsanufie zice: "Daca intr-adevar vrei sa te mantuiesti asculta un lucru. Ridica-ti picioarele de la pamant, inalta-ti mintea la cer si acolo fi cu gandul tau ziua si noaptea. Defaima-te cat poti, silindu-te a te vedea inferior oricarui om. Aceasta-i adevarata nevointa. Nu-i alta osteneala mai aleasa celui ce voieste a se mantui in Hristos Cel ce-i da putere". Iar dumnezeescul Grigorie Sinaitul adauga ca se cade a ne considera mai rai decat toate fapturile si mai ticalosi chiar decat dracii. El zice: "Doua smerenii sunt, dupa cum spun Parintii: a se considera cineva dedesubtul tuturor si a atribui izbanzile sale lui Dumnezeu. Prima este inceput, a doua sfarsit" (Cap. 115). Deci cei ce cauta smerenia trebuie sa aiba constiinta de sine si sa considere aceste trei lucruri: ca sunt mai pacatosi decat toti pacatosii si mai urati decat toate fapturile ca unii ce sunt in afara de fire, si, in fine, mai ticalosi decat dracii fiindca sunt robii dracilor.

Cand se intampla ca cineva te iubeste si te lauda pentru vreun bine ce ti-a dat Dumnezeu, reculege-te, nu iesi nicidecum din nimicnicia ta, ci intoarce-te intai la Dumnezeu, zicand din toata inima: "Domnul meu sa nu-mi ingadui vreodata o deveni fur al cinstei si darului Tau; Tie se cuvine lauda, marire, si cinste, iar mie rusine; Tie Doamne dreptatea, iar noua rusinea fetelor" (Daniil, 9, 7) "Doamne nu noua, ci numelui Tau se cuvine marire. A Ta este slava si eu sunt servul Tau" (Ps. 113, 9).

Apoi intoarce-te la laudatorul tau si zi in cugetul tau; de unde acesta ma socoate bun, cand numai Dumnezeu este bun ? "Nimeni nu este bun decat unul Dunmezeu" (Mt, 19, 17).

Cu acest procedeu vei tine la distanta pe demoni si vei fi vrednic a primi daruri mai mari si faceri de bine mai alese de la Dumnezeu.

Daca amintirea faptelor bune facute de tine te indeamna la mandrie, cugeta indata ca aceste lucruri sunt ale lui Dumnezeu, nu ale tale, si ca si cum ai vorbi cu ele zi:67[67]

"Nu stiu cum ati aparut si ati navalit in mintea mea ! Nu eu sunt autorul vostru, ci bunul Dumnezeu si Darul sau. El v-a crescut si v-a pazit. Deci numai pe El voiesc sa-L cunosc, Parinte incepator si infaptuitor. Lui ii multumesc si pe El il laud".

Mediteaza apoi ca toate lucrurile facute de tine nu sunt tocmai in lumina si dupa darul dat tie, sa le cunosti si sa le faci, ci multe sunt neindeplinite si multe departe de scopul curat si sarguinta obligatorie. De aceea cand vei intelege bine acestea, vei vedea ca se cuvine mai bine a te rusina de virtutile tale, decat a fi satisfacut in zadar, si a te mandri cu ele. Fiindca-i destul de adevarat ca virtutile firesti ale lui Dumnezeu, pe care suntem datori a le face, fiind in sine curate si desavarsite, oarecum se profaneaza din cauza lipsurilor si insuficientelor noastre68[68].

Apoi compara-ti faptele cu ale sfintilor, adevaratilor prieteni si robi ai lui Dumnezeu si vei vedea ca cele mai de seama fapte ale tale sunt nimicuri si de foarte putina ori de nici o cinste. Iar de le vei compara cu cele facute de Domnul nostru Iisus Hristos pentru tine, (pe

---

67[67] Gandeste-te deci ca oricate fapte bune ai face si oricate daruri ai lua, cu atat mai mult ele se datoresc lui Dumnezeu si tu te obligi mai mult fata de El. Din aceasta meditare, nu numai ca nu te vei mandri de virtuti si calitati, ci te vei cobora in adancul smereniei, fiindca nu ai nimic vrednic cu care sa multumesti pe deplin darurilor dumnezeesti.

68[68] Pe langa aceasta, toate virtutile fiindca sunt lucrari firesti ale lui Dumnezeu si daruri ale Sfantului Duh, ca o consecinta sunt fara inceput si fara sfarsit dupa sf. Maxim; nemarginite dupa marime, nenumarate dupa multimea lor, cum spune sf. Vasile Cel Mare.

Deci cum se poate cineva mandri ca a dobandit virtuti cand va pricepe ca ele n-au inceput, sfarsit si numar? Si cum sa nu se coboare in adancul smereniei cand socoate ca oricate virtuti a desavarsit, totusi n-a ajuns la incepulul virtutilor. Atat doar ca s-a impartasit dintr-insele cum ar lua o picatura dintr-un ocean nemarginit. Ci totdeauna va fi indemnat a rosti acea rugaciune a marelui Arsenie: "Dumnezeul meu nu ma parasi. N-am facut nici un bine inaintea Ta. Ajuta-mi cu indurarea ta sa pun inceput bun".

care socoteste-le nu ca fapte ale lui Dumnezeu, ci numai ale omului), de vei cugeta la curatenia iubirii Lui, nevinovatia cu care le-a savarsit, vei vedea ca lucrurile si virtutile tale sunt nimica toata si neinsemnate.

Aminteste-ti ca e scris: "Dreptatea noastra s-a facut ca puzderia" (Isaia, 47, 6) ori sa zici in gandul tau, ca sunt mai rele decat nimic.

In scurt de iti vei inalta mintea la dumnezeirea si nemarginita marire a Dumnezeului tau ("inaintea Caruia nici cerul nu-i curat", cum e scris, Iov, 15, 15) vei vedea bine ca in tot lucrul tau nu trebuie sa te mandresti si sa-ti inalti cugetul, ci sa te ingrozesa si sa te cutremuri oricat de sfant si de desavarsit ar fi. Esti dator a zice din tot sufletul catre Domnul ca vamesul cel smerit: "Dumnezeule, milostiv fi mie pacatosului" (Lc. 18, 13).

Apoi te mai sfatuiesc a nu fi grabnic in a arata darurile ce ti le-a incredintat Dumnezeu. Aceasta niciodata nu-i placut lui Dumnezeu, cum ne-a invatat cu aceasta istorie.

Odata Iisus Hristos s-a aratat ca prunc unui om cucernic si cu viata imbunatatita. Cunoscand acela ca Domnul este, L-a rugat in toata simplitatea sa-i spuna parola ingereasca, cum se obisnuieste, adica, Nascatoare de Dumnezeu Fecioara.

Iar sfantul prunc a inceput a zice: "Bucura-te ceea ce esti cu Dar daruita Marie, Domnul este cu tine; binecuvantata esti tu intre femei". Aici s-a oprit si n-a voit a se lauda si a zice: "Si binecuvantat este Rodul pantecelui tau". Iar pentru ca acela L-a rugat sa spuna si acestea, s-a facut nevazut.

Cu aceasta pilda i-a dat aceasta dumnezeeasca invatatura sa nu se laude vreodata cineva cu darurile ce are. Invata-te a te smeri si a nu te lauda. "Sa te laude pe tine aproapele, nu gura ta; strainul, nu buzele tale" (Parim. 27, 2).

Acesta-i fundamentul tuturor virtutilor 71, Dumnezeu ne-a facut din nimic si acum fiindca suntem ceea ce suntem prin Dansul, voieste a intemeia toata fiinta noastra duhovniceasca pe aceasta cunostinta ca de la noi insine nu suntem nimic. Cu cat ne vom adanci mai mult in aceasta observare, cu atat vom vedea mai clar neajunsurile si ticalosiile noastre, iar Dumnezeu va pune pietre mai tari ca sa se ridice duhovniceasca noastra zidire.

Nu gandi, o fiule, ca vei putea sa adancesti vreodata toata cunoasterea aceasta.

E cu neputinta.

Din aceasta cercetare de noi insine pusa bine in lucrare putem avea tot binele. Fara ea suntem nimic, chiar de am face faptele tuturor sfintilor si totdeauna ne-am indeletnici numai cu lucrurile lui Dumnezeu.

71. De aceea si Domnul voind a zidi minunata faptura noua a fericirilor, prima temelie a pus-o pe smerenie zicand: fericiti cei saraci cu duhul, ca a lor este Imparatia cerurilor" (Mt 5, 3).

Cap. XXXIV. O, fericita cunoastere care ne face fericiti pe pamant si slaviti in cer!

O, lumina ce scoti din intuneric si luminezi sufletele noastre!

O, nimic care ca si cum te-ai fi cunoscut ne faci domni ai totului!

O, lumina ce scoti din intuneric si luminezi sufletele noastre!

O, nimic care ca si cum te-ai fi cunoscut ne faci domni ai totului!

Nu pot sa ma satur vreodata vorbindu-ti de aceasta, iubite!

De voiesti a lauda pe Dumnezeu, smereste-te si doreste a fi prigonit de altii. Smereste-te cu toti si sub toti, daca voiesti a slavi pe Dumnezeu.

Daca vrei a-L afla nu te inalta, ca El fuge. Smereste-te si smereste-te cat poti si El va veni sa te afle si sa te imbratiseze. Cu cat te vei umili in ochii Lui si vei voi a fi socotit netrebnic de altii si a se intoarce toti de la tine ca de la un lucru urat, cu atat te va primi si se va uni strans cu tine si mai cu iubire.

Frate, pentru marele dar ce ti-l da Dumnezeu, cel atat vatamat de pacatele tale, ca sa te uneasca cu Sine, fa si tu aceasta a te socoti mai nevrednic si mai rau decat toti. Deseori multumeste-i si socoate-te indatorit celor ce-ti dau prilej a te smeri. Adica celor ce te-au defaimat ori te defaima totdeauna. Chiar daca suferi in sila defaimarile, sileste-te, cat poti, a nu arata nici un semn de nemultumire.

Si daca, cu toate aceste nevointe adevarate, viclenia diavolului si inchinarea noastra cea rea se indarjesc la noi, incat mereu ne supara gandurile mandriei si ne raneste inima, chiar atunci este vreme potrivita cu atat mai mult a ne smeri si a ne defaima, a ne ura, cu cat vedem din acea cercare ca intr-adevar luptam cu toate puterile noastre sa ne izbavim de el.

Dar nu ne putem elibera de brutalitatea lui, fiindca suferim de supararile mandriei care-si au radacina si originea in blestemata si desarta parere de noi insine.

Astfel vom scoate din otrava amara, miere; din rani, sanatate si din mandrie, smerenie.

Cap. XXXV. Infrangerea patimilor si castigarea virtutilor

Desi ti-am spus multe pana acum despre biruinta de sine si dobandirea virtutilor, totusi trebuie sa-ti mai spun ceva.

Adica intai, daca vrei, frate, a deveni virtuos, nu urma dupa cele ce iscodesc ochii, nu urma nevointelor din cele sapte zile ale saptamanii, o nevointa pentru alta virtute si alta pentru alta. Nu, ci bate razboi cu acele pasiuni ce te supara si te pagubesc si navalesc peste tine totdeauna.

Pe cat poti impodobeste-te cu virtutile contrarii pasiunilor tale. Caci de vei dobandi aceste virtuti contrare pasiunilor ce te supara, vei dobandi intr-adevar toate celelalte virtuti, pe fiecare la timpul ei, pentru ca virtutile sunt totdeauna legate una de alta si cine indeplineste una, pe toate celelalte le-a apropiat de usa inimii lui.

Al doilea; Nu zabovi niciodata la castigarea virtutilor cu zile, saptamani, luni si ani, ci lupta ca si cum atunci te-ai fi nascut, ca un ostas ce lupta neincetat si mergi la inaltimea infaptuirilor tale. Nu sta in loc nici un minut Fiindca aceasta oprire in calea virtutilor nu-i pentru a lua rasuflare si putere, ci pentru dare inapoi si slabire.

Inteleg sa stai dupa ce ai castigat virtutea si sa-ti cercetezi putin lipsurile ce inca le mai ai si sa cugeti la mijloacele, la lucrarile de a dobandi o alta noua virtute.

De aceea, fii totdeauna cu grija fierbinte, indemanatic pentru a nu pierde nici o virtute. Iubeste si cauta toate imprejurarile potrivite si motivele ce te indeamna la virtute, mai ales pe cele mai greu de biruit, fiindca lucrarile pentru biruinta greutatilor virtutilor produc deprinderile faptelor bune si le inradacineaza mai adanc.

Fugi repede si hotarat, cum am spus mai sus, de pricinile ce te pot indemna la ispita trupului.

Al treilea; fii intelept si cumpatat in acele virtuti dinafara ce pot vatama si slabi corpul, ca: post exagerat, privegheri, meditatii, s. a. Acestea trebuiesc dobandite putin cate putin, prin treptele lor, cum am spus mai inainte. Cat priveste celelalte fapte bune launtrice si sufletesti, ca: iubirea de Dumnezeu, defaimarea lumii, smerenia de sine, ura pasiunilor si pacatului, rabdarea, blandetea, iubirea de toti, chiar de dusmani s. a., - n-ai nevoie a le dobandi putin cate putin, ori sa urci la realizarea lor pe trepte si scari, ci sileste-te a le pune in practica cat mai repede posibil.

A patra; gandul, pofta si inima ta sa nu cugete, sa nu doreasca, sa nu voiasca decat a birui acea patima cu care lupti si care te ataca. Aceasta sa-ti fie toata lumea, cerul, pamantul, bogatia si scopul tau, ca printr-insa sa placi lui Dumnezeu.

In mancare, postire, osteneala, odihna, priveghere, somn, in casa ori afara, in cucernicie, in lucrul mainilor, toate sa tinteasca spre a birui acea patima si castigarea virtutii contrare.

Al cincilea; fii inamicul comun al tuturor dezmierdarilor si indulcirilor pamantesti. Astfel celelalte rautati te vor ataca mai putin. Caci de vei voi sa lovesti vreo patima si in acelasi timp, vei privi la alte dulceti pamantesti, chiar de nu-s de moarte, ci usoare, intr-adevar razboiul tau va fi aspru, sangeros, crud, darz, dar biruinta ta va fi partiala.

De aceea adu-ti aminte totdeauna de aceste hotarari dumnezeesti: "Cel ce isi iubeste sufletul, il va pierde; cel ce isi uraste sufletul in lumea aceasta, il va castiga in viata vesnica" (Ioan, 12,25); "Fratilor, suntem datori a vietui nu dupa trup; caci vietuind dupa trup vom muri; iar de vom omora cu duhul faptele trupului vom fi vii" (Rom. 8. 12).

Al saselea; in fine, iti spun ca este foarte bine si poate necesar, in castigarea virtutilor, sa faci o marturisire cuprinzatoare, dupa cum se cuvine, ca sa te arati ca stai in darul lui Dumnezeu, de la Care astepti toate darurile, toate virtutile si toate biruintele.

Cap. XXXVI. Virtutile trebuie castigate progresiv, de la una la alta

Desi adevaratul ostas al lui Hristos ce doreste a ajunge la desavarsire, nu are nevoie a pune vreo hotarare la progresul sau, totusi cu oarecare masura chibzuita, trebuie sa infraneze

acele fierbinteli ale duhului, care aprinzandu-se la inceput cu multa pofta, mai tarziu se sting si-l lasa in mijlocul drumului.

De aceea se cuvine a castiga putin cate putin nu numai cele dinafara, trupesti, ci si virtutile dinauntru, sufletesti.

In acest chip, in curand putinul se face mult si ramane totdeauna.

De aceea, de exemplu ca sa castigi virtutea launtrica a rabdarii, nu poti indata a te bucura ori a dori ocarile ce-ti face cineva, caci bucuria si pofta aceasta sunt trepte mai inalte ale rabdarii, pe care nu-i bine a te sui, pana ce nu vei trece intai pe cele mai de jos ale unei astfel de virtuti, care-s defaimarea de sine, ura de izbanda si altele (Vezi cap. 13).

Si te mai sfatuiesc, nu te sargui la toate faptele bune ori la mai multe deodata, ci intai la una singura, apoi la alta. Numai astfel se sadeste in suflet deprinderea imbunatatirii, pentru ca de te sarguesti neincetat cu o virtute, alearga mai usor la dansa si mintea se framanta sa afle mijloacele, memoria cele mai potrivite a o dobandi, iar vointa e mai pornita spre aceasta virtute.

N-ai fi dobandit aceste inlesniri daca te-ai fi ocupat de mai multe virtuti.

Si mai este ceva; lucrarile unei singure virtuti, fiind de aceeasi natura intre ele, se fac cu aceeasi nevointa si cer mai putina osteneala.

Una cheama si ajuta pe cealalta. Aceasta asemanare le intareste mai mult in noi, fiindca afla scaunul inimii gata, asezat a primi acele lucrari noi, ce ar fi trebuit sa le savarsim de doua ori cum am primit mai inainte si pe celelalte asemenea lor. Aceste fapte despre care am vorbit au atat adevar intr-insele, incat cel ce voieste a dobandi o virtute deprinde si mestesugul de a dobandi o alta. Astfel cu cresterea uneia, cresc toate, prin unirea ce exista intre ele, fiindca toate faptele bune sunt raza ce ies din una si aceeas dumnezeeasca lumina.